De Astitica Doctrina et de Calculone Passim

Dated 1490

[illegible]

Rubrice capitulorum

Commentariolus iste ptes duas principales habet. Prima artetice doctrina tractat. Secunda calculose passionis. Prima triginta capta i se contin&.

Primu captm de artetice & quarudam suar speru notificatione.

2m. de causis artetice.

3m. de signis artetice demonstratiuis.

4m. de pronosticis cuiq spei artetice comunibus.

5m. ciragra notificat tam pronostica sibi ppria q demonstratiua signa ponens.

6m. ta ciragre sanguinie qualiscunq sanguis ille fuerit q ciragre colerice quo ad digestione & euacuatione materiei cura poit.

7m. mei flegmatice ciragra efficietis digestiua otinz.

8m. potiones soluptiuas que mam flegmatica ciragram efficiente educunt recitat.

9m. pillas. Et 10m. confectiones & soluptiuos pulues.

11m. mei comixte tam digestiua q soluptiua descbit.

12m. podagram notificans ta pronostica sibi propria q eius demonstratiua signa poit, ac qualr queuic mia ea efficies digeri & educi debeat.

13m. qualr & cu quibus mei ad quasius uicturas defluxas que & qualis illa fiut phiberi debeat ondit.

Ad Uso de frati Capp.ni di Fontecchio

¶ 14ᵘˢ· qualiter tam podagre quam ciragre materia existente calida per medicinas non narcoticas dolores sedent.
¶ 15ᵘˢ· medicinas narcoticas uicturarum dolores a materia calida factos sedantes continet.
¶ 16ᵘˢ. in articulis materia frigida seu putrefacta existente dolores factos sedantes medicinas describit.
¶ 17ᵘˢ. antidota que materiam non inspissatam neque induratam nimis in articulis arteticorum derelictam resoluunt ostendit.
¶ 18ᵘˢ. que induratam ualde materiam molificant ac resoluunt dummodo ipsa in gipseam seu lapideam comutata non fuerit inscribit.
¶ 19ᵘˢ. eius curam materiei ponit que in gipseam [illegible] am est comutata.
¶ 20ᵘˢ. sciaticam notificat ac qualiter et ubi eius demonstratiua signa inuenienda sint [illegible] sit pronosticandum.
¶ 21ᵘˢ. qualiter materia sciaticam efficiens [illegible]
¶ 22ᵘˢ. ea ponit que ab extra appo[illegible] dolorem mitigant queque eius materiam [illegible]
¶ 23ᵘˢ. que sciatice materiam a centro [illegible] trahunt ac que dolorem seuant a[illegible]
¶ 24ᵘˢ. que sciaticam cautericant antidota describit.
¶ 25ᵘˢ. sex rerum non naturalium regimine tam in podagra sciatica quam ciragra hora poxissime a quauis causa fiant obseruandum.
¶ 26ᵘˢ. ponit regimine ab artetica preseruatiuum solum sex rerum non naturalium in se doctrinam continens.
¶ 27ᵘˢ. qualiter in preseruatione ab artetica et quo tempore

sit fienda flobothomia ac universales quoq3 pur
gationes & que sit soluptiua i usu quotidiano su
menda.

18ᵐ. quali, quomodo & cum quibus i pseruandis
ab artetica sit uomitus prouocandus.

29ᵐ. expimenta plurima posit ab antiquis qbus
dam pmis auctorigata p que membra artetici
taliter confortantur ut ab inuasione poxissimum
pseruari facile possit.

30ᵐ. & ultimu quali arteticata membra totuz q3
artetica corpus tam p artificialia q nālia balne
anq quoq3 p unctiones confortari debeant.

De artetice & qrdā suar spēr notificatiōe

Artetica est uncturarū do
lor a mala complexione hu
more seu uentositate i ipsar
existente gcatenatione cau
satus. Membrū ei neruis
seu ligamentis artatum art⁹
dicitur a quo & artetica
nomē accepit. Gutta uero
pro cuiuscūq3 interdum hu
moris stilicidio ad quāuis
nostri corporis ptem defluentis accipit qua
liter uulgares humiditatē qualib& taz ad pec
tus q indifferenter ad quoduis membz aliud
defluente guttā uocant. Alio modo capitur
gutta prout ē uncturaz dolor ab humore i
ipaz gcatenatione a membris alijs defluente.

causatus ¶ Quemadmodu eni membra ad se inuice esca trahunt, ita ad se inuice supfluitates deponut, ut Galienus in de uirtutibus naturalib3.
¶ Et isto mo fit gutta que p similitudinem gutte a tectis seu ab arboribus stillantis dicit. Nam ab extremitatibus puaz uenaz ad submissas sibi iuncturas ma interdum guttati defluit & hanc efficit passionem qua gutta appellamus ¶ Et quia plures sut artuu iuncture i quibus mala qualitas existens seu humor aut adueiens uetositas dolore psepe causat sm ipsoz artuu uaria denominatione uaria sortitur artetica noia, ut que i manu fit ciragra a ciros qd e manus nucupatur ¶ Vnde Rasis sciatica inqt & podagra de gene sunt artetice. & dolores i articulis uni membro no appriant sed dicut artetici & q fiut i articulo anche dicut sciatica & in pede podagra &c. ¶ Quicuq3 tame alijs i iuctuis fit dolor arteticus quoq3 nucupatur ¶ Ex qb3 patet artetica ad omnes iucturales dolores ta q genus se habe. na ut pat& gutta quelib& e artetica, cont uo minime, ut de artetica ex mala qualitate seu uentositate solu prouenient liquet ¶ Talis ei proprie gutta dici non deb&.
¶ Verutame iuxta sententia Galiei, podagra ab artetica multu differre uidetur. vult eni q dolor i pedum iucturis exns nullus dicatur arteticus, nisi ibi tumor adfuerit ut expresse ponit i pantegni, cu inqt dolor arteticus est

cū tumor ī cōcatenatione membroꝝ nascit᷑ ¶ Et
ideo ī 9ᵗᵒ illiuſ affo' q̄cunq̄ʒ podagrice egritu
dineſ &c̄ ¶ Nerui & corde inq̄t ī podagricis n̄
tumeſcūt / ut uelit ī pedū iūcturis ſine tumore
podagricū noīari cū tumore uō arteticū ¶ Vn̄ 9ᵗᵒ
illius Eumici non podagricāt &c̄ / podagrā ab
artetica differre maīfeste poit ¶ Cum inquit / q̄
cunq̄ʒ dicta ſūt de podagra ſūt intelligenda de
artetica cū prius fuerit podagra & postea ar
tetica · s · quando tumor ſupueīt // Et ſic pa
tet ſm Galienū q̄ artetica de podagra nō uere
tanq̄ genuſ p̄dicatur ¶ Ego autē cū arteticam
ab artubʒ ut ſup̄ dixerā nomē traxiſſe uiderim
quibʒ ī locis iūcturales doloreſ fiūt omneſ taleſ
ſiue cū tumore ſiue non arteticoſ appellare uolui
quod ueteres fere omnes quoq̄ʒ fecerūt ¶ Sed
quia ad hoc propositum diſceptatio hec nihil utili
tatiſ apportat tantū de notificatione nōis arteti
ce dictum ſit · Lauſ deo · De causis artetice

Artetice cauſe extrinſece & intrinſece eſſe
poſſūt ¶ Q̄tum ad extrinſecas cuiuſlib&
rei ſex rerū nō n̄aliū uiolentus occurſus
artetica efficere poteſt / ueluti exceſſiua frigidi
tas excedens caliditas / ſomnus ſupfluuſ / nimia
uigilia quieſ item ¶ Vnde Raſis / nō accidit in
quit dolor arteticus ī corpore utente exercitio
ſed ī maiori p̄te ī relinquente ipm &c̄ ¶ Verū
tamē ſupflue fc̄m ut inferius apparebit iūctu
ras debilitando / relaxando item ac humores

fluere faciendo / cā sepe huius passioīs existit
imoderatum quoqꝫ gaudiū / pseuerās tristitia /
coitus supfluus / & is potissimū q̄ sup cibū fit /
& ē una ex potissimis causis artetice ut fere
ueteēs omnes enarrāt ¶ Unde Rasis / In pueīs
inquit non accidit podagra ante coitū cū mulie-
ribꝫ / & subdit q̄ ī gnōne podagre coitus uirtu-
tē hꝫ magnā ualde / quod appar& ut inqt in
remotione eius ī eunucis & cͨ. Et alibi ī pueīs
īquit mulieribus & eunucis non accidit podagͣ
nisi cum difficultate & cͨ / & hoc pp nō coire . +
Ideo Aristotiles suis ī problematibꝫ ac nr̄ sere-
nissimus Ipocras / Eunici inqūt non podagri-
çant & cͨ. ¶ Est igitͬ coitus relatu ueterū una
ex causis artetice potissimis / quia nutritiuā
uirtutē debilitat iuncturas quoqꝫ quo fit ut
ī talibꝫ supflui humores plurimi generent̄ q̄
ad iuncturas pp coitum relaxatas ac ualde debi-
litatas facile defluūt / pp quod q̄ tam ardenter
coitū ipm amant / plusq̄ alij morbo artetico de-
tinentur ¶ Sed certe melius . . .
abreuiare . . . ¶ Sa-
ne nō minus cibi & potus usus anormalis est
morbi huius cā q̄ ipē coitus ¶ Nimiꝝ itaqꝫ si
dnis cardinalibꝫ p̄latis p̄latis & alijs huiusmoī
ī delicijs & ocio uitā ducentibus / & si nō coeāt
quia a religioīs regula prohibetur sit hec pas-
sio familiaīs ¶ Nam ciboꝝ & potuū diūsitas
exqsitus quoqꝫ p̄parandi modus ut de eis plusq̄

satis manducēt efficit . qua ex cā sius ī corpibus
huōres supfluūt / q ad iuncturas decurrentes
sūt morbi huius cā ¶ O qtum quoqʒ crapulosos
morbus iste diligit / & illos maxīe q ieiuni aut
q cū bolo uno pāis / uini barile unū bibēnt / tales
ad mortē usqʒ concomittat ¶ Acetū itē & uinū
albū huic passioni multū amicant / & piter cibi q
facile corruptionē recipuit / & hi potissimū ex q
bus supflua huīditas facile gnāt / ut melones
psica / mora / ptima olera legumina itē / porcina
caro / pisces & maxime anguilla ac tencha &c.
¶ Et teste Rasi frequēs carniū comestio / sed gal
linaꝝ atqʒ coturnicū a ppietate hoc efficit Apu
leo teste ¶ Ex quibus patet qp oīa que ad huōꝝ
multiplicationē iuuāt & que iūcturas ex se de
bilitant uel relaxant / huius possūt egritudīs
esse cā ¶ Consuetaꝝ quoqʒ euacuationū retentio /
ut menstruoꝝ emoroydaꝝ sudoris & alioꝝ huius
modi ¶ Solitaꝝ itē artificialiū euacuationum di
misio / ut floꝫ purgationū & taliū ¶ Et iteꝝ i
mutilatis pp nutrimentū quod i eis supfluit pas
sio hec sepe accidit ¶ Ac i his itē q cronicas egr
tudines passi sunt ac ī non bn rectis cōualescē
tibus ī quibus plerūqʒ accidit qp egritudines
eoꝝ sedantur materiebʒ que eas efficiebant de
relictis / & tales postea ad iuncturas deflue
tes arteticam gignūt / ut de sedata colica sepi
us uisum ē ¶ Unde Auicena de his loquēs q
ad arteticam sunt aptiores / tales inquit sūt

sunt habentes egritudines cronicas & cõualescẽtes
cũ non reguntur cũ rectificatione & illud ideo ē
qm̃ eorum uirtutes debilitant a dig̃one bona & p̃pe
cũ sunt curati cũ sedatione absq; euacuatione suf-
ficiente. & ultima expulsione & c̃. ¶ Ista fere oĩa
que dicta sunt. Rasis n̄r sumatim tetigit cũ inq̃t
Generãt podagrã nauseatiue sacietates. ociũ lon-
gum coitus intensus & superfluus. euacuationũ so-
litarum remotio. frigida complexio ¶ Successio he-
reditaria balneũ. motus post cibũ. uinũ potens
abundanter bibitum. quia uinũ contrariũ ē n̄uis.
freq̃ues ebrietas. & ut omne id quod malã fac̃
dig̃onem & c̃. ¶ Et ego hos plerũq; arteticã icur-
rere uidi q cronicas tibiarum ulcerationes seu que
ī ano sunt fistulas consolidare p̃miserũt. aut qui
solitas ad membrũ aliquod decurrẽ superfluitates
constringũt ¶ He itaq; sũt ī sũma extrinsece cãe
que inducere arteticã possunt. q̃ si aliqua nõ no-
minata rep̃itur. ad aliquã istarum erit reducibilis
¶ Intrinsece uero & que magis īmediate arteticam
efficere possunt. assignant infrascripte. puta iuc-
turarum debilitas. iuarum ductuũ largitas. fortis mẽ-
brorum expulsiua. uirtutis nutritiue impotẽtia. &
humores fluxui habiles ¶ Iucturarum debilitas ac
ductuũ iuarum largitas tã ex tempore q̃ ex g̃ñone
contrahi potest ¶ Ex tp̃re quidẽ. ut a cãu p̃eus-
sione egritudine & ad hũc modũ de aliis ¶ Ex
g̃ñone fiet uirtutis g̃ñatiue impotentia aut mẽi
ī dispõne. p̃p ei utrũq; seu ipsorum alterum contingit

indifferent membr quodlibet cu largis ductibz ac debile gnari ut dietim comphendimus ¶ Spma eni ut phi omnes uolut gnantis comptone isequit sic q ex sano membro sanu spma, & ex infirmo infirmu deciditur ¶ Hac ex ca hereditariu huc morbu appellamus, quia spma uiri uictura debiliu nati uicturas debiles ut ptmu gnat ¶ Ex pte fortitudinis expulsiue fit cu epatis & alior membror sit expulsiua fortis, tuc ei ad debiliora membra supfluitates eor demandant, que dehinc sut hui egritudinis ca. vnde Aueroys. 7°. collig& capto de egritudibz stomaci ¶ Consuetudo e inqt ut forte membr suas supfluitates ad debile prohiciat, & maxime si ad hoc adiuuat locus & uie que ad ipm confluut &c. ¶ Et Galienus. 13°. trapetice ca°. 2°. Membra inqt fortia si supfluos a se huores depellant ad debiliora deponutur ¶ Ex pte uirtutis attenditur nutritiue debilitas cuius ca humores crudi ptimi gnantur, & huius ca ut Auic inqt hec passio semibz ac q egritudines cronicas passi sunt & ite conualescentibz non debite rectis accidit frequenter ¶ Ex pte humoris flegma aquosu sui pp fluxibilitate frequentius e i ca, successiue sanguis, dehinc colera, postea uo melancolia. Inqt tn Rasis q podagra fit i tribus comptonibus i repletis sanguine celeriter, i his in quibus sunt supfluitates semicrude abundanter ualde, sed i his inqt hoc uidi fieri minus, lic& medici dixerit oppositu, & i corporibz colicis, & i his hoc uidi fieri

magis &c. Et sic videtur quodam modo eius oppositum asserere quod statim dixeram. Sed in loco isto hanc disceptationem declarare propter utilitatis nobis est. Ad propositum igitur veniendo sepius morbum hunc humores efficientes sunt commixti ut colera cum flegmate, ea enim sibi ingressum ad iuncturas prebet, & ita aquosum flegma cum sanguine. Potest iste item iuncturalis morbus a mala sine materia complexione fieri, & a ventositate quoque, que concavitates iuncturarum replens nervos, cordas ac lacertos extendit & quasi in quandam continui solutionem efficiens intensum per se dolorem inducit. Et he sunt in summa tam extrinsece quam intrinsece artetice cause. Et sic iamodo ad signa transeundo huic capitulo finem impono. Laus deo.

De signis artetice demonstrativis

Nobilis artetica omnes anno singulo regiones visitat, & illarum quidem incolas potentiores, que tam amicabilis est nature quod si quempiam per manum sciam aut pedem dephenderit, & ita ut sepe fit secum per mensem vel ultra moram traxerit, vix eum ad mortem usque relinquit. Primos namque impetus ut diutius cum suo familiari stare queat, omnes quasi facit incognita, quia ut Avicenna & prisci philosophi experimentaliter didicerunt, si eo tunc cognoscatur facile non reditura pellitur, quod in sequenti capitulo deo auxiliante melius declarabo. Verum possibile non est ut canonice eam cures nisi immediatas causas cognoveris, ut est mala complexio si in causa fuerit vel ventositas aut humor, ad quarum cognitionem tam extrinsecas

q̄ intrinsecas cās alias quoqꝫ cognosce͛ necessium
ē. qđ ut recte fiat ordine quo sup͛ descripte sᷣ
examinabis, ut videl꞉ si patiens ī aliqua nōnāli
re excessū queqꝫ comisit ¶ Si aliquā solitarū e
uacuationū nāliū uel artificialiū obmisit si ex
mutilatis ille fuīt ut egritudo aliqua nō euacua
ta mā sit sedata, aut ulceratio aliqua antiqua ut
mā ad membrū aliqđ consueta fluere sit restricta.
¶ Dehinc uō ad intrinsecas causas deueī, ut uidel꞉
si iuncturas debiles aut meatus largos habuīt ¶ Et
nōqđ ex tempore aut gnōne sđ uiciū sit si ali
quoꝝ membroꝝ expulsiua adeo fortis sit q̄ ad pa
tientia mēbra supfluitates mitte͛ queat ¶ Si dige
stiua aut asimilatiua uirtus ꝑꝑ egritudinē ut quā
uis aliā cām debilitata sit, Et ē tibi omniū istoꝝ
indagatio necessia siue mala compto siue uētositas
siue humor ī cā fuīt ¶ Et non solum dcā iuestigā
da sūt, sed patientis compto, etas, regio tempus
anni, p̄cedens regimē & similia, pulsus itē, uri
na quoqꝫ ¶ Et peccante huōre qua diei nāl' hora
īfirmus mag⁹ affligetur ¶ De colore aut membri
caliditate ponderositate īflatione &c͛ te infra ad
iutore deo cautū reddā, q̄ te ad cām iuestigandā
plimū iuuāt ¶ His itaqꝫ p̄notatis ad actū p̄cticū
ueīendo si artetica ab īnāli mala comptone pro
uenerit ī colore membꝝ patiens nō mutat' pond⁹
aderit nullū, inflatio quoqꝫ nulla ¶ Et si a uēto
sitate sine coloris mutatione membꝝ tensū man&
pambulat dolor, & si regimē p̄cedens uentosita-

tis fuerit multiplicatiuū adhuc te certiorē effici
et ¶ Sed quia mā frequentius ē ī cā ne decipiāīs
quod pluribȝ modis ut inferius apparebit fieī pōt
que dcā sūt diligenter īuestiga & cui humori ma
gis assentuit eū ī causā fore uerisilr iudicabis.
¶ Q si is sanguis fuerit dolor erit extensiuus cū pul
satione quadam profundus ualde color membri ad
rubedinē tend& erit totius ponderositas sudor ali
qualis ī facie ī fronte grauitas somnolentia quedā.
¶ Et si compto sanguinea fuīt si adolescentie etas si
tempata regio si ueris tempus si pcedēs regimen
sanguīs multiplicatiuū si pulsus magnus plenus &
undosus & urina rubea & spissa & mane q̄ hora
diei alia īfirmū magis afflict& his oībȝ uel ex his
pluribus apparentibȝ certior multo fies ¶ Sed qa
sanguinis sicut & aliorum humorum plures sūt spēs
quia qdā purus & qdam nō purus ¶ Et ex puro
qdā colicus qdā flegmaticus & quidā melancolicus
erūt ī nō puro signa sm qualitatē humoris eidē
dantis denoīationē a pscriptis aliqualr declinā
tia & illi plurimū consentanea ¶ Et hoc nō minus
aliis ī humoribȝ q̄ ī sāguine tibi erūt considerāda
¶ Colera uero dolorē acutū pungitiuū & ualde itē
suȝ efficit q si membrum calidum fuīt ad citrinitatem
quandā tendēs cū nullo aut paruo tumore ¶ Cōplo
uō colica etas iuuentutis meridionalis regio tē
pus estatis regimē pcedens colere multiplicatiuū
& hora colē fortius molestetur patiēs pulsus
uero sit uelox urina tenuis & ītensa egrones

colerice, tūc de colera haudquaq̄ dubites ¶ Flegmaticus huor, dolorē mitē satis efficit, tumet mēbrū, & tactu frigidū ut plimū repitur, eius color a sano non multū distat ¶ Q si complio flegmatica fuit, senectutis etas, septētrional' regio tempus hyemis, regimē pcedens flegmatis multiplicatiuū, & magis hora flegmatis patiens affligatur, pulsus sit molis cū diuersitate q̄dam, urina remissa spissa tn̄ & egones flegmatice nō erit de flegmate dubitandū quod ē ut plimū ī cā ¶ Melancolia uero raro quo ī casu tūc puus erit dolor, inflatio membri nīma, grauitas magna cū stupore quodā, membrū liuet aut nigrescit qd ut plurimū tactu frigidū repitur ¶ Et si cōplexio de p se aut de p accidens melancolica fuerit ut ē ī colico p decidentiā ut aliter adusto, regio uero calidissima cuius cā resoluit humidū & cinericiū manet, autumni tps, & regimē pcedens mlie multiplicatiuū, cū quo plus hora mlie q̄ ceteris molestet, sit appetitus intensus, uria remissa & tenuis ualde, pulsus uo durus, melancoliā ī cā esse poteris facile concludere ¶ Et si hoc tn̄ rarissime contigat, nā humor melancolic⁹ ē fluxibilitati ineptus ualde pp qd ad iuncturas difficulter penetrat ¶ Humor itē simplex raro arteticā efficit, sepius tamē ut supra dcm̄ est ab flegmate crudo accīt, cū quo colera que ei ingressū pbet commiscet ¶ Et ideo si patiēs colicus regimine flegmatis multiplicatiuo usus fuit uel

e contrario tunc colera cum flegmate commiscebitur & sigua
pmixta erunt ¶ Sed i humoribus mixtis te mem
bri color atque caliditas plurimum decipet nam co
lera flegmati pmixta ad circumferentiam facile pe
litur pp quod membrum tunc rub& seu citrinatur atque
cal& quamuis i iunctura flegma dolorem efficiens fuit.
¶ Ex quo pat& quod si tunc id a materia calida prouenire
iudicares non paruum i errorem cadens ¶ Stat item
ad intra iuncturam coleram dolorem efficere & membrum
extrinsecus ratione frigiditatis aeris ut alterius
album uel liuidum esse ¶ E contrario flegma dolorem
efficere & aeris caliditatem seu medicamen aliquod
suppositum ut quiduis aliud extrinsecus membrum
rubeum efficere & sic ratione coloris materiam calidam iu
dicares quod frigida tunc existit ut est ¶ Humor
preterea existens in profundo membri superficiem ple
rumque non mutat & sic membri color tunc nullum
tibi iuditium dar& ¶ Et iterum contingit ut hu
mor frigidus ad iuncturas defluat dolorem inten
sum faciens cuius causa febris fiet causabit in
sompnietas pulsus uelox erit & urina tincta
cum quo dolori succurrere intendens sanguinem et
spiritum ad locum illum i multa quantitate madabit
qua ex causa locus ille rub& tunc atque cal& que
tamen omnia calide materie sunt iuditia & si frigida sit
i causa ¶ De colore igitur membri caliditate seu fri
giditate nisi perseuer& confidendum non erit ¶ Oc
currunt ei sepe plurima que tam coloris seu fri
giditatis quam quoque caliditatis membri causa esse

possũt contra tamẽ nẽ peccantis naturã ¶ Cũ
igr signa talia fallacia sepe sint ad alia dicta re
currendum erit ¶ Alius item i applicandis loca
libus error sepe contingit, nam hora pexissimi
interdum applicamus frigida que aliquatr stupe
faciendo dolorẽ remittũt mã tñ frigida exñte
quã huius cã pro tũc forsam calidam iudicamus.
¶ Contigit & interdum q mã calida existit ac pau
ca & ex applicatone calidoꝝ mã illa pauca re
soluitur & sedatur dolor, ex quo ad pauca res
picientes materiã illã fuisse frigidã iudicaret.
¶ Ex qbus pat& q i casu nr̃o ex iuuantibus et
nocentibus ess& psepe iuditiũ quoq3 fallax ¶ Ne
igr hos i errores tã hora pexissimi q getis ice
das, pticularia que sup te docui diligenter per
scrutare ¶ Et sup quẽ huorem plura cõcurrt,
eũ i cã fore iudica ¶ At nũc lib& de urinis su
per arteticã significantibus aliqua pticularius
dissere ¶ Nã istis i ptib3 trouantuli de oib3 hu
mãi corpis, ex urina recte scire se iudicare as
serũt ¶ Et ut tu i cãu nr̃o ex eis dicẽ quicq
cũ rõne scias, plege que sequũt ¶ Vrina ar
teticoꝝ ẽ interdũ alba ac tenuis i qua atho
mose albe qdã sũt resoluptiones, albe qdẽ quia
aut a iuncturis aut a flegmate resoluũt athо
mose uo seu rotũde ¶ Nam sic minerale aurũ
qd i arenulis quoꝝdã fluuioꝝ repit p reuolu
tionẽ continuã i puis granulis rotũdatur ita
istaꝝ resoluptionũ cõtinua i descensu reuolutõe

suppositionib3

ad formā rotūdam athomis simile rotūdat ¶ ve͛4
ubi mā calida fuūt rubee aut subrubee resoluptio
nes erūt ¶ Et si tanta fuūt caliditas ut unctuosi
tates resolue͛ queat fi& illis cū resoluptionibus
urina rubea ac spissa ¶ Q si ea liuida aut tur
bida fuūt sciam seu alias inferiores iūcturas le
xas esse arguit ¶ Nā mā reumaticās que pro
tūc hanc egritudinē efficit p spinalē medulam
descendit cuius ps aliqua cū urina miscetur &
tūc eā liuidā seu turbidā efficit ¶ Ex qbus pat&
quatr p signa aliqua ex urina sumpta sup arteti
cā iudicare potes equoce tamē nā p signa consi
milia sup alias plurimas egritudines significare qꝫ
potes ut i spūaliū egritudibꝫ fluxu emoroidarū
aut menstruo4 & alio4 plurū prout i his ppis
captis aliqn declaraui ¶ Et i hoc finitur caplꝫ ar
tetice demonstratiua signa continēs · Laus deo ·

Pronostica aucꝫ spei arte
tice comunia

P de artetica passione recte pronosticari
cupias cū ad patientē tuū ueneris nūqd
is primus sit insultus iuestiga quia cum
succurrit doloribus iūctura4 i pmis cū apparet
ut Auicena inqt fit eo4 cura facilis sed si cōfir
ment & assuescant & illi maxime q ex hūoribꝫ
diuersis geniti sūt nunqꝫ curant &c ¶ De hic
uō eius causas tā extrinsecas qꝫ itrinsecas exa
minabis ut ubi gra si patiēs ex gnōne iūctura4
debiliū fuūt aut ex tempore ueluti senibꝫ qbus
dā sepe contingit aut ex egritudine c͛nica defectꝰ

tales

tales si intrinseca aut extrinseca queuis alia cā
artetica efficiēs ualde potens fuerit & si ille ad
huc primus ess& insultus · nō facile liberaturos
scias · quos & si adhuc releuaueris · semp tamē
erit de recidiua timendum · Qui quoq3 ex tpre
uel gnone largos uiar ductus habuerit & cali
de & humide complonis extiterit · eū uicturar
dolores euadere difficile erit · Ex quaq3 enī
leui cā p largos illos meatus ad uicturar con
cauitates mā defluit · & tūc cordas lactos seu
neruos extendens dolorem arteticū efficit · Si
ig talis artetica ipam tā difficulter uitare pōt
quonīo eū semel aut pluries captū putēs ab re
cidiua custodire · Arteticus itē q i cibo & po
tu fuerit dissolutus seu coitu supfluo usus · aut
q caliditati seu frigiditati excessiuis frequēter
occurrit · seu q rebus alys nō nālib3 libēs uel
iniustus abutitur · aut ex his fuīt q artes labo
riosas exerc& · ueluti uiatores · uel grauia o
nera deferentes aut consil'es cū difficultate cu
rabitur · Quāto quoq3 mā resoluptioi magis
inepta fuīt · & itē magis uicture submisse dū
mo equalitatē i his posueris tanto difficilius
curā recipiūt · Ideo Rasis si dolent inqt ar
ticuli ex humore melancolico · grosso ut crudo
ad dispōnē nālem cōuerti nō possūt · & prope
anche & pedū articuli pp · s · eor submissionē
&c · Aly tamē ex alys humoribus lexi pfe
cte sanantur · & pcipue si mā fuīt sanguīea &c.

In doloribus pterea iuncturaꝝ nō spasmus sed
dolor extensiuus tantūmodo fit ¶ Materie ei
que artetica efficiūt nō ī neruis neqꝫ cordis
sed ī ligamentis aut iūcturaꝝ concauitatibꝫ
ībibuntur & neruos cordas aut meatus extē-
dentes quandā cōtinui solupcōnē efficiūt & do-
lorē p consequēs ¶ Dolor itē ī quauis iūctura
factus tūore ad extra apparente nullo ut
plimū fit molestior ¶ Appente uō mitigat qa
mā ad ext pulsa maiori ī spaciositate continet
& sic nō tanta fit continui solupcio & p ɔseqs
non tantū fit dolor intēsus hoc tn̄ intellige u-
bi mā amplius nulla fluat ¶ Ubi pterea iūc-
turaꝝ concauitates minus ample fuerit dū mō
cetera sint paria acuti ac intensi magis doloēs
fiūt ideo ingebat Haly q ē ī police pedis dolor
nō mō pp a fonte caloris distantiā fit molesti-
or sed quia eius pua ē quantitas &c ¶ Dolor
itē arteticus ad membꝛ idē sepe rediēs eius
tantū uirtutē debilitat ut maciē ī eo tandem
inducat ¶ Et iuncturaꝝ seu ligamentoꝝ quoqꝫ
apata maiori curantur cū difficultate q̄ si ī lo-
cis minus dēpssis ut sūt nerui caro &c ¶ Ar-
ticuli pterea ī quibus mā igipsatur nunq ad
dispōnē nalē conuitunt Rasis & pluriū ueteꝝ
testimoio ¶ Unde Galienus libro decē tcta
tuū caplo de artetica noiatoꝝ iquit poroꝝ gnō
ē ut postq facti fuerit nunq spes ē q ad pri-
stinū statum certitudinatr reuertant &c qd

quoqz i libello de pūcto sensit ouidius cū inquit
Solvere nodosam nescit medicina podagrā ¶ Et
eā p nodosā intelligit ī cuius nodis mā ē ī gipse
am cōmutata ¶ Nā cum ī articulorum aliquo apostema
diu pseuerans manserit mā illa magis dietim in
grossat̄ & sic tandē in gipseam cōmutatur ¶ Ar
tetica rursus que ab acuta colera proueīt ut Aui
cena inquit subitā plerūqz mortē inducit ¶ Ra
sis quoqz libro diuisionū caº de podagra & iūc
turarum doloribus inquit q solitus paroxissimū īcur
rere si post consuetū tempus eueīre tardauit
statī cū incurrit paroxissimū de consueto hūore
purget̄ ut puta peccante sanguine p flobotho
miā colera autē seu crudo flegmate p appatū
farmacū ¶ Et huius inqt nō obliuiscaris q
mā qnqz ad subitā mortē inducit int'dum ad
asma cuius signū ē tremor cordis & hanelit⁹
strictura & qnqz facit incurrere palesim & ap
popliam ¶ Et illius quoqz signa sūt quia inci
pit tremor cordis & aliqd ex pturbatione
sensuū & qnqz hoc subito adueīt qua pp nō
dimittat̄ qn statī euacuet̄ cū sentit̄ paroxissim⁹
&c̄ ¶ Ad hec igit̄ bene mentē semp habeas qz
nō solū ī pronosticando sed ī actu quoqz pratico
tibi utile multū erit ¶ Multoties p'terea cu
ratio doloris iūcturarum ut Auicena inqt fit cā
pniciei quia supflua mā ad iūcturas currere
consueta ad pncipalia reddit aut ad membra
alia cu⁹ cā fit timor &c̄ ¶ Aptiora īsup tpra

ut uicturaꝝ dolores eueniant sũt uer propter motũ sanguĩs & humoꝝ ĩ eo ut Auicena inqt & autũn͂ pp maliciã humoꝝ & digestiõis & antecessionẽ dilatationis poroꝝ ĩ estate & ex calore q fortis fit in die ⁋ Artetica que ex humore melancolico gignitur, curatur cũ difficultate, quia eius mã ut inqt Rasis mẽi canceri uicinat͛ ⁋ Febres insup matiaꝫ artetice cõsumantes dolorem arteticũ plerũqꝫ curant ⁋ Emoroydaꝝ itẽ fluxus seu uentris sanguinius aut uarices artetico supueniẽntes egritudĩs solutionẽ denũciant ⁋ Et idem fac̃ urina grossa ĩ quantitate multa pseuerãs ⁋ Si ĩ uehementi dolore artetico mentis alienatio cũ tremore cordis & hanelitus difficultate supuenerit, infirmũ ea die moriturũ pronũcia ⁋ Et si cum hoc formicãs pulsus adsũt & ĩ facie sudor frigidus apparuerit mors eũ sine mora rapi& ⁋ Dolorem itẽ arteticũ q die una p exterius applicata remedia sedatur & altera die nõ, ab humoꝝ diuersitate proueĩre scito ⁋ Et hoc testat͛ Rasis cũ inqt si uideris qñqꝫ patientem p diuersa emplastra iuuamentũ conseq & interdũ nocumentũ, ab humoꝝ diuersitate id proueĩre haudquaq̃ dubitabis ⁋ Talis autẽ humoꝝ diuersitas, magis q̃ uniformitas prolongat poxĩmũ ⁋ Et sic pat& qd & qualiter ĩ quacũqꝫ artetice spẽ sit generaliter pronosticãdum. Laus deo. Quid sit ciragra que quoqꝫ ti pronostica sibi propria q̃ demostratiua signa

57

Nunc modo de artetice spebus differendum est. ¶ Et pmo de ciragra que ē iuncturaꝝ man⁹ dolor cū tumore aut sine ab imateriali ꝛ mala complone uētositate aut hūore i cōcauitate ipaꝝ exn̄te proueniens ¶ Et huius demōstratiua signa a quacūqꝫ cā fiat i caº. 3º. ordinate cōpies, pro quo solū ad aliqua pronostica ipi ciragre ptinentia tn̄seundum erit ¶ Vbi igr̄ cetera sīt paria citius ciragra q̄ sciatica aut podagra terminā bitur ¶ Est ei materia eius multo multo minus terrestris, pp qd Rasis eā i suo gene illis calidiore aiebat ¶ Maiori quoqꝫ cū difficultate q̄ illaꝝ aliqua recidiuat, non ei manus ueluti scia aut pedes ita submisse sūt, quo fit ut hūores nō tā facile ad eas defluant ¶ Et ideo Auicena de ciragr loquēs, dolores inqt q̄ sūt pter sciaticā & podagrā cū curant & eradicant eoꝝ mē nō redeunt uelocit. ¶ Et uiu subiungēs oib; artetice doloribus cōe ait q̄ si confirment & assuescāt curant nunq̄, qd fit quia dolor i quauis iuncturaꝝ assuefactus eas adeo debilitat, ut ex quacꝫ leui cā ad eā materia defluat, pp quod tales posse ab recidiua defendē ipossibile quodā mō uidet ¶ Medicinali tn̄ bn̄ficio poxisimus plerūqꝫ retardat ¶ Dolor itē in ciragra fit nōnunq̄ adeo intensus ut mā plurima ad locū dolorosum defluat & maiori sepe i quātitate q̄ concauitas illius iuncture contine queat, c⁹ causā iunctura illa disnodatur, & ex propo loco membꝝ resilit, ppriamqꝫ figurā dipdit, dehinc

uo qualiscunqz humor ille fuerit a regimine nature
destituitur & extraneū quendā calorem acqrit
p quē subtile resoluitur & remanēs igipsatur ta
lis nempe curat pfecte nūq ut i pronosticis ge
neralibus hausisti ⁋ Ex his itaqz pat& quid sit
ciragra que quoqz tā pronostica q eius demon
stratiua signa · Laus deo Sanguine ciragre q̄l
cumqz sanguis ille fuit q ad eius digestioēz
atqz euacuatione cūā p
quā si sola colea i ea fuit
ti digesta q illi soluta copie

Si ciragra a sanguine prouenerit & uirt9
ac cetera consenserit cōibus p prius sup
fluitatibz ūalit seu p cristere aut aliter
eductis de basilica oppositi lateris fiat flobotho
mia ⁋ Et ubi etas uel aliud eam prohibeat sup
natēs cū scarificatione apponi uentosas iube ⁋ Et
ē de sanguine sm tenorem uirtutis complonem
etatē plectoriā & siliā plus aut minus extrahē
dum ⁋ At cū de eo uice una sit nunq magna
qtitas minuēda ubi grandis fuit pleitudo ne
cessariam tūc tibi quantitatē duabz aut i plibus
uicibz extrahe ⁋ Et eo cāu pstat ut i saphena
lateris oppositi fiat secundatio ⁋ Q si ciragra
manus ambas detinuerit exūte replectionē
de duabz saphenis minutionē face que sm do
ctrinā Auicene simul fienda ess& cū inqt Et
si fuit cōis uicturis corporis ex utrisqz ptibz
flo. simul fienda ē &c. ut p hoc ipse uelit q

si infirmus ciragrā & podagrā simul patiatr q tā
de sapheis q de basilicis flobothomia simul fienda
sit. In hoc tamē cāu laudo potius q mane i ba-
silica & sero i saphena fiat flo^a. Verū ubi ex his
fuūt q emoroydalem fluxū aut mēstrualē pati co-
sueūt. i oī casu saphenas incide pstat. dehinc
antē emoroydes seu menstrua prouoca. Et hoc
erit huius passionis cura potissima ubi .s. ea
ab sanguinis abundantia fiat. nec alio postea q
alteratiuis opus erit. Unū hic scito q nisi pa-
tiens se bono regie rexerit tā i laxatione q mi-
nutione paucū iuuamentu consequetr. Ideo Ra-
sis q utunt inqt regimine eroneo & potus co-
pia uini nō sequent utilitatē magnā i laxatione
neq minutione. quia humores semicrudi cong-
gant i eis celeriter ex malo regimine &c. At
si colicus aut flegmaticus sanguis ille fuerit.
flo^a tā copiosa fienda non erit. qua tamē sm
exigentiā fcā digere tūc māam necesse ē. Ido
Rasis de artetica sanguinia loqueīs. quotiens
apa inqt sanguīs uehementis iflamatiois fue-
rit. noscas q i toto corpore sanguis colericus
existit. & ideo post minutionē euacuato cole
fieri deb& &c. ut p hoc uelit q māa exnte co-
lerica simplr aut a pdominio. & flo^a ubi op fuerit
fcā. alia nulla erit digto expectanda. sz erit
soluptiuū appriatū exhibendum. unde descp-
tis digestiuis multiplicia soluptiua descbaz
ut sm exigentiā magis placitū tibi eligere

nouulis
quibz si egri induaas
dederit. Uti poteris

sciās ℞ Si itaqȝ sanguis colericus fuerit aut hoc p
admixtionem colē ab extra uenientis fit aut qa
ī se adhuritur & aliq͞ue eius ptes ī colerā cōmu
tat͞ que ipm subtiliorē debito reddit ꝑꝑ quod
ad iūcturas facilius penetrat ℞ Digestiuū igᵗ ī
isto cāu sanguīs ingrossatiuū esse debet ac eius
feruoris quē ꝑꝑ colerā acquisiuit extīctiuū ℞ Et
ut te ad actum ꝑcticū deducā accipe sirupi rosa
ti · ℥ · j · ſ · aque endiuie · ℥ · ij · aque rosate ul
acetose · ℥ · j · misce & ī potu pro uice una tribue.
℞ Qꝫ si clarificare eā magis libet eius uncias qua
tuor accipe & endiuie aque tantūdem aque rosaꝝ
aque acetose añ · ℥ · j · ſ · clarificet͞ pro duabȝ ui
cibus eū cū rubeis sandelis aromatiçando ℞ Vel
facias sic accipe aque endiuie · ℥ · vj · aq͞ acetose
aq͞ cicoree aque lupuloꝝ añ · ℥ · iij · sirupi de suc
co acetose de ribes de limonibȝ aut de acetosita
te citri · ℥ · vj · uini granatoꝝ berberis aut cito
moꝝ · ℥ · ij · fiat iuleb cū sandelis rubeis aroma
tiçatū de quo ī potu · ℥ · iiij · pro uice tribue
q͞ si sirupoꝝ ꝑdictoꝝ nichil habueris ipsoꝝ loco
℥ · v · çuchari pones ℞ Et q͞uis ī oxiçachara sim
plici acetū uim ingrediat͞ pccīm mortale tamē
nō comittēs si sirupoꝝ ꝑdictoꝝ loco eā accepis.
℞ Nā ipius aceti respectu aliaꝝ reꝝ pauca quātitas
ingreditur cū quo tā rōne çuchari q͞ granatorū
succi q͞ etiam aque acuitas rōne cuius nocumētū
infert extinguitur & sic nullū ꝑbere nocumētū
potest ymo aliaꝝ rerū uirtutē ad intrinseca

cōcauitatū deducet sanguinē ingrossabit & eius fer-
uorē rōne colere conquisitum extinguet. ℞ Ex quo pz
eā q̄ maxime cōueīre. ℞ At si magistralē sirupū fa-
cere libeat iuiubas centū accipe & pomi citoniorū
aut piri ʒ iiij. ℞ Ista i libris trib; aque ad con-
sumptionē usq; tertie ptis decoque, dehīc coletur
& colature succi endiuie residentia fcā uncias sex
adiūge & granatoꝝ mucoꝝ aut berberis uini ʒ
iij. çuchari lb. ij. fiat sirupus cū rubeis sandelis
aromatiçatus, de quo si longus fuit iiij uncias
dato. ℞ Et si sit debite coctus ʒ j ß aq̄ endiuie
ʒ ij. & aque acetose ʒ j. cōmiscendo ℞ Et si po-
mū citoniū nō habūs eius loco de uino suo uncias
quatuor impone, ex quibus sirupū ut pus facito.
℞ Cū aliquē ex pscptis digestiuis uicib; aliquot
exhibueris ubi mām euacuandā cernēs iuxta doct-
nā Rasis cassiā cū aqua endiuie ut solatri extcta
pbe ℞ Vel ab uncia una i duas ifrascpti sirupi p
horas duas ante diē dabis, plus tamē aut minus
sm q̄ iudicas respectu opōnis illius quā facit tuo
ifirmo coueīre ℞ Facias ergo sic, accipe corticū
mirabolanoꝝ citrinoꝝ ʒ vj. electi uero reubar-
bari tātūdem, spice ʒ ß. sup mirabolanos aque
cisterne ut boni fontis calide tantū pone q̄ digi-
tis duob; supemineat, & idē de reubaro ac spica
cū aqua endiuie fiat, & si tūc estas fuit i sole
oīa pone, sup cinēs uero calidos i hyeme, cūq;
aquā aliqualiter cōsumptā uideris colet & tam
sup reubarbaꝝ q̄ mirabolanos aquā aliā suppone

hoc totiens faciendo donec tam reubarbarum quam mi-
rabolani saporem atque odorem perdiderit. Dehinc
uero has aquas accipe quas cum zuchari lb. i.
in libiça, et eo debite colato usque ad debitam spis-
situdinem decoquatur. dum uero sic coquitur dyagredij in
petia rara ligati unciam mediam in eo continue te-
neas, illam sepius exprimendo et cum debite co-
ctus fuerit usui reserua, de quo ut est dictum utere.
Est enim solutiuum nobile ac gustui gratissimum
Vel rosaceum sirupum quem Rasis summe laudat cum
dyagredio in pecia rara ligato dum coquitur ut pre-
cedentem facias solutiuum. Vel facias sic ac-
cipe corticum mirabolanorum citrinorum ʒ. i. infun-
dantur in aqua lactis modico mellis addito, et
horis x. in infusione dimissis fiat expressio for-
tis, cum qua electuarij de succo rosarum ʒ. ij.
misce, et fiat potus quem per horas duas ante diem
dabis. Vel solum unciam mediam electuarij de suc-
co rosarum cum aqua lactis distemperati. Et si in
formam solidam ut communiter ultramontes fit eum
habueris sine caprino sero probe est enim satis in for-
ma illa gustui delectabile. Et hoc de succo ro-
sarum electuarium principaliter pro ciragra ac poda-
gra calida adinuentum est. Vel facias sic acci-
pe reubarbari electi ʒ. ij. spice gr. vi. ista +
vino aspergantur albo, dehinc totum in aqua lactis
infunde, quo horis decem in infusione dimisso for-
tis expressio fiat, cum succo rosarum noui tres drag-
mas uel ʒ. s. adde et fiat potus quem ut supra

dabis ℞ Vel · ℥ · i · succi rosarum noui cum aq̄ lactis
distempa & potui tribue ℞ Vel facias sic accipe
scamonee i pomo decocte · ℥ · i · masticis · ℈ · ii ·
rosarum rubearum · ʒ · ss · tere oīa & pone i lb · i · aq̄
cisterne ul' boni fontis aut rosarum & die una cum
sua nocte i infusione dimissis colet̄ · cuius ab ū
cia media ad unā usqȝ plus tamē ul' minus sm
tui infirmi potentiā sit dosis · zucharum tamē pro
libito adde ℞ In formā pillarum accipe mirabola
norum citrinorum · ʒ · i · masticis · ℈ · ii · rosarum rube
arum macis croci an̄ · ℈ · i · hmodactilorum · ℈ · ii · ss ·
dyagredii · ʒ · ss · aloes · ʒ · ii · fiat cum sirupo de
sticados pillarum pasta · de qua a dragma una ad
unā cū dimidia cū lib& dato ℞ Vel da · ʒ · i · pil
lularum de hmodactilis minorum descriptione mesue.
℞ Habes itaqȝ qualr sanguis colera pticipans sit e
uacuandus que digestiua & que consumitr solup
tiua conueniant ℞ Et hec eadem tā digestiua · s ·
q̄ soluptiua colera sola peccante conuenuit ℞ Cū
igr̄ ea i cā fuūt ad psens captlm recursū habe.
℞ Si autē sanguis flegmaticus fuūt p admixtionē
aquosi flegmatis id frequētius fiet · cuius cā li
berius ad uicturas penetrat ℞ Et tūc nō tā copi
osā ueluti i puro sanguine flo^a erit fienda · qua
sm exigentiam fcā pro mēi digone nō tanta q̄
ta i pcedenti requirit̄ feruoris extinctio · et sic
i pscriptis sirupis posses tertiā rosati mellis p
te adiungere ℞ Pro soluptiuo uero antescēptus
sirupus ille soluptiuus multū couenir& · & eo

maxime si mirabolanorum citrinorum loco kebulos ipo
sueris . Et pariter de pscriptis tam potalibus quam alijs
soluptiuis in quibus mirabolanorum citrinorum cortices
iponuntur fiendum erit ℞ Itē i cū isto electuarij
de succo rosarum loco dyafenicon conueniret ℞ Cōueni
unt et pscripte quoque pille ℞ Et quia medicus
omnis ad has intentiones diuersa ac uaria scit exhi
bere soluptiua / et uarijs itē i formis his paucis
m̄ domesticis quibus ubi opus fuit uti consueuerā
contētus esse uolui ℞ Posses itē ad pscriptas am
bas intentiones pro sanguinis igrossatione ne . s.
ita facile ad iuncturas defluat p horā ante pastū
bolū unū triasandelorum exhiberi ℞ Vel de infrascri
pta confectione que hēt margaritarum subtilissime
trictarum . ʒ . iiij . coralorum rubeorum . ʒ . ij . rosarum ru
bearum . ʒ . j . ossis de corde ceruj . ʒ . j . sandelorum
rubeorum . ʒ . j . s . zuchari albi . lb . s . quod cū aqua
rosata dissoluatur cui postea confectionis rosarum antique
unciā unā adde et i morsellis fiat confectio ℞ Vel
facias sic accipe confectionis rosarum antique . ℥ . j . s .
triasandelorum . ʒ . iiij . coralorum rubeorum subtilissime
trictorum . ʒ . j . fiat mixtura p bolos deauratos si
libet / de quibus unū pro uice dabis ℞ Et sic patet
quod i ciragra ab sanguine proueniēti qualis sāguis
ille fuerit tā rōne digonis mēi quam ipius euacua
tionis sit fiendū . Laus deo De hijs qui māim flegma
ticam ciragrā efficientem digerūt

RArissime melancolicus humor ciragrā effi
ciet / pro quo nullā quantum ad eius digonē

71

& eductionē curo mentionē faceā. Verū ab fleg
mate frequenter accidit & ab aquoso sepius suc
cessiue uō a mucillaginoso seu crudo, a uitreo
uō seu gipseo cū ea i iūcturis difficulter penetret
fere nunq̄. Qualr igit tale flegma digerendū
sit ac quis i eius eductione sit obseruandus ordo
p̄sens captm edocebit. Si igitur flegma illud
aquosum fuerit, accipe mellis rosati sirupi de sti
cados añ ʒ. ij. aquaꝝ iue absinthi & hbe palesis
añ ʒ. ij. ß. clarificetur pro uicibus duabus & a
romatiçet cū nuce muscata, de quo toties donec
tibi mā digesta appareat exhibebis. Vel facias
sic accipe aquaꝝ absinthi & herbe palesis añ
ʒ. iiij. aque iue & floꝝ sambuci añ ʒ. ij. mell
rosati ʒ. vj. vini citonioꝝ ʒ. j. fiat iuleb aro
maticatū cū nuce muscata aut optimo cinamo
mo, de quo uncias quatuor pro uice dabis. Vl
alit, accipe aquaꝝ hbe palesis floꝝ sambuci &
saluie añ ʒ. iij. aque iue ʒ. vj. mellis rosati
lb. ß. fiat ut supra iuleb cū nuce muscata aro
maticatū, de quo ʒ. iiij. pro uice p̄be. Vel
hūc facias p̄ciosissimū i hoc cāu magr̄alem si
rupū q recipit saluie sticados hbe palesis iue
añ M. j. ß. betoice M. j. absinthi sicci camedri
os floꝝ anthos añ M. ß. passulaꝝ ʒ. j. fiat
decoctio & cū libris trib; dispumati mellis & a
ceti passulati ʒ. j. ß. sirupus cū nuce muscata
aromatiçatus de quo si longus fuerit uncias
quatuor pro uice propinabis, ubi uō debite

coctus uncias duas cū aquaꝝ iue herbe palesis & saluie añ ℥ .i. & erit pro dosi una quod istoꝝ libuīt uicibus aliquot datum optime matiā istā digeret ¶ Ad quod itē uehement adiuuat si p horam ante cibū bolū unū aromatici rosati desc̄ptione gabrielis exhibuīs ¶ Sed ut mesue iub& cū sirupo rosato fiendū erit uel saltē çucharū cū quo fit rosacea aqua dissoluat̄ ¶ Vel de mixtura tali dragmas tres pro uice p̄be q̄ recipit conserue rosaꝝ ℥ .i. coraloꝝ rubeoꝝ ʒ .i. ſ. margaritaꝝ ʒ .i. aromatici rosati ℥ .iii. fiat mixtura quā si deaurare cupis p bolos facias & p horā ante pastū utere ¶ Si autē mucillaginosū flegma i cā fuerit de p̄sc̄ptis digestiuis ptes duas accipe oximellis sqlitici ptē unā & cū aquaꝝ p̄scriptaꝝ sufficiēti quantitate misce & aromatiçando clarificet̄ & īfirmo p̄be . Nam eius pp uiscositatē digestiuū aliquātr īcisiuū esse deb& & sic oximel sqliticū q̄ bn̄ conueīt ¶ Plurimi i hoc casu oximel compositū & alia fortia apitiua i pn̄cipio p̄bent & male ¶ Sed i declinatione dari cōuenientius possūt ¶ Et quia mãa ista est cruda & ut plimū i quātitate multa nō sic facile ad digōnem deuei& unde ueluti qdam impiti faciūt ut inquit Rasis non erit expectanda digestio . Erit itaq3 minueranda & cū medicis qdem lenib3 ¶ Unde Auicena ī casu nr̄o sequere inqt cū medicinis mondificantib3

sm gradatione ¶ Et subdit q sut de honibus
q describut initiu cum facile post facile &
sigillant cu forti post maturatione &c quod
supple bn factu e . p hoc itaqz uult q ma exi
stente cruda debemus debilioribz a principio
farmacis uti gradati ad maturatione usqz cu
fortioribus pcedendo ¶ Cu aute flegma hoc
ta pp sui cruditate & indigestione q eius in
uicturax concauitatibz profundatione sit int
tu eductioni rebelle uult Rasis q illa que
modice sit uirtutis exhibenda no sit . qa ut
inqt flegma ipm calefaciut & no educetia
nocumentu iferut ipm augendo &c . i . uento
sando aut fluere faciendo ¶ Et sic uidet ex
eius intentione q forte sit ppinaduz farma
cu & hoc ueru e sed i multo minori dosi q ma
maturata . Et hoc ide uolebat Auicena p so
luptione subtile cu inquit . Et tu interi alle
uias cu soluptiuo subtili &c . hoc tame clarius
i capto de curatione podagre flegmatice uo
luit Alexander cu inqt melius si no semel
purgetur . sed sepe & paulati oportet deduce
uentre . ut spissi & uiscossi humores possint
furti subtrahendo educi ¶ Na si sub una potio
ne & semel uolumus purgare . du totu exagi
tatur corpus q inueiuntur i sumitate educu
tur . & que spissa sut & uiscosa latentia dere
liquut ¶ Et ideo paulatim subinde accepto +
medicamine facilius educutur subtiliantur

ei si frequenter & paulati accipiat &c. De mete igr nroz veterū ē sepe forte farmacū exhibēdū qui in dosi minori q̄ mā ipsa digesta. De his itaq solutiuis huic materie appropriatis p uarias formas que sequūtur capta deo fauente te copiosum faciet pp quod huic finē impono. Laus deo

De solutiuis potionibus q flegmaticā mām curagā efficientē educunt

Delicatos homines dña artetica ut plimū captiuat quoz varij sūt appetitus sic ut nōnulli potiones alij pillas & alij confectiones seu solutiuos pulueres pdiligant, de qbus oibus adiutore deo te infra copiosū faciā, & pmo de solutiuis potionibus quaz descriptiones psens captm tibi dabit. Vt igit ad actum practicū te deducā i forma potabili hāc nobilē potionē dabis que recipit sticados hbe palesis ysopi camedrios añ. M. s. passulaz liqritie añ. ʒ. s. fiat ex his decootio, dehinc accipe mirabolanoz kebuloz. ʒ. vj. quos i modico aq lactis īfunde sirupi de sticados parū addendo, & cum horis. x. i infusione psteterit fortis fiat expssio quā reserua, deinde accipe turbit. ʒ. ij. zigebris. ʒ. s. salis gēme. gr. vj. īfundantur i modico decoctiōis pscripte & horis. x. in illa infusione derelictis expssionē face quā cū prescripta misce mellis rosati unciā unā addēdo & ex his fiat potio quā p horas duas ante diē infirmo tuo pbe. In crastinū antē i aurora

modicum.

modicū tiriache fine ℞ Nunq̄ ei die sequenti
assūptionē farmaci mā existente frigida oblimoi
tradendum ē qn tuo patienti ī aurora tiriache ī
modicū exhibeas · Ipsā ei materieꝝ reliquias mō
dificat cū facilitate ac resoluit & oīa membra
confortat ut Auicena inqt ℞ Veꝝ ipse ī cān isto
potionē istā exhibebat que hīt hmodactiloꝝ · ʒ ·
xxx · pulpe coloquīde · ʒ · x · decoquant ī libs
quīdeci aque donec ad tres libras redeant cui9
sextā ptem dabat & tu si lib& çucharū pro li
bito adde ut posses cum çucharo eū iulibiçare
& sm uirtutis tenorē dosim cōuenientē dare
℞ Vel huc facias sirupū soluptiuū q recipit t̄bit
℥ · vi · gingebris · ℥ · s · agarici · ℥ · iii · corticū
kebulorū · ℥ · iiii · croci · ʒ · i · pipis longi · ʒ · iiii ·
conquassentur oīa sup que aquā ad eminentiā
duoꝝ digitoꝝ ponas ℞ Dehinc sup cineres cali
dos teneat cūq3 aliquantulū aqua ipa cōsūpta
fuit colet & de noua aqua iteꝝ supponat hoc
toties faciendo donec tam saporem q̄ odorem p
prios res ille pdiderit postea cū libra una zu
chari colaturā illam iulibiça quo fc̄o coletur
& successiue ad pfectā coctionē decoquat cuꝫ
autē sic decoquit dyagredij unciā mediā ī pe
tia rara ligati ī eo continue buli sepius illam
petiā exprimendo & erit tanq̄ alioꝝ solutioꝝ
calcar de tali sirupo ab uncia media una ad
duas usq3 pro dosi una dabis plus tamē aut
minus prout eum opari depndes ℞ Vel facias

sic & ē illius boni Rasis Accipe turbit librā unā sup quod aque tres libras appone & sup calidos cineres consumere aliquantulū pmitte dehinc coletur & si turbit saporem pprium non pdiderit de aqua alia iter suppone & hoc totiens facito q ipm turbit pprium saporem pdat aquā postea illam totā cū libra una çuchari inlibiça & ad spissitudinem decoque cu dosis sit quarta ps sui ℞ Et si libet calcar ad ungere facias ut i pcedenti de dyagredio fecisti ℞ Vel accipe corticū radicum feniculi & radicū apij añ ʒ x coloquintide centauree minoris ameos anesi çedoarie exule añ ʒ v his conquassatis tres libras aque suppone & donec ad unā redeat buliant & cū ʒ viij çuchari sirupū pfice cuius dosis sit ab uncia una usq ad duas ℞ Vel aliter accipe turbit ʒ s hmodactilorum ʒ ij çedoarie ʒ j ʒi zebris ʒ j s coque i libra una cū dimidia lactis nachini donec ps tertia tantū mō maneat & lac illud colatū sit dosis una ℞ Rasis autē turbit solū i nachino lacte bulire faciebat de quo postea suū infirmū laxabat.

℞ Quidā de caronopodion seu pede coruino festū magnū faciūt Auicenā & alios nōnullos veteres i testes adducentes q uelle uidentur eū q hmodactili ualere i hoc cāu melius. Sed cū unū ex laticinijs ipm sit non nobis necitē simplicistis bn cognitum hmodactilos sz artē

correctos laudo potius ¶ Nocumentū ei tūc stoma
co possunt inferre nullū ¶ Qꝫ si ut dēm ē antiquꝫ
aliq eius loco pede coruino usi sūt illoꝝ tūc forsā
neutrū cū suis correctivis exhibebant eū qꝫ solū
q solos hmodactilos minus stomaco nocē comphē
derent eū potius exhibebant ¶ Clamant eī ueteres
omnes ut i hoc casu stomaci custodiam habeamus
nā eius pturbatio ē cā ut ad iuncturas maior reuma
tismi fluxus fiat ¶ Et ideo Rasis & Auicena her
modactilos cū gingebre pipere & cimino compone
bant aientes eum sic compositū stomaco non nocere
qnymo ipm potius sustinere ¶ Et addebat Auicª
q adhuc oībus melius ē si cum eis aloes admixtum
fuerit ¶ Qꝫ si eum non posueris gingeber & ciminū
nullo mō ptermittas ¶ Cū igr i psentiaꝝ pes corui
nus p herbolarios non bene distincte cognoscatur pp
piculū quod imminet si aliud laticinium eius loco
daret dimittē eū & uti nobis cōiter notis pualere
censeo sed ubi cognitū fuerit eo audacter utē ¶ Et
i tantū de potionibus solutiuis dēm sit · Laus do ·

Pille q̄ curant egre mām flegmaticā soluit

Liqui potiones recipe nequientes pillas p
diligunt ¶ In casu igr tali fetidaꝝ aut de
hmodactilis maioꝝ · ʒ · j · dabis · Vel fa
cias sic accipe turbit · ʒ · x · rosaꝝ rubeaꝝ · ʒ · j ·
ſ · spice · ʒ · ſ · hmodactiloꝝ · ʒ · ij · dyagredij · ʒ ·
iiij · formentur cū uino citonioꝝ pille quaꝝ drag
mā unā dato ¶ Vel facias sic accipe turbit elec
ti · ʒ · iiij · hmodactiloꝝ · ʒ · ij · ſ · gingebris · ʒ · ſ ·

sal' gēme ʒ · ſ · ıue · ʒ · ij · milij sol' caſſie lignee ro
ſaꝝ rubeaꝝ ſpice aññ · ʒ · ſ · maſticiſ dyagredij aññ
ʒ · iiij · aloes epatici · ʒ · vj · fiant pitte cū ſirupo
de ſticadoſ & pro una doſi dragmā uel unā cū di
midia dabiſ ℞ Vel facias ſic & i hoc eān ſūt ꝑportie
℞ Accipe carpobalſami xilobalſami ſpice gariofilorū
ſaxifragie granoꝝ ſolis ſeminiſ feniculi ameoſ apij
petroſilij ſpgi bruſi amomi ſalis gēme macropipis
aññ · ʒ · j · roſaꝝ rubeaꝝ · ʒ · ij · maſticis · ʒ · j · hmo
dactiloꝝ agarici coloquintide turbit aññ · ʒ · ij · ſ · dya
gredij · ʒ · iiij · aloeſ · ʒ · ij · ſ · fiant pitte cū ſucco
iue uel ſirupo de ſticados quaꝝ doſis erit a drag
ma una uſqꝫ ad unā cū dimidia ℞ Vel da tatūdeꝫ
ex pittis Auicene que hūt cimini gingebris aññ · ʒ · j ·
hmodactiloꝝ · ʒ · ij · aloes · ʒ · ij · ſ · fiant pitte cum
ſirupo de ſticados ℞ Vel facias ſic · accipe turbit · ʒ ·
· j · ſ · coloquītide · ʒ · j · bdelij · gª · xv · fiāt pitte
cū ſucco feniculi uł iue quaꝝ doſis ſit dragma · j ·
℞ Vnū ſemp mēti habeas cū educeᵉ uīas a iuncturiſ uo
lueris minutaſ pittaſ ſemp faceᵉ ℞ Si autē a ſto
maco epate uł capite & cᵉ groſſas magis · Et i tātū
de pittis ſit dictum · Laus deo · De confectionibus de
pulueribꝰ circa grē materiā fleg
maticam educentibus

Plurimi potioneſ ac pillulaſ abhorrent · q̄ꝝ
grā quarūdā confectionū ac pulueꝝ ali
quoꝝ deſcriptiones i hoc capło ponā · ut
modiſ uarijs ſoluptiua parata ſm uariū appetitū
ifirmoꝝ habeas ℞ In hoc itaqꝫ caſu bndicta multū

cōuenit cuius unciā mediā pro una dosi dabis . t
℞ Vel facias sic , accipe ȝedoarie . ʒ . iij . ȝexule . ʒ . j .
ȝingebris . ʒ . iiij . ℈ . ij . turbit . ʒ . iiij ſ . cinamoni
macis croci añ . ℈ . j . ȝuchari . ℥ . vj . eū cū aqua
hbe palesis dissolue addendo uini citoniorū . ℥ . ſ .
& fac confectionē p bolos c⁹ dosis sit . ℥ . ſ . ℞ Vł
posses addere ȝuchari ad pondus omniū & puluē
facē cuius dosis erit a dragmis duabꝫ i tribꝫ ℞ Vel
facias sic , accipe hmodactilorū . ʒ . j . ſ . masticis
ʒ . ſ . ȝuchari . ʒ . ij . fiat puluis q erit una dosis .
℞ Vel utere puluere Rasis q recipit turbit . ʒ . x .
ȝingebris . ʒ . ij . ȝuchari . ʒ . xv . fiat puluis cuius
dosis sit uncia media ℞ Vel accipe ȝuchari lb . ſ .
quod cū aqua uie uel hbe palesis dissolue , & his
impositis pulueribꝫ fiat p bolos confectio c⁹ dosis
sit ab uncia media usqꝫ ad dragmas sex ℞ Ego ali
qn̄ sic iterū facē consueui & ē confectio i casu isto
pucilis multū ac delicata satis , que ht uini cito
niorū lb . iij . mellis dispumati lb . ij . coquant᷑ debite ,
de hic accipe gariofilorū ȝingebris masticis pipis
longi cinamomi nucis muscate añ . ʒ . ij . hmodac
tilorū . ℥ . ſ . turbit boni . ℥ . j . ſ . dyagredij . ʒ . iij
fiat puluis quē cū melle illo debite cocto misce ,
& i dyacitonitē formā confectionē face , dosis est
ab uncia media usqꝫ ad dragmas sex ℞ Vel faci
as sic Accipe rosarū rubearū cinamomi ȝinȝ añ
ʒ . ij . sandelorū alborū & rubeorū añ . ʒ . j . masticis
. ℈ . ij . hmodactilorū . ℥ . ſ . exule . ʒ . iij . turbit
. ʒ . vj . dyagredij . ʒ . ij . ſ . ȝuchari lb . j . ſ . eum

cū aqua hbe palesis ıne aut salune dissoluat ınıci tonioꝝ ꝑtem quartā addendo & fiat ꝑ bolos confectio cuius dosis sit ·ʒ·s· ℞ Posses istaꝝ confectionū spes cū tantudē çuchai cōmiscere & i pulueres uti cuius tūc dragmas duas dabis ℞ Et i hoc confectionū atqꝫ pulueꝝ desc̄ptiones finuit · Laus deo

Qualiter mã cirmista ciragrã efficiens digerēda atqꝫ euacuāda sit

Verū & si a ꝑdominio artetice mã ut plurimū sit flegmatica cū ipa tamē sepius colera comiscet quo igr̄ i casu pillis de hmodactilis minoribꝫ utere ℞ Et que supra desc̄pta sūt soluptiua cōuenientia ·s· dum colera cum sāguine admixta fūt i istis miscenda erūt ℞ Illa autē colerā respiciūt & que statim desc̄pta sunt flegma · Ideo sm humorē ꝑdnāntem plus de uno & minus de alio cōmiscendum erit ut econtra ℞ Vnde colera ꝑdnānte i receptis ꝑsc̄ptis de turbit ac de hmodactilis erit diminuendū de dyagredio autē addendū & eꝯ flegmate ꝑdnānte &c̄.

℞ Et quia istas mãs cōmixtas sepius admuei ifra scripto puluere coiter usus sum q recipit hmodactiloꝝ turbit an̄ ·ʒ·s· gingebris masticis gariofiloꝝ galenge an̄ ·ʒ·i· seminū anesi feniculi mi lii solis an̄ ·ʒ·ii·s· dyagredii ·ʒ·ii· çuchari ad pondus omniū & fiat puluis de quo a tribus ad quatuor usqꝫ dragmas dare poteris & ē puluis i isto casu singularis ℞ Quecūqꝫ igr̄ & qualiscūqꝫ mã ciragrã efficiens fuerit aliquo modoꝝ ꝑsc̄ptoꝝ

digeri poterit educi quoqꝫ ¶ Verꝫ i cãu isto uomit9
plurimũ comendat᷑ qua ex re si tuũ patienté nau
seare compnderis cũ aliquo leui uomitiuo natu
rã iuua · ut cũ aqua tepida aceti modico mixta .
¶ Vel uncias duas oximellis simplicis compositi aut
sqlitici cũ · ʒ · iiij · aque raffani tepide i potu da
to · dehinc cum penna oleo iuncta & imissa guttur
uomitũ prouoca · q tã i declinatione statu & aug
mento paroxisimi q̃ i pncipio conueit · i pncipio
tamẽ magis & maxiẽ ut Auicena inqt dolore
i membris inferioribꝫ exñte ¶ Sed quia i pserua
tiuo regimine bono concedente ihu captꝫ unũ de
ipo uomitu factur9 sum · his paucis de eo content9
hic esse uolui ¶ Verꝫ de localibus ciragre conue
nientibus ess& amodo fienda mentio · sed qa illa
nõ minus podagre q̃ ciragre sunt coia · ipius pa
ce qd sit podagra prius describã · ac quomodo ei9
sit tam digerenda q̃ euacuanda mã · quibus ab
solutis ambabus conuenientia localia successiue
describã · & p hoc pnti capto finẽ impono · Laus
deo ·

Quid sit podagrã q ei9 demostratiua
signa ac prostonostica itẽ pp̃ter ac q alr
quẽ mĩ mã ei efficiẽs digeri ac educi debeat

Podagra est pedis iuncturaꝝ dolor cũ tu
more aut sine ab imatiali mala compłone
proueniens uentositate seu huore i ipaꝝ cõ
cauitate contento ¶ Inter quã respectu causaꝝ
signoꝝ ac cure & ciragrã paꝝ interest · quas ob
res captm psens sibi ptinenter accomodaui ¶ Et

causaꝝ ipius demonstratiua signa quecunq; illa fue
rit captm tertiũ sup tibi clare monstrabit ❡ Quan
tũ ad eius ꝓpria pronostica inter alios uicturaꝝ
dolores modo cetera sit paũa podagricus curat dif
ficilius ac mẽbri ꝓꝓ submissionẽ facilius quoq; re
cidiuat sic ꝙ si infirmũ uicibus aliquot inuasit
uix unq̃ ꝑfecte curari queat quod Rasis auctori
tate philogonij apte dixit podagra inquit antiq̃
ꝑfecte sanari non potest ueꝝ i principio si studi
ose curet ꝑfecte tamẽ pot sanari ❡ Et idẽ alibi
auctoritate tabri quoq; dixit ꝙ inter morbos in
curabiles nullã suscipientes sanationem podagrã
enumerat & subiũgit ꝙ podagra ẽ morbus labo
riosus cuius curã medici iueire nequeũt si fit
ex humoribȝ suꝑabundantibȝ congregatis & c̃.
❡ Rursus podagra i estate excitata aut i uere bre
uẽ finẽ consequit respectu eius .s. que i hyeme
aut autumno fit de ꝓxissimo .s. intelligendo &
i hoc ueteres omnes concordãt ❡ Articuli iterũ
ut ipse Rasis inquit anchaꝝ & pedis si diu infe
stantur morbo isto nõ conuertũt ad dispõnem nãa
lẽ articuli tamẽ alij forte ꝑfecte sanant & ꝓpe
si mãa fiũt sanguinea & c̃. ❡ Podagricus quoq; si fi
lius fuerit podagrici ut Auicena inqt firmior e
rit eius passio ❡ Podagra item quã ceteri uictura
les dolores propius hereditatur ❡ Pleruq; iterũ
testiculoꝝ osea i podagricis prolongant ❡ Qui q̃z
se male rexerit & fuerit podagra colica ꝑsepe su
bitã mortẽ incurrũt ❡ Sed ubi patiens se bene

rexerit i quadraginta diebus si non i pautioribz
podagra terminatur ut Galienus 9to illius poda
grice egritudes & c. Et hec de podagre ppriis
pronosticis. Quantu vo ad cura respectu mei ea
efficientis, si ab sanguine fiat de basilica lateris
oppoiti fienda erit flobothoia, In omnibz vo aliis
quantu .s. ad digestiua ad soluptiua ite prout in
sexto caplo scribitur face. Si aliis ab humoribz
prouenerit ad captm septimu octauu nonu deci
mu & undecimu recursu habeas, ta ei de dige
stiuis q multiplicibz soluptiuis illa te copiosu red
dent. Et sic amodo ad localia his ambabus soro
ribus conuenientia transeundu erit. Et i hoc captz
pns fine recipit. Laus deo

Qualiter & cui quibz de Auxcus mei ad victuras pro hiberi debeat que et qual'ea fiut

PVe de ciragra & podagra i proximis captis
dca sut mei digestione ac eius eductione
concernut. Sed ad pvxisimi pficienda cu
ram tres adhuc restat intentiones adimplende, qru
pma mam diuertit repellitqz, secuda dolores sedat,
tertia laxa membra confortat, materia si qua deflu
xa remansit dissoluendo. Prima intentio psentis
sit capli, ad qua pficienda cautus esto, na ubi cor
pus repletu valde fuerit, ma uero fortis effusionis
ea repercutere timorosu erit, de facili naqz ad aliqd
principale membz reper&, et poss& aliquoz pessi
moz accentuum esse ca, pp quod statim a pncipio
ma ipa cu flobothomia uomitu cristere uel aliquo so

luptino dilatendo minoret ℞ Et cū fricationibꝫ ac do
lorosis ligaturis pro posse ad ignobilia membra
trahatur, dehinc uero securius ad mām repcutien
dam transibis ℞ Et hec de qua sermo ē repcusio
sup dolentē locū nunq̄ fienda erit, de ipā tamen
i sequenti caplo sermo aliquis fiet ℞ Sed ut que
huic capto ptinēt absoluantur repcutienda mā ti
bi erit consideranda. que si a pdominio calida r
fuerit ℞ Accipe olei mirtini olei rosati añ ·℥·iij·
boliarmeni sanguinis dracōis añ ·ʒ· vj· mirtilorꝫ
sumach acatie terre sigillate psidie balaustiarꝫ
añ ·ʒ·ij· aceti ·℥·j· concute omnia simul et
prope dolentē iuncturā fiat illinitio, Vbi gr̃a
si i iuncturis pedum dolor fuit sup caviculam
et si i manu sup uicturā brachij ℞ Vel facias sic
Accipe unguenti pupuleonis ·℥·iij· cū quo pul
uis sandelorꝫ rubeorꝫ rosarꝫ rubearꝫ boli armeī tre
sigillate sanguinis dracōis añ ·ʒ·j· cōmisce & ut
supra illinitio fiat ℞ Vel facias sic, accipe ceru
se ·℥·ij· eā cum aqua rosata dissolue modico ace
ti addito & locū illini ℞ Rasis uō corticū ḡnatorꝫ
& sumach añ ·lb·j· i aqua bulire faciebat ī tā
tū q̄ optime conteri possent, & ex his ultiā cō
trictione fcā farine ordei librā mediā addebat
cū succo sempuiue, oīa debite simul incorpando
de quo tibiam aut brachiū illinebat ℞ Vel cum
farina ordei & contuso citonio emplastrū facias.
℞ Aliq ferariorꝫ aquā accipiūt & aceto cōmixto
pecias infundūt, quas tibijs aut brachijs circū-

uoluũt eas sepius inouando ℞ Vel facias sic ac cipe puluis gallarum ʒ . s . boliarmeni ʒ . i . s . al bumen recentis oui unũ cũ quo olei mirtini olei rosati quantũ sufficit concute dehinc uero secũ pscriptos pulueres misce & ut pcedentibʒ utere ℞ Vel recipe farine fabarum lb . s . & cum albumine oui & oleo rosato aut mirtino condu catur cuius usus sit ut pcedentiũ ℞ Interdũ alias sic feci Accipe tria albumina ouorum olei rosa ti ʒ . iiii . & onfacini forte melius aceti ʒ . i . simul agitentur & imerse petie dictis locis ap plicentur ℞ Vel facias sic & in hoc expientiam bonã adinueni Accipe cupularum glandiũ balausti arum ana lb . s . rosarum rubearum mirtilorum ana ʒ . ii . coquantur i media situla ferrate aque octaua pte aceti addita & ad consumptionẽ usqʒ triũ ptiũ buliat dehinc petias impone quas ut supra dic tis locis inolue ℞ Et omnia hec que dca sũt mã calida exñte conueniunt ℞ Ea autẽ frigida si fu erit Accipe abrotani mente graminis ana ℥ . i . pentafilon pulegii rosarum rubearum ana ℥ . s . nuciũ cipssi mirtilorum ana ʒ . i . conquassentur fiat i ui no nigro decoctio aceti modicum addendo & cũ petiis impositis fac ut prius ℞ Vel facias sic acci pe corticis ulmi ℥ . i . caude equine usnue sti cados ana ℥ . s . sandarace salis cõis thuris ana ʒ . s . aluminis ʒ . i . buliat i uino nigro cum ferariorum aqua mixto & fac cum petiis ut prius ℞ Vel aliter accipe radicũ consolide maioris ℥ . i .

nucū cipssi mirtiloꝝ gallaꝝ an̄ ·ʒ·j· aliūs ·ʒ·ſ·
masticis laudani ʒ·iij· conquassata i uino nigro
buliant aqua ferrata cōmixto & ut sup̄ utē ℞ Vel
facias sic Accipe olei masticis ·ʒ·j·ſ olei mir-
tiloꝝ ·ʒ·j· puluis masticis ·ʒ·j·ſ· gallaꝝ nucū
cipssi thuris galie muscate sumach terre sigillate
bistorte an̄ ·ʒ·ſ· cere parū & fiat unguentū de
quo membꝝ circū inūgatur ℞ Alias i cāu isto cero
to infrascripto usus fui quod accipit laudani ·ʒ·
·ij· masticis ·ʒ·iij· thuris sandarace an̄ ·ʒ·j·
ypoquistidos acatie an̄ ·ʒ·ſ· nucū cipssi bistorte
an̄ ·ʒ·ij· fiat cū calido pistello cerotū & sup aluta
ta extensum membra ut oport& inoluantur ℞ Il
la nāq3 ptimū confortat & huōres ad iuncturas
fluere nō pmittit ℞ Habes itaq3 quatr materiei
ad iuncturas defluxū inhibē debeas p qd itentio
pma completur Laus deo

De antidotis nō narcoticis que tam podagricos dolores q3 ciragricos exītē mā calida sedit

Ut secūda intentio de sedandis articuloꝝ do-
loribus compleatur supest eaꝝ doctrinā
ponē quib3 tales dolores sedai queāt quod
bono ihu concedēte trib3 fi& ℞ sequentib3 i caplis.
Sed i pnti de nō narcoticis solū doctina dabitur.
Pro quo aduertendum pmo q materia cotica seu
colera multa pticipans cū ad iuncturas defluit ca
lorē atq3 dolorē sepius augumētat ℞ Materia
itē frigida sua qualitate & interdū quoq3 sua ni
mia quantitate neruos cordas seu muschulos ex

tendēs idem facit ❡ Et si ueluti colera seu mā ipsa
colica non ita dolorē acutū // Accidit interdum q̄z
ut sup̄ i pronosticis gn̄alibus dc̄m ē dolor i iunctu
ris intensus ualde tumore ad extra apparente nllo
econtra tamē sepius fit ❡ Et tūc cū tumor ille ici
pit apparere, incipit & dolor minui, quia ut dice
batur mā illa ad extra propulsa i maiori q̄ p̄mo
spaciositate continetur, & hoc accidit ubi mā non
fluat, quo i cāu caue ne ullū ex infrascēptis an
tidotis sup dolentē locum apponas quymo aliquo
leui resoluptiuo utere ut est& camomillinū oleū
aut consile ❡ Sane dolor interdum fit adeo intol
lerabilis ut patientē ad desp̄ationem iducat, p̄pt
q̄d excusatio tūc cadit nulla qn cū exterius mi
tigantibus & nōnunq̄ cū ebibitis sit his paupcu
lis succurrendū ut Auicena ceteriq̄ ueteres uo
luerūt ❡ Sed tua fide quomodo id facies ❡ Nam
si sup dolentē iuncturā frigida posuīs ingrossabit
mā, & resoluptioni fiet magis inepta, cū quo ut
ip̄cedenti caplo dixerā ne eius fiat ad membra p̄n
cipalia retrogressio timendū erit ac de aliis ut
consilibus que statim dicturus sū pessimis accn̄tib9
❡ Si autē calidis usus fueris dilatabuntur pori et
ad locum plus mēi deflu& , qua ex re dolor cre
sc& & bonū uirū maiorē in desp̄ationem & for
sam ad p̄ditionē deduces q̄ postea nunq̄ tali do
lore uexabitur, cuius grā tibi uolo duos quos
uidi casus enarrare ❡ Quidā i sabaudia podaḡ
cus adeo uehementi dolore torquebatur ut poti9

morte q̃ uitã appeteret ¶ Coliens is erat maci
lentus ualde ac complonis debilis · iudeus qdã
nulla euacuatione pmissa madefcas i frigida aq
petias supposuit · dolor adauctus ẽ · quod iudeus
aduertẽs embrocatioib; & unguẽtis successiue
qbusdã opiatis usus ẽ ¶ Si te deus adiuuet rẽ
queso nouã audi (fuit mã illa pp appositionẽ fri
gidoꝝ que opiata multũ fuerãt adeo incensa ut
circha caniculã fuiit tota tibia concremata cui uo
lens iudeus ille succurrẽ succũ sempuiue oleum
rosatũ & acetũ cũ puluere boli armeni sanguinis
dracõis cũ modico camphore miscuit · dehinc uero
infusas pecias sup ptẽ membri comburẽtis appo
suit (o res stupenda ¶ In tantũ fuit adauctus
ignis & quidẽ i breui ut ad genu usq; totã tibiã
concremauerit ¶ Vocatus statim sup genu & co
sam apposui defensiua · & illa que sup cremantẽ
locũ aderant ãmoueri illico feci · hoc fcõ ignis nõ
ulterius ambulauit · sed ott bonus podagricus pe
dẽ suũ totamq; tibiã ad genu usq; i spacio hora
ꝝ decẽ pdidit · & illo mõ fuit pedis dolor ãmo
tus & a podagra ppetuo liberatus ¶ Certe uide
us iste male Rasis canones obsuabat · debemus
inqt ifrigidare membra dolentia minus & cale
facere ea penes mitigationẽ doloris magis · quia
frigida condensant membroꝝ supficiem & mãs
dissolui prohibent · unde augent extensionem
i eis · & nõ sanat infrigidatio nisi malã complõ
nẽ absq; mã & cẽ ¶ Cũq; i podagrico nrõ ad

crepationē usq3 repleto ess& euacuatio nulla
fc̄a · qd miꝝ si calor extraneus i illa mā exn̄s
ꝑꝑ frigiditatem appositoꝝ coadunatus i tibia i
gnē imiserit ac eā sic i breui tempore cōcre
maneri̇t · Aliū quoq3 i monte miliano uidi
hominē repletū ualde ī cibo & potu ꝯpatrio
taꝝ suoꝝ more ꝑlimu3 dissolutus cui sup po
dagrico pede repcussiuis frigidis appositis in
die una n̄ali tibia tota cū crure adeo tumefc̄a
ē ut eū elefanticū iudicasses · & infra diē ter
tiū q̄ celerius potuit ad plutonē meauit · Ne
si quidē hos i errores cadas ad localia doloīs
mitigatiua ueīre nunq̄ ꝑsumas nisi maꝫ p flo
bothomiā p uomitū aut p secessum & si nō ī
totū i pte saltē eduxeris · & eā posse tuo ad op
positū trahe · & ad ignobilia mēbra q̄ maxime ·
Et quoad potes tuis i medicamentis ad cali
ditatis latus declinato · Tunc ēi tibi ueluti
iudeo illi nunq̄ continget · Veꝝ nisi uehe
mentia doloris te cogat sup dolentē iuncturā
nichil unq̄ apponas · At si tantū tibi id fa
cere necessū sit semp a leuioribꝫ inchoabis ·
Nec ad aliquoꝝ infrascṗtoꝝ medicaminū ti
bi sit sup membro eodē cōtinuus usus quin
ymo ab uno ad aliud aliqn̄ transi · Fdē eni
medicamē membro eodē pluries approximatū
tantū fit nature domesticū ut i eo amplius
nichil agat · & sic i membro illo nulla tunc
oponem facit · Et tā ob hoc q̄ alias ob causas

Rasis i casu nr̃o medicamina sepe mutabat. Inqt
ei unū medicamē pluries uni membro approxima
tū confert & alteri nocebit, & si similis sit passio.
¶ Et addit q maius mirū ē unū medicamen uni mē
bro plurieſ conferre & post modicū temporiſ eidē
nocē ¶ Sed quādocūq; id tibi accidit mā3 sciaſ
diuersa7 ptū & eterogeiam fore. qua ex cā medi
camen a pmo diuersum cōmuta ¶ Tua pterea que
supponiſ medicamina cū incipiūt calefieri i frigida
pmutabiſ ¶ Dolore quoq; mitigato localia omnia
stati remoue ¶ Hiſ canoibus pnotatiſ ad actum
pcticū deincepſ transeundo mā existente multū
calida ifusas i aqua frigida petias suppone aut
i aqua plantaginis cucurbite endiuie solatri aut
consili, i quibus magna exnte flāma si aceti pa7
addideriſ bonū erit ¶ Vel ex contricta portulaca
seu aq lenticula q oīum relatu ueterū i cāu isto
mirabilis existit emplastr7 face ¶ Aut ex cucur
bite rasura ¶ Ex cassia quoq; fistula ut ipē exp
tuſ sū fcā illinicio plurimū ual& ¶ Vel ex agsta
farina ordei & uitello oui emplastr7 facies ¶ Vl
ex folijs saliciſ floribus uiola7 atq; nenufaris,
fac decoctionem ¶ Vel ex folijs saliciſ i q postea
ifusas petiaſ loco suppone ¶ Et aliq petia7 loco
folijs populi aut uinifere uitis utunt ¶ Alij uō
ex foliſ pplī bñ contrictis facuit emplastrum.
¶ Et nōnulli ex folijs solatri cū farina ordei.
¶ Vel ex foliſ latuca7 oleo rosato addito ¶ Vel ex
foliſ arnoglose axongia mixta ¶ Vel facias sic

accipe.

Accipe tria ouorum recentium albumina & ea cum oleo rosato cocute, de quibus ut supra facito. Aliqui cerusam in aqua enduiue solatri aceti parum addito dissoluebant & ex ea locum epitemabant. Vel facias sic, & hoc in remittendo calore & dolore sedando me numquam fefellit. Semen psilii in aqua plantaginis vel rosarum infunde, dehinc mucillaginem extrahe quam cum oleo rosato cocute & in hoc effectum mirabilem adinuenies. Aliqui in hoc aceti parum addunt. Et alii mucillaginem ipsam psilii cum aceto extrahunt, & ut supra cum oleo rosato cocutiunt. Et alii farinam fabarum cum ipsa psilii mucillagine aut cum succo plantaginis miscent & cetera. & alii ipsam solam mucillaginem apponunt. Auicena in hoc casu sic faciebat. Accipe gallie ʒ. i. latucarum ordei ana ℈. i. s. fiat in aceto decoctio & utere. Sed Rasis ac ueteres plurimi cum ex medicis quibusuis siue opiatis siue non sedare dolorem nequiebant ex solo aceto fortissimo calido super dolentem locum embrocam faciebant. Verum multo prestat si origanum pulegium folia lauri camomillam aut aliquod tale calidum intualiter in eo quod latucam siue talia frigida bulire feceris. Et ideo bonus Alexander epithimi saturegie origani calamenti equas partes accipiebat & in acerrimo aceto tantum bulire permittebat quod in eo esset herbarum uirtus derelicta quibus proiectis cum aceto illo calido locum sepius fomentabat inquit enim quod in reumate calido dolorem sedat & aliud renasci reuma prohibet. Alii ex origano &

aut in lacte

mentastro decoctionē hanc i aceto faciebat ¶ Et Rasis ex fenugreco & intdum tn̄ eū decoq p mittebat quod dissolui poterat & mucillago i de fieri quā cū melle bulire itez faciebat tan tū donec ad emplastri formā deueir& quo po stea locū emplastrabat ¶ Et interdū ex farina tritici cū oleo uetusto decocta ¶ Auicena uō emplastrū illud de fenugreco tribus cōtinue die bus sup membz dimittebat sed ne nimiū exsicca ret oleo rosato eū inūgi sepius faciebat ¶ Re ferūt auctores aliq q si qs neruos coli ac dor si aquile sup colū & spondiles artetici colliga uerit dolor illico remouebitur ¶ Inquint aly q si pedes natātis rane sup podagrici pedes col ligaueris q dolor statī remouebit ¶ De his tn̄ spo infra deo uolente aliā mentionē facē ¶ Ha bes itaqz plura nō narcotica que ex ītē mā cali da dolores arteticoz sedant ¶ Sed ē interdū dolor patientē tā crudeliter & sine intmissio ne molestās ut ne dū cū pscriptis recedere sed paululū tn̄ mō remitti nolit qua ex causa coacte tūc ad narcotica transire necesse ē de qbz i sequēti capto copiosū te faciā . Et p hoc huic finē impono . Laus deo

De narcoticis q dolorē arteticoz factos a mā calida sedāt

Ubi importūitate doloris ad narcotica trā sire necessū sit mēti semp habeas medica mē qualecūqz ipm fuit cū calefieri īcipit āmouere ¶ Et ne aliqd itē sup uictura quāuis de

siccari pmittas, quia tūc dolorē augmentar&
ad qđ prohibendū Galienus i libro decē t'c
tatuū, Rasis quoqꝫ & Auicena pprijs i caplis
sicle aut latuce supponi iusserūt ¶ Vt ergo ad
actū practicū te deducā facias sic Accipe me
dule panis librā unā quā in uachino lacte seu
caprino aut ouino remolire pmitte, dehīc uō
subtilissime pistetur cui adde olei rosati ·℥· ij·
croci ·ʒ· j· opij ·ʒ· iij· fiat ad modū mollis ū
guēti & utē ¶ Auicena autē medicamē istud
talit' describebat, sumant inqt opij aur' · iij·
croci aur' · j· terant' cū uachino lacte & desu
p medula pāis prohiciat' & memb4 ex eo li
nibat sicle aut Latuce folia supponendo ¶ Ei9
autē aliud medicamē casui nrō cōueiens mit
tū accipit seminis iusqami nigri ·ʒ· vj· opij ·ʒ·
·j· croci tantūdē confice cū uino dulci & cū ce
roto misceat' hoc ē cū oleo rosato cū modico
cere pmixto, In forma ergo sic facies, Acci
pe olei rosati ·℥· ij · cū quo cere parū lique
fiat & alia postea cū uino dulci dissoluta sit
misce & usui resua ¶ Galienus uō i libro de
cē t'ctatuū ifrasc'ptū medicamē sup oīa laudat
qđ accipit absinthi sicci croci opij aū ·ʒ· j· ce
re ·ʒ· iij· olei irini ·ʒ· vj· dissolue absinthi
ū crocū & opiū cū modico olei, & residuū cū
cera liquefiat, dehīc uō oīa simul misce, uini
dulcis q'tuz sufficit aduīgendo ¶ Vel facias
sic accipe olei rosati ·℥· iij· croci ·ʒ· ß· opij ·ʒ·

folia

ij · simul concutiat & imerse petie subtilissie uic
turis dolentib3 applicent ℞ Vel alit Accipe ca
pitu papauis albi siue cu seib3 · M · ij · ordei · M ·
· j · seis usqami albi · ℥ · j · coquassent & ad me
dietatis usq3 consuptione i duab3 libris aque bu
liant, deinde coletur, & de colatura accipe · ℥ ·
viij · mucillaginu psilij seminis lini & fenugreci
q cu aceto sut extracte an · ℥ · iiij · tria postea
ouor albuia & olei rosati · ℥ · vj · oia simul co
cute & imerse petie locis applicent & c ℞ Ego
pluries sic feci & effectu bonu adiueni ℞ Acci
pe uitellu unu recentis oui & ungueti pupule
onis · ℥ · j · ʃ · croci · ʒ · ʃ · opij · ʒ · j · ʃ · simul i
corpent & utere ℞ Vel sic, Accipe croci · ʒ · j ·
opij · ℈ · iiij · tres uitelos ouor coctor & olei
rosati addito paru locu iuges & uidebis ℞ Vel
accipe seis usqami · ʒ · vj · opij croci an · ʒ · j ·
& cu uino dulci sine alio ceroto simul icorpet
& utere ℞ Alij cicuta i aqua decoquut & de ea
cu mulieris lacte mixta uicturas dolentes em
plastrat ℞ Vel facias sic Accipe lactis mulieris
℥ · ij · aque flor nemifaris ut plantagis · ℥ · j ·
croci · ℈ · j · opij · ℈ · iiij · simul oia concute ·
℞ Vel aliter, Accipe mucillagis psilij i aceto re
moliti · ℥ · j · ʃ · medule panis i lacte mulieris
ifuse · ℥ · iij · uitellu unu recentis oui ducant
simul oia qbus adde postea croci · ℈ · ij · opij
ʒ · ij · ʃ · & fiat ad modu subtilis ungueti ℞ Vel
aliter, extrahe de psilio i succo portulace re

molito mucillaginẽ, de qua accipe ℥ ij olei rosati ℥ j s croci ʒ s opij ʒ ij oĩa misce & cũ opus fuerit utere ⁋ Aliq cicute radices i pa sta decoquũt, ex qb3 contritis uicturas empla strant ⁋ Alij uero succũ iusqami cũ axongia bu liuit & cera addita unguẽtũ mole conficiũt ⁋ Non nulli micha uetusti panis i succo solatri aut iusqa mi seu sempiuine bulientes emplastrũ faciũt ⁋ Plu rima tibi que dolorẽ sedant opiata descẽpsi i quibus ut pat& nõ ẽ opij nimiũ excessiua quantitas, imo ueterr canonib3 ispectis moderata satis ⁋ Tu igit i approximando quãlecũq3 opiũ ne nimiũ psump tuosus esto ueluti fuit ille bonus uir q pdie tres uncias opij cũ oleo camõillino concussit, & illius magnanimi principis mantuani Marchionis ut m ex suis phicis qdã retulit cũ eo uicturas pedis em brocauit, miror cur pes uitã nõ pdiderit, aut nõ fuit ueluti meo pnarrato sabaudiensi tota tibia concremata, quia quãto magis tegitur tãto ma gis extuat ignis ⁋ Sed non erat puis ille Mar chio tã terribili tã crudeli tã enormi passione dignus ⁋ Illo itaq3 bono uiro i pace dimisso ad propositũ redeo ⁋ Que dicta sũt materiã calidã concernũt ⁋ Sed ubi frigida fuerit tã sui quã titate q qualitate ut supra dixerã efficere dolorẽ poss& ⁋ Quantitatis ei excessus p sui eductionẽ corrigitur ac a membro patienti diuersionẽ de qb3 solicitus semper esto ⁋ Sola autẽ qualitas solis cũ alteratiuis ẽ corrigibilis ⁋ Verr i tali do

lore mã cũ qualitate se simul associat · que si do -
lorẽ effecerit eidẽ succurrẽ te sequens captlm
edocebit & p hoc pnti finẽ impono · Laus deo

Que dolores in arteticis mã frigida seu permixta exñte sedat

Ateria exñte flegmatica i sedando quqs
ipã ul mã alia frigida seu pmixta dolo
res efficit accipiebat Rasis i pncipio
aloes & mirre ptes equales & his cũ aq̃ mir -
te aut plantagĩs ad formã unguẽti deductis
utebat℞ Vel sic Accipe mucũ cipssi iunipi mirre
aña · ʒ · ij · camphore · ℈ · j · simul cũ aqua i qua
gale decocte sũt congregent & utẽ ℞ Vel acci
pe spice nardi · ʒ · s · galaxy · ʒ · j · cũ aliqua p
scptaxy aquaxy misce & utere ℞ Ego antẽ i cãu
isto iucturas dolentes ex oleo camomillio pun -
gẽ singularissimũ adiuuei ℞ Vel cũ epithima -
te ex floxy camõille decoctione facto // Alexã
der uero cũ folijs caulũ i aceto decoctis & mo
dico rosacei olei contritis emplastrũ faciebat.
℞ Sanguis uõ leporinus iunctus dolores istos
quodaz mõ icredibilr sedat ℞ Vel accipe her
modactiloxy · ʒ · j · s · farine ordei · ʒ · ij · cci
· ℈ · j · duos uitellos ouoxy & cũ quãto olei
rosati sufficit fi& emplastrũ aut ũguentũ
subtile · qd sicuti expimento pluries didici
tales iucturaxy dolores mirabilit sedat ℞ Vel
ex capre recenti caseo emplastrũ face & uide
bis ℞ Aut ex pinguedine uulpis & oleo rosa -

to equis acceptis ptibus mixtio fiat ℞ Vel ex
ure leporis locu embroca, & dehic emplm ex
dapnule carnib3 suppone & mire ual& ℞ Vel
fac emplastru ex faba cu adipe porci decocta.
℞ Et alij ide ex cine leporis cu antiqua adipe faci
unt ℞ Et nonulli litargiriu cu urina mulle ta
diu i mortario ducut q unguēti forma recipit,
quo utunt ℞ Vel facias sic Accipe farine lu
pinoꝝ ·ʒ· ij· cu rosaceo sirupo misce & utere
℞ Vel accipe medule panis i lacte remolite lb· j·
uitellos ouoꝝ quatuor croci ·ʒ· ij· butiri qtu
sufficit, & omnib3 ad unguēti forma deductis
uicturas dolentes illini ℞ Vel facias sic & e
emplastru uulgare ab antiqs tn phisicis usu,
rapas minuti conteres quas i uachino lacte
decoque ex quib3 uicturas emplastra ℞ Ego au
tē a qbusda antiquis edoctus ex rapa tosta
cu porci adipe contrita uissi locu emplastrari
& mirabilr contulit ℞ Alij succu apij pro li
bito capiut ac lactis uachini tantude & fa
rina frumēti quatum sat est addita pultē co
ficiut, de qua locu emplastrat ℞ Alij oleu3
anetinu & camomillinu mulieris lacti comi
scent & ouoꝝ uitellis pro libito additis ide
faciut ℞ Et alij emplastru tale qd recipit
malue bismalue suis cu radicib3 an ·m· ij·
camoille fenugreci an ·m· j· s· axongie
montonis ·lb· j· pinguedis ceruine ·lb· s·
simul oia buliat & debite coctis emplastꝝ

conficiũt ⁋ Alij ex pulmone p montõis in
lacte decocto iuncturas dolentes emplastrãt
⁋ Et alij ex faba fracta cũ pinguedĩe ouina de
cocta ⁋ Vel ex succo radicis ebuli cũ pulue
hmodactiloꝝ & axongia porci emplastrũ fa
cito ⁋ Vel facias sic Accipe mucillaginẽ fe
nugreci & seminis lini aã ·ʒ· iij· olei camo
millini ·ʒ· iij· simul conquassent & utẽ ⁋ Vel
ex ruta cũ carnositate uuaꝝ passaꝝ contrita
emplastꝝ fiat ⁋ Vel ex sola herba betõice idẽ
facito ⁋ Rasis & antiquoꝝ aliq emplastrũ
ex caulibꝫ recentibꝫ sũme laudant ⁋ Et alij
ex enule campane folijs ĩ uino decoctis ⁋ Lau
dant itẽ ex stercore uachĩo calido sup iuctu
ras dolentes emplastrationẽ ⁋ Sed Rasis cũ
stercore illo aceti comixtionẽ plurimũ lau
dat ⁋ Ac etiam caprinũ stercus cũ farĩa or
dei & aceto ⁋ Aliqui tamẽ cũ stercore illo
uachino camomillã ac siccas rosas adiũgunt
& emplastꝝ faciũt ⁋ Et alij ex caprino ster
core cũ croco & capraꝝ axongia &c̃ ⁋ Que
nup dc̃a sũt frigida exñte mã seu pmixta do
lorẽ satis mitigant cũ quo ex his nõnulla
ĩ se quoqꝫ resolutiõis quicq̃ habent ⁋ Veruȝ
dolore mitigato ad resoluptiua fortiora trã
seundũ erit de quibus captlm sequẽs te ful
tũ reddet ⁋ Sed ĩ mã flegmatica Rasis ali
qua uesicantia sup iũcturas pedũ intdũ appo
suit & uesicis aptis mã plurima egressa ẽ

& sedatus dolor. vide de podagra flegmati
ca tempore pulsationis inquit cum emplastro sina
pis ac ficus sup articulis ampulas faciendo &
eas ut aqua fluer& pforando. uidi plurios
sanari & c. Ego autem loco emplastri huius
de sinapi semine nigre uitis conquassatum super
iuncturam uesicandam apposui & testa nucis sup
posita paucas infra horas uesice facte sunt quibus
ruptis mei incredibilis quantitas est egressa. & statim
dolor sedatus fuit. Habes itaque tam in materia fri
gida quam permixta modum dolorem sedandi. Laus
deo.

De hys antidotis que materiam non ingrossatam nimis in articulis neque induratam articulorum derelictam resoluit.

IN totum uel maiori in parte dolore sedato erit
materia fluxa membra confortando resoluenda
Et hoc tertie intentionis fuerat. Verum
quandoque materia ad iuncturas seu ad iuncturarum no
dos ppulsa pp eius incuniationem duriciem seu
grossitatem interdum fit ineptissima resolutioni
interdum uero non cuius gratia duo capitula facere lib&
quorum primus materiei non nimium indurate deseruie&.
2m uero indurate magis. Sed ante quam ad loca
lia transeas tua est materiam illam considerare quod
si calida fuit resoluptiua temperata magis esse
debent & ab istis principium sumam. Si uero
frigida fortiora modo cetera paria ponas ad
que postea gradatim accedam. Sed ante quam
ad actum practicum te deducam non mireris si

uicturaꝝ apostemata ut i pronosticis gnalibꝰ
dictū est curantur cū difficultate ¶ Naꝫ mā
i uicturis exñs seu i uicturaꝝ ligamētis est
i membro solido ualde ꝑꝑ qđ difficilis fit eoꝝ
resoluptio . & multo magis ubi cetera coeqs
q̄ si i membris forꝫ minus solidis ut i neruis
ut carne &c̄. que ut liquꝫ q̄ ligamēta ipa
sūt multo minus dura ¶ At ubi nullus ex
ꝑte medici & itē nec ex ꝑte infirmi error co
mittat . & apostema ipm̄ recte curet cū quo
ad locū mā de nouo nō fluxerit i quadragin
ta diebꝫ ut ille bonus inqt Rasis si nō i pau
tioribus ꝑfecte dissoluetur ¶ Et hoc uoluit
d. ypocras illo afforismo Quecūqꝫ podagce
egritudines fiūt hec i quadragita diebꝫ defer
uescentes residēt &c̄ ¶ Et hoc idē sentit i 5to
dñs Galienus ut octauo caplo sup̄ dictū est.
¶ Ut igitur deinceps ad actū ꝑcticū te deducā
ex iunipo i uino bono decoctionē face & i ea
calida spongiā ipone quā fortit expssam &
calidā uicture resoluende mēi suppone &
cū infrigidari incipit amoue . & calefactam
ut pmo repone ¶ Vel idem ex decoctione ma
iorane rute aneti folioꝝ lauri cimini & fo
lioꝝ ulmi facies ¶ Spongia uicibꝫ aliquot
supposita ex oleo uulpino uel de costo cali
do qđ Auicena sūme laudat iungat ¶ Vel
oleo de upis . & hoc egritudinē illam eradi
care inqt ¶ Vel oleo de vesptilionibꝫ utē

cuius faciendi modū tatr describit ℞ Accipe uesptiliones ·xii· decolentur & euisceratos ipone i succi mente ut marubii lb·ii· oli ane tini lb·i· aristologie castorii an̄ ·ʒ·ß· et costi ·ʒ·ii· deinde ad succi usq̧ consūptionē buliāt quo postea uteris ℞ Alii merulā in coī oleo tantū bulire pmittūt ut caro ab ossi bꝫ sepet & ad hūc usū oleū tale resuāt ℞ Alii mures capite & aliis extremitatibꝫ ampu tatis quot lib& euiscerāt & donec caro ab ossibus sepet i coī oleo bulire pmittūt ex quo cū tempus ē loca pungūt ℞ Rasis pinguedi nē galine recentē accipit cū qua cinerē cau luū misc& & mirabilit inquit i hoc cāu ualere ℞ Alii mustellā i coī oleo tm̄ q̄ caro ab ossibus sepetur decoqūt & cera addita unguentū confi ciūt quod esse poptimū asserūt ℞ Et hoc quo q̧ quod cū axongia & caprino stercore seu ci conie fit ℞ Aliqui limacias uiuas accipiūt & i copto uase cū sale reponūt & quā faciunt spumā hanc ad usum resuant ℞ Vel hoc ūguē to utere qđ mire i hoc cāu ualē comptū est ℞ Accipe olei camomillini ·ʒ·iiii· mucillagis seīs lini & fenugreci an̄ ·ʒ·i· farine semīs lini & fenugreci an̄ ·ʒ·ß· cere paꝝ & fiat unguentū ℞ Vel facias sic succi radicū ebulo rū librā unā accipe axongie uulpis aut sil uestris gati ·ʒ·i·ß· simul i ampula recon de & sup cineres calidos aut i cacabo aqua

pleno ad cōsumptionē tertie ptis buliat & utē
nā hoc & pcedens nō mīo māz resoluiit sz do
lores si q adfuerint mitigāt ut ipē sepius expt'
sum ℞ Vel accipe succi radicū feniculi . lb . s .
uini albi . ʒ . iiij . farine ordei q̄tum sufficit &
simul tm̄ buliāt donec pultis formā accipiāt
℞ Alij farinā tritici & seminis lini equis ptibus
cū aqua furfuris miscēt & emplastrū faciunt
℞ Et alij farine fenugreci farine seīs lini & pul
uīs aneti equas ptes accipiūt & i succo cauli
uz tantū bulire sinūt donec emplastr̄ formā
habuerit ℞ Alij radicē altee cū axongia de
coquentes emplastrū faciūt ℞ Quidā dyaglo
nē cū camoīllino oleo dissolutū plimū laudāt
℞ Et ego loco dyaglonis ysopi ceroto desc̄ptiōe
philasgri interduz usus sum , & i hoc cāu opa
tur magnifice ℞ Aliq cerotū infrasc̄ptum faci
ūt qd accipit cere citrine lb . i . olei aneti . ʒ .
ij . puluīs camoīlle . ʒ . i . s . & cū quanto pin
guedis galīe sufficit cerotū conficiūt ℞ Que
dcā sūt materiā a pdominio calidā ūt non ni
mis resolutiōi rebellē satis moderate resoluiit
cū quo si q dolores adfuerīt eos amputāt .
℞ At ubi pp matiei frigiditatē soliditatē uisco
sitatē seu quāuis cām aliā resoluptione forti
ori opus sit ad modū Rasis . Accipe storacis
liquide quātuz uis & cū laurino oleo dissolue
ex qua postea locū iunge ℞ Vel alit' Accipe
olei antiq olei irini ān . ʒ . i . euforbij . ʒ . ij .

cere parū & fiat unguentū ℞ Vel cū succo radicis
ebulo℞ porcinā axongiā buli · quibus infrigidatis
hmodactilo℞ puluerē adde · & unguentū mole fiat
℞ Vel facias sic & erit calefactiuū magis · Accipe
pipis castorij euforbij añ · ʒ · j · olei de costo · ℥ ·
ij · & addita cera fiat unguentū ℞ Et si fortius
Accipe bdelij armoīaci añ · ℥ · ij · storacis liquide
℥ · j · mucillagis fenugreci & seminis lini añ · ℥ ·
j · s · bdeliū & armoīacum cū ueteri uino dissol
ue · & simul oīa īcorporando facias emplastr℞ ℞ Vl
cerotū tale quod accipit armoīaci oppoponacis ·
galbani añ · ℥ · j · tempentur ī aceto cū quib; picis
nauālis uncias tres adde · & oīa simul cū oleo co
stino malasa & fiat cerotum quo sup aluta extēso
cū opus ē utē ℞ Alexander uō ad has passioēs
tale faciebat quod optimū esse ait · & hoc acci
pit armoīaci · ℥ · iiij · & eū in uncijs trib; lactis
uachini dissolue cū postea · ℥ · viij · farine seminis
lini misce uitelos autē ouo℞ quatuor colophoīe
℥ · iij · sepi taurini · ℥ · viij · olei ueteris & cere
añ · ℥ · iij · fac cerotū & utē ℞ Vel facias un
guentū hoc cui tantā fidem adhibuit ut eo ī q
buscūq; doloribus a frigida cāis causa ī qua pte
nostri corporis esset usus sit · & eū semp opus bo
nū fuisse opatum refert · Recipit autē hoc eu
forbij · ℥ · j · olei dulcis · lb · j · cere · ℥ · s · & fi
at unguentū ℞ Vel aliter & ē eui͡sdē · Accipe o
lei ueteris nitri terbentine euforbij añ · lb · j ·
yrios · ℥ · ij · farine fenugreci · lb · j · s · incorpoā

oia simul & ute extrahit ei ut inquit a profudo constipatos humores & eos resoluendo dolores a putat. Habes itaq ad intentione dicta plura & diversa appropriata medicamina, unde no bn fcim puto post illa dni Alexandri eorum propter singu laritatem alia subscribe quymo ad aliud captm transire i quo que ad incuniatas mas & ad nodo sitates ualet adiuuante bono ihu describentur, et ob hoc pnti capto fine impono. Laus deo.

De hys q incuniatam seu iduatam ualde maz molificat ac resoluit nio ea igipseā seu lapideā mutata no fuit

Materia i membrorum articulis incuniata in terdu iduratur ut i gipseā seu lapideam comutetur quaobre ne ea adueiat e pos se tuo prohibendu, cuius modu bono aduiuate ihu i hoc capto tibi dabo. At ubi ma ipsa igipsata fu erit pro eius possibili curatione seques captm mt ta appriata continebit. Corpore igitur quo ad regime ta reru sex non naliu q aliarum & ia medi cinalium bn recto ad localia mei incuniate ptine tia transies molitiua cu resoluptiuis tuis cum an tidotis qcunq illa fuerit comiscebis. Verum i pn cipio pdnari molitiua facias & ma aliquantulum remolita resoluptiuorum uirtute adauge. Caue ta me ne ea que approximas resoluptiua uirtutis a deo sint fortis ut subtile resoluant & grossu in lapidem. Ego aute i hoc p me expta plurima & aliqua eciam a ueteribz multu comedata subscri

tantu

eciam

aiuecitat

18

bam / a simplicibus que i hoc cāu ualere noscunt principiū sumēs ¶ Molitiua igit̃ que famosa & magis apud ueteres habent̃ sunt adeps galine ansis anatis porci capti & tauri ¶ Et int̃ me dulas que sequūt̃ ut · s· cruris uituli uache por ci & cerui que alijs p̄ual& · Butirū itē ysopus huida antiquū oliua₄ oleum ac oleū de lilio sto rax liquida terbentina uiscus cera rasina pini squantū armoīacū · bdelium galbanū gūi arabicū pix laudanū mastix mirra oppoponax serapinū plūbum hustū · radix altee cucumeris asinini malue ac eius folia · maiorana rosmarinus brā chia ursina bleta camōilla centaurea minor fenu grecū semē lini ficus sicce & ipā₄ maxime mel seu mucillago ¶ Ista maxime a ueteribus it̃ mo litiua laudata sunt ¶ Inter resoluptiua uō que se quūtur ut adeps anatis leonis & uulpis cera pix resina quelib& storax liquida terbentina ysopus huida altea abrotanū iua h̃ba palesis folia sābuci calamentū camomilla anetū celidonia apiū aristo logia ciclamē lapacū acutū matricaria saluia pu legiū melilotū ruta rosmarinus cortices cāna₄ eupatoriū radix yrios radix cucumeris asinini radix ebuli diptami cepe cōe cepe squille bacce lauri fenugrecū semē lini semē maluauischi se mē urtice sinapis semē canapis ciminū grana iunipi lupini calx armoniacū serapinū bdelium castoriū cinis tirsi caulis spuma maris euforbii galbanū · gumi edere gumi arabicū galia musca

ta mastix omne coagulū mirra plūbū hustū nitꝝ sal fermentū ❧ Et inter olea oleum nucū amigdolaꝝ amaraꝝ de terbentīa de camomilla de aneto de ci namomo de ruta de lilio de lateribus & uulpi nū ❧ Et inter armulcas laudat armulca olei oli uaꝝ de lilio & irini laudatur itē uinū ❧ Ex di ctis sūt ipoꝝ plurima tā molitiua q̄ resoluptiua qbus tuo mō utere ac compositiones pro libito face ❧ Ego autē i cāu isto maxime efficatie non nullas interdum feci quas primo subscribā suc cessiue uō ad famosas ueteꝝ compositiones deue niā ❧ Vnguentū uō infrascēptum ī hoc cāu ualde efficax adinueies quod accipit olei de camomilla olei de lilio olei amigdalaꝝ dulcū an̄ ℥ · i · pi guedīs galine medule cruris uacce ysopi humide an̄ ℥ · ſ · mucillaginū fenugreci seīs lini an̄ ʒ · vi · cere parū & fiat unguentū ex quo iuncto loco lanā succidā ī aceto cū equali portione le xiuii cōis bulito īmersam desup pone id autē tā sero q̄ mane fiat ❧ Vel cape olei de lilio olei irini an̄ ℥ · i · ysopi huide medule cruris uacce aut ceruine an̄ ℥ · ſ · storacis liquide coaguli an̄ ʒ · iii · cere parū & fiat unguentū quo ut priori bis in die utere lana succida ut prius supposita ❧ Vel accipe olei irini ℥ · ii · medu le cruris uituli ℥ · i · storacis liquide armōia ci bdelii galbani an̄ ℥ · ſ · cū uino gumas dissol ue & cum aliis cera q̄tum cōuenit liquefcā ūguē tū conficias ❧ Vel accipe radicis lapacii acuti &

ebuli

ebuli hbe palesis ive floꝝ rorismarini calamenti
radicū ciclaminis an̄ · ℳ · ſ · omnia bene monda
conquassent cū quibus porci masculi axongie · lb
· j · malasa & marescere simul oīa p sex aut octo
dies pmitte quibus postea ueteris olei · lb · j · sup
pone & uini albi librā unā cū dimidia & simul
ad uini consumptionē buliant, dehīc aliqͣtulaꝫ
expssionē facito, & illi expssioni quātuꝫ suffic
cera addita fiat unguentū quo utere & uidebis
℞ Vel hbam ive contritā cū axongia porci malasa
& diebus aliquot i maceratione dimissis i bono
uino buliāt quoad spissitudinē ueniant, dehic ex
pssionē face ex qua locum punge ℞ Vel facias t
sic, Accipe radicū malue bismalue ac yrios et
cepe sqlle an̄ · ℳ · j · ive · ℳ · j · ſ · cōquassent
super quibus acetū prohice i quo p diē cū sua
nocte i infusione maneāt ℞ Deinde extrahantur
& cū pinguedinū anseris & galine an̄ · ℥ · ij · &
butiri · ℥ · iiij · axongie uero porci masculi · lb · ſ ·
malasent & p dies aliquot i maceratione mane
ant cū quibus postea olei irini olei de camomilla
olei uulpini an̄ · lb · ſ · misce simul buliāt colēt
& cera addita unguentū fiat ℞ Vel facias sic &
hoc duriciē omnē resoluit, qd accipit armul
che oleoꝝ de lilio irini & de semine lini an̄ · ℥ · j ·
mucillagis fenugreci extracte cū aceto · ℥ · j · ſ ·
pinguedīs anatis · ʒ · x · misce oīa & locū iun
ge & uidebis ℞ Dñs uero Rasis ex luto cliba
ni cū ouis locum emplastrabat, & inquit qꝛ

mirabilr conferebat ℞ Et aliqn̄ tritici farinā
cū oleo tm̄ bulire faciebat q̄ unguenti fōmā
acquirebat, & hoc iteꝝ sūme laudat ℞ Veteres
nōnulli de ossibus dn̄i asini narrāt mirabilia
q̄ de eis sic faciūt ex eis quot & quantū lib&
accipe confrange & ī aqua diu buliant, super
natantē uero pinguedinē collige, dehīc ac
cipe castoriȝ ʒ. j. ſ. bdeliȝ serapini an̄ ʒ. j.
croci ʒ. ſ. radicū ciclamīs ebuloꝝ ac filicis
oīuȝ bn̄ mondatoꝝ an̄ ʒ. ij. iue salue an̄
ɱ. j. oīa simul contusa ī libris tribȝ illius pi
guedīs malasentur, successiue uulpē euiscera
tā & excorticatā habeas, quā rebus his pre
scptis farcias, & tā diu ī ueru ad ignē deco
quat q̄ sit uulpes bn̄ cōsumpta, liquor autē
q̄ ab ea guttatī defluit ī uase ī quo sit vinū
albū decoquatur colligatur, de quo cū opus
fuīt loca punge, & de effectu miraberis ℞ Vl'
facias sic, Accipe radicū artanite ptes duas
radicū filicis ebuloꝝ ac lapaciȝ acuti an̄ ptē
unā, bene monde inoluant ī stupa aqua ma
defca & sub prunis cocte subtilissime pistent
quas cū axongia porci masculi tantū pistētur [marg.: reducāt]
q̄ ad formā unguenti deueīant & utē, Aliȷ
sic faciūt succoꝝ iue saluie ac rute an̄ lb.
ſ. accipuīt, uini decoctionis cornu cerui p fru
stra incisi lb. j. ſ. olei camomillini olei de lilio
an̄ lb. j. simul oīa ad succoꝝ & uini cōsump
tionē buliāt & postea ad sufficientiā addita

cera fiat unguentū cui infrigidato adde sera
pini opoponacis bdelij galbani an̄ ʒ·j· ma
sticis croci an̄ ʒ·ß· si qua ex eis teri nō pos
sūt cū modico olei aut uini dissoluantur &
fiat unguentū ℞ Alij infrascptum mirabilia
facere referūt qd accipit saluie mente rute h
be palesis maiorane nepite penthafilon ūgu
le cabaline utriusq3 centauree lingue canis
saxifragie marubij aristrologie longe lauēdu
le petrosilij arthamisie cretani marini an̄ ℳ·
ß· uine ℳ·j· conquassentur & i bono uino al
bo ifusa p diē cū sua nocte dimittant̄ dehinc
buliant colentur & i uino illo postea sic cola
to pone armoiaci ase fetide galbani serapini
an̄ ʒ·ij· olei de uinipo olei de terbentina an̄
lb·j· pinguedinū cati siluestris muris mon
tani taxonis & uulturis an̄ lb·ß· malasent
& sex aut octo dies i maceratione dimissis i
uino albo simul omnia buliāt, expmant̄ &
postea i tali expsione cere modicū liquefiat
sic q ad unguēti formā deueiat & utere
℞ Quidā cirugicus i prouicia ex infrascpto un
guento plures ambulare nō ualentes incedere
faciebat qd hoc mō fit, tantū uulpē depilatā
euisceratāq3 i uino decoque q caro ab ossibus
sepetur, dehinc ossibus proiectis carnē illā
contūde, expme & q inde liquor egredit̄
i derelicto uino itez buliat usq3 quo, ad for
mā unguenti deueiat, & de eo librā unam

totū

cū dimidia accipe i quo misce masticis casto
rij bdelij mirre bachaꝝ lauri añ · ℥ · ſ · eufor
bij · ℨ · ij · & fiat unguentū ℞ Aliq accipiūt
radicē cucumeris asinini & ī pasta posita in
furno decoquūt, quā subtilissime contritā re
seruāt, dehinc succoꝝ iue salue & pitarie añ
℥ · vi · accipiūt olei uero nucū lb · i · uini
albi · ℥ · viij · & oīa ista ad uini & succoꝝ cō
sūptionē successiue buliāt quo fcō cū oleo il
lo cere parū addūt qua liquefcā ab igne de
ponūt & cū incipit infrigidari radicuꝫ cucu
meris asinini sic subtiliter contritaꝝ tres un
cias cōmiscent, bdelij autē ac oppoponacis ꝛ
galbani & armoīaci ī uino dissoluptoꝝ añ · ℥ ·
ſ · & omnibꝫ mixtis unguentū conficiūt ℞ Qui
dā ī cane magnā deuotionē hn̄t q̄ ex eius sā
guine loca pungūt ingentes hoc ī cān isto ua
lere plurimū ℞ Ex cane itē unguētum tale
conficiūt, quia mensis unius canē iugulāt &
carnē atqꝫ ossa confrangūt, successiue oīa in
bono uino albo decocta contūdūt & ex eis for
tē expssionē factā ī illo uino derelicto ponūt
ī quo postea res infrascptas conquassatas bu
lire faciūt ut iue salue rute agrimoīe betoni
ce feniculi hbe palesis añ · ꝟ · ſ · & postea ex
eis adhuc expssionē faciūt de qua lb · ij · acci
piūt, medule uero ceruine · lb · i · pinguedis
porci · lb · ſ · & ista oīa ad unguēti formā de
ducūt cū quo thuris · ℥ · ſ · miscent bachaꝝ

lauri castorij mirre an̄ . ʒ . vj . bdelij . ʒ . v .
& ex his o͞ibus unguētum conficiūt ¶ Mōta
ni q͞dā nō m͞o mādu͞cāt capras · sed ex eis etiā
medicamina plura conficiūt · p͞mo ip͞arum sterc9
& sepū bn̄ simul pistāt · & croci parum addito
unguentū faciūt q͞d i hoc cāu ualere multū
asserūt ¶ Alij ip͞arum sanguinē cū uino decoq͞ūt
ex quo postea ung͞ūt loca ¶ Alij idem ex solo
stercore cū farinā ordei mixto faciūt ¶ Et
nōnulli stercoris capni sicci p͞tes duas acci
piūt · farine ordei p͞tē unā · & ista cū aceto &
cōi oleo decoq͞ūt ¶ Vnguentū autē de bdelio
ac unguentū dn̄i philagri a n͞ro bono mesue
desc͞pta i hoc cāu p͞timū ualēt ¶ Ex cerotis
n͞o unū alias adinuei quod ē i isto cāu singu
larissimū ¶ Et ip͞m accipit mucillaginū al
tee fenugreci & seminis lini an̄ . ʒ . vj . āmul
che olei de seīe lini olei de lilio terbentine
picis naual' sepi ircini an̄ . ʒ . iiij . litargirij . ʒ .
vj . bdelij armōiaci oppoponacis storacis liq
de an̄ . ʒ . ij . fiat cerotū ¶ Valent & i cāu
n͞ro cerota o͞ia que ip͞e mesue suo i antitotario
ysopi cerotū ītitulat · & maxime q͞ a philagro
& democrito descripta sūt ¶ Val& itē ce
rotū dyapente cerotū Andromaci ex duode
ci confectū rebus dyaglon s͞m desc͞ptionem
primā magnū quoq͞ ¶ Et ex his que ip͞e de
scribit emplastris · ual& emplastrū Andro
maci · emplastrū filij gacharie & emplast͞ru

duo oribasij ¶ Et qd ē apud uulgares famosū
ual& emplastrū de meliloto ¶ Si his igr̄ tibi o
pus ē ab ipo diuo mesue desc̄ptiones require ¶ Et
sic de medicamentis q̄ materie icumiate coueniunt
te satis copiosum feci ¶ Sol& eī mā talis iter
dū manus sic ipeditas detinere ut i opa sibi de
bita exire nequeāt ¶ Et pedes adeo rigidos ut
bonus patiens ambulare non possit ¶ Nō mireris
itaqȝ si tibi plura descripsi quia sepissime cum
istis membra dc̄a ab tali impedimēto soluūt qd
apud uulgares miraculū reputatur ¶ Sed cum
huic capto alioꝝ more ꝑ laus deo finē imponere
uellē Ecce qdam ueteranus anser clamitans
heus tu inquit aīalia plura huic tuo capto opeꝫ
ferūt ut aliqua cū sanguine alia cum ossibus
seu medulis & nōnulla cū sagimine de quibus
dictionē amplā fecisti quā tibi feci iniuriā q
p̄ciosum sup oīa unguentū fero & me sic sub silē
tio p̄terieris calamū p̄nde & p̄utem in locum
accomoda quosqȝ dictabo tibi uersus leoninos i
scribe uolo ei ut hoc meū unguentū eius pp p̄
ciositatē ab ceteris que desc̄psisti stillū diuisum
habeat mille ei & plus q̄p mille se mouere nō ua
lentes ambulare cū eo feci ¶ Ego autē unguen
tū istud tante p̄ciositatis esse audiēs dimisso qd
inchoauerā describere laus deo uersus dn̄i ue
terani anseris eo dittante ut stati uidebis isc̄p
si ¶ Qꝝ si stillū uariare tibi uisus sum p̄cor mi
lector ignosce ¶ Nam sepe digressio stilli quo

q3 uarietas dittantis aīum recreat ℞ Tu ergo anseṙ
sua exponenti leonina carmina aures accomoda.
Anser sumatur ueteranus qui uideatur
Mox deplumetur uitalibus euacuetur
Intus ponant que subterius numeratur
Tricta caro tota cati mox pelle remota
Vnctū porcinū thus cera sagimē ouinū
Pondē sit equo sal mel faba sitq3 siligo
Post hoc axet tamē axus nō comedetur
Vas supponatur sic ut liquor excipiat
Quo membris unctis hic gutta exoluit oīs.
Certe hoc unguentū pstat sup omne talentū
Sic p dittamē cū scpseris hoc medicamen
Fac laus ampla deo solito de more supno
Anseris edicto & eius medicamine scpto
Sit laus ergo deo finito i pte libello.

De eius cura materiei q̄ igip scam seu lapideam ē cōmutata

Vpost materie illius que i gipseā seu lapideam ē cōmutata curā ponere ℞ Et ut statīte ad actū practicū deducā fac ex malua atq3 bismalua suis cū radicibus ex camōilla q3 ac saluia & cū folijs sambuci & ulmi decoctione de q calida tantū locū ablue q rubeat dehinc ex ūguento infrascpto punge quod accipit olei amigdalaꝝ dulciū ℥ · j · s · pinguedis anatis & galine aū ℥ · s · mucillagis fenugreci extracte cuz aceto ʒ · vj · cere albe parū & fiat unguentū mole quo ut dictū ē lotione fcā utere & hoc tam

mane q̃ sero stomaco uacuo fiendũ erit ¶ Trib3 die
bus hoc facto marchasitã ignitã habeas que iroret
ex aceto forti & super uaporẽ illũ mẽbꝝ lexũ tene
& dehinc eũ ex aceto calido laua & hoc dieb3 duo
b3 fc̃o ad lotionẽ p̃mã cũ unctione illa reuertẽ.
¶ Et sic alternatis uicibus uice sua lotionẽ cũ uncti
one facies. alia uõ euaporationẽ &c̃. ¶ Et hec ẽ coĩs
ueterũ cura ¶ Aliqui cũ pinguedinib3 molitiuis
tantũ locũ inungũt q̃ aliqualiter molis fiat &
emplastrũ infrasc̃ptũ postea supponũt qd̃ accipit
armoiaci bdelij galbani nitri sinapis piret̃ sulfu
ris añ · ʒ · i · litargirij · ʒ · vij · olei antiq · lb · i · s ·
tantũ litargiriũ cũ oleo decoqũt q̃ spissum fit
cũ quo postea reliqua miscent & emplastrum seu
cerotũ faciũt quo ut dictũ ẽ utũtur ¶ Molitis
nanq3 cũ emplastro p̃sc̃pto si alternis uicibus usꝰ
fueris nodosam uĩcturã aptã suscipere curã idubie
cũ dei auxilio sanitati restitues ¶ Aliqui uõ ex
anetino oleo cera & armoniaco unguentũ ad huc
usũ conficiũt & idẽ ex armõiaco cũ melle & oleo
uetusto faciũt ¶ Et Rasis & antiquoꝝ aliqui
asserũt q̃ radix kiri emplastrata petrificationem
omnẽ remou&. de ista i pedemontiũ copia repit
de ea tamẽ infra aliã faciã mentionẽ ¶ Galienus
uõ Rasis & antiquoꝝ plurimi cũ emplastro de ca
seo a uĩctura lapidem extrahebant qd̃ sic fit pe
des porcoꝝ salitos tantũ i aqua decoques q̃ totũ
ueluti mucilago fiat cũ qua postea puluĩs anti
qui casei p̃tes duas misce puluĩgati uõ nastur-

herba kiri

tii pte unā & fac emplastrū quod sup iuncturā appo
ne ¶ Eā nanqȝ rumpit & illā gipseā materiā seu la
pideā extrahit ¶ Sepius hoc inquit Rasis unguentū
expertus sū & i[n]nūabiles patientes curaui ¶ Nōnulli
antiquū caseū annorū plurium q sua sit acuitate mordi
catiuus ualde cū apozimate salitorū pedū distempat
& cū uetusta adipe salita emplastrū faciunt ¶ Tu aut
q[ua]duis istorū facito nā ista de caseo emplastra mag[is]
inter alia comendant ¶ Sed bonus Rasis in cāu
n[ost]ro nōnulla sumati enumerat que p[ro]optima sunt
i[n]quiēs oīa molenta lenitiua i petrificatione articu-
lorū conferūt ueluti axongia uetusta medule ossiū
armoniacū bdeliū oleū uetustū & sigia, ac illinito
cū auripigmento rubeo trito cū aceto & c[etera] ¶ Et itē
inunctio fcā cū litargiro tm cū oleo decocto do
nec inspissatū sit, cū quo postea de auripigmēto
aliqd incorporetur & talis inunctio multū ual&.
¶ Que dicta sūt i petrificatione iuncturarū nostris a
ueteribus plurimū comendatur ¶ Et sic talis pe
trificate materiei cura pat&. Laus deo

De notificatione sciatice q[ua]l[ite]r & ubi ei[us] demonstratiua sig[na] inicienda sit & quid de ea sit p[ro]nosticandū

Cum tā podagre q[uam] ciragre conueīentia medi
cinalia p[re]cedentibus i capitulis descripta sit, sex
rerū nō natulium regimē ad illarū p[er]ficiendā curā
scribendū fuerat ¶ Sed quia ipm est tā sciatice
podagre q[uam] ciragre comune lib& p[ri]mo quid sciati
ca ipa sit i[n]uestigare, eius tam pronostica q[uam] de
mōstratiua signa ponere, & dehinc p[er]tinētia sibi

antiquū caseum cū oleo pistant et ex eo i[m]plastrat locū // Et aly

20

medicinalia scribere · quibus absolutis his trib3
spēb3 artetice reꝝ sex nō nālin3 regimen cōueni
ens i capto uno pstringā ¶ Pro sciatice igr̄ noti
ficatione sciendū q̄ i nr̄o corpore os quoddam qd
os femoris appellat̄ existit · sup quod totū fabricat̄
corpus · ipm nanq3 i sui inferiori pte piscidē quā
dā ht · i cuius medio quedā ossis rotūda extre
mitas uoluitur ¶ Ista duo ossa quibusdā cū liga
mentis simul coniūgunt̄ & talis iūctura scia nūcu
patur a qua sciatica de qua pn̄s erit sermo no
mē accipit ¶ Est itaq3 sciatica iuncture scie do
lorosa passio a mala comploē seu mā i ea pt̄ nā
liter exn̄te causata ¶ Res eni quelib& i loco scie
malā qualitatē sufficiēs inducē seu mā ibidē pt̄
nālit̄ defluēs seu defluxa huius passionis pōt
esse causa ¶ Pro quo scito q̄ omnes ille tam ex
trinsece q̄ intrinsece cause que sup̄ capto 2º. in
quo de artetice causis agitur posite sunt efficē
hanc passionem possūt ¶ Veꝝ ea a mala cōple
xione tn̄ sine mā fit rarissime ¶ Proueīt & fre
quenter sciatica a frequentata sup re dura sessi
one & eqtandi consimiliter assiduatione ¶ Cas9
itē aut sup iuncturā illā pcusio eā debilitando
sūt plerūq3 sciatice cā ¶ Sed ea sit que uelit si
eius ad i cognitionē deueīre libeat ad captm ter
tiū sup̄ recursū habē necessum ē ¶ Ipm nāq3 de
monstratiua signa te clare docebit ad que iue
stiganda illic descriptū ordinē obseruabis ¶ S3
ultra illic descpta signa si te certū mag̃ redd̄e

cupias an materia illa calida sit an frigida ēpla -
strū ex farina siligis cū aceto distempata super
anchā appone ⁋ Nam si ea a causa calida fuit dolor
remittet, si autē a frigida magis augmentabit ⁋ Et
sic signa demonstratiua ī uestigandi modum habes,
pro quo solū supest propa pronostica signa descri -
bere ⁋ Sciendum itaq; q̄ iūctura scie ē profunda
multū, quare nisi multitudo mēi illic fuerit nullū
extrinsecus signū apparebit, quod ubi fiat ut vide -
lic& q̄ locus caleat aut frigeat seu respectu colo -
ris rubeat, aut ī colore alia mutatio fiat seu in -
flet &cª exuberantiā mēi denotabit ⁋ In pncipio
pterea sciatice dolore nullo ī genu neq; in tibia e -
xistente, paucitatē mēi significat ⁋ Sed ipis do
lentibus ipius exuberantiam arguit ⁋ Plerunq;
eni uena sciatica que p coxā & tibiā ad talū us -
q; tendit nimiū repletur, cuius cā neruus sibi p -
ximus extenditur, & tūc dolor usq; ad pedē pre -
ueit ⁋ Muschuli quoq; ex abundantia matiei
extendūtur, ac &iam nerui ppinquantes, & sic
dolor usq; ad genu qūq; peruēit ⁋ Et maiori ma -
teriei exnte multitudine usq; ad talū ⁋ Ex q -
bus pat&: qualit dolor illis membris cōicatus
mē exuberantiā denotat ⁋ Sciatica itē sinistri
lateris ē q̄ dextri molesta magis, tardiusq;
curā suscipit modo cetera sint paria ⁋ Rursus
uarices supueientes sciatice eā psepe soluūt. &
itē emoroydaꝝ fluxus ⁋ Fluxus quoq; uētris
& pcipue disentericus, pp quod antiquoꝝ plimi

sius cū acutis soluptiuis pro cura sciatice dise
teriā inducebāt ⁋ Et hoc Rasis sepius se fecis
se ait pp qđ inquit quidā laxati pluries & fc̄i di
senterici a sciatica curati sunt que nullis alijs +
medicis neqꝫ minutione sanari potuerat ⁋ Ceteꝝ
ī concauitate scie m̄ia pp amplitudinē uacuitatis
uicture & eius profundū scitum nunq̄ petrificatur.
⁋ Plerunqꝫ tamē tanta ibidē coadunatur ut ligamēta
molificet & a piscide uerteb꜄ resilire faciat pp qđ
necessario patiens tūc claudicat ⁋ Et uene quedā
que ad inferiora mēbra nutrimentū deportāt ob
liquantur quā ob causā ī eis fit opilatio quedam
q̄uis non integra quo fit ut ad ea nutrimentuꝫ
nō libere trāsire queat & sic necessario illa tabe
scunt & extenuantur ut ē eius tibia atqꝫ pes &c̄
⁋ Veteres tamē plurimi ypocratis aucte que ī secre
tis suis ī cassa eburnea adinuētis scripta reperitur
inquint qꝫ si ī coxa patientis sciaticā rubedo triū
digitorū quantitatis dolorē non efficiēs apparuerit
& ī eo pluritus uehemens fiat cū quo patiēs oleā
desideret ī alio ouū coctū desideret ī uigiti qui
qꝫ diebus morietur ⁋ Amplius sciatica pluribus
ex causis ut Auicena inquit cū difficultate cura
tur p̄mo siquidē quia m̄e pp loci submissionē illuc
facile decurrūt ⁋ Est itē iunctura illa cet̄is com
pata uacua multū pluris motus complonis debi
lis ac pp distantiā a fonte caloris satis magnā
frigida ualde ⁋ Vnde defluentes illuc m̄e non
leuiter digerūtur & sic indigeste remanentes

i membro unā malā qualitatē inducūt, cuius cā
mē illuc de nouo fluentes malignantur & dolorē
psepe molestū magis efficiūt quibus ex causis fit
eius cura difficilis. Et ideo Rasis humor inqt
melancolicus flegma grossū seu crudū & ad huc
modū de aliis si i ancha fuīt nō facile ad naturalē
dispōnem conuertitur. Auicena itē int uehemē
tiores iuncturaꝝ dolores sciaticā enumerat. Et
lic& mā eradicetur pp situ membri ueloci redit
& c. Ex quibus oībus pat& qd sit sciatica qua
lit & ubi uenari eius demonstratiua signa debeas
ac quid de ea pronosticandu sit. Laus deo.

Qualit mā sciatice sit euacuāda

Ultū inter sciatice & aliorū doloꝝ iūctura
rū curas intest. Et inter illa psertim
que extrinsecus applicant, pro quo sibi
propriā curā ponere cōueniens fuit. Fit itaq
sciatica suis humoralibz causis ispectis sepe ex sā
guis abundantia, sepius tñ a flegmate. Peccā
te ergo sanguine quod ex signis sup ttio capto
positis facile cognosces aliis consentientibus opus
ē flo. unde supfluitatibz pme digestiōis emis
sis si abundantia magna fuerit basilicam lat'is
oppositi pmo incide, sequenti uō die uenā sciati
cā lateris patientis. Prima itaq diuertit. 2a
a pprio loco sanguinē euacuat. Veꝝ ubi tāta
non fuīt sanguinis plenitudo basilicā eiusdē la
teris incidi primo facias, & dehinc sciaticaz
uenā, & ubi minor adhuc sciaticā tantūmodo.

p̄dis

Aliq̄ tamē eius ramū q̄ inter minimū & sibi proximū existit incidi iubent affirmantes q̄ sicuti ex flo^a saluatele sinistre magnus i egritudinibus spleis maius iuuamentū consequitur q̄ ex basilica ita i casu nostro ex incisione illius rami q̄ sciatice uene. Nōnulli quoq̄ i casu isto ubi dolor ūsus domesticam ptē magis declinauit fieri ex saphena flobothomiā iubebant qd tu facias si libet quia bū fcm erit. Nam ex sola flo^a hec egritudo plerumq̄ soluitur. Sed apud Rasim Serapionē atq̄ ueteres quosdā alios flobothomādi modus talis obseruabatur quia patientis uirtute constante eū p biduū ieiunare pmittebāt aut p diē saltē nālem ut uoluit Rasis & dehic flobothomiā faciebāt quia sciatice uā multū est submersa & sic pp ieiunū flobothomiā tūc melius conueīre expti sūt ut inqt. Hos bonos uiros puto (p biduū ieiunū) non uelle ifirmū p totū tempus illius bidui tā a cibo q̄ a potu penitus abstinere sed q̄ solū ualde tenui uterentur dieta q̄ si sic intellexerūt bū eis assentio alias nequaq̄. Facta autē flo^a si sāguis amplius pp colere aut flegmatis admixtionē fluidus nimiū fuerit sic q̄ tam digestiuis q̄ solutiuis opus sit copiosū de his oībus supra captm sextū te facit. Si autē flegma cuius cūq̄ spēi fuīt sit i cā captm septimū octauū nonū decimū ac undecimū eū digerē atq̄ euacuare sufficienter tē īstruēt. Nihil ei tā quo

ad digestionē mēi q̄ eius euacuationē inter cira-
grā podagram & sciaticā interest ¶ Sed Rasis
in sciatica ex oleo calido i quo fuerit decocta
coloquntida uentrē inungi faciebat & inde fi-
ebat uentris solutio & sic inqt q dolor atte-
nuabat ¶ Vomitus tn̄ a Galieno libro decē tc-
tatum magis q̄ euacuatio alia comendat q tā
i pncipio augmto statu q̄ declinatōne conuenit.
¶ Et sm oīuz doctnā ē ex rebus maxime cōueniē-
tibz cuius modū concedente bono ihu i pserua-
tiuo regimine tibi dabo ¶ Rursus acuta c'steia
i cāu isto a ueteribz sume laudant ymo ut in
pronosticis huisti cū eis disenteriā iducendo
sciaticā sepe curabant ¶ Ista tamē nō nisi i cor-
poribus bn̄ robustis fienda sunt in debilibus
autē disenteriā inducere nō ē bn̄ tutū ¶ Si igr
fortia cristeria impone uolūis fac ut linitiuum
pcedat ¶ Ceterū quanto plus ifirmus pōt illud
acutum cristere retineat ¶ Et ad a hoc adiuuat
si ex oleo rosato calido anū punges si super q ifirmū
latus patiens retinendo cristē iacuerit ¶ Ego
autē i casu isto tale cristere acutū sic facē cōsueui
qd accipit mercurialis camomille centauree mi-
noris sticados an̄ · M · i · agarici · ʒ · i · polipodij
coloquintide an̄ · ʒ · ss · fiat decoctio de qua acci-
pe · lb · i · ss · bndicte electuarij indi an̄ · ʒ · i · sal'
gēme · ʒ · iij · olei cōis ul' nucū · ʒ · iij · fiat cri-
stere ¶ Vel aliter accipe decoctionis pscpte
· lb · i · ss · i qua dissolue puluīs spēz pillaz feti-

dacty seu de hermodactilis · ʒ · iij · bñdicte · ℥ · j · o
lei cōis aut nucū · ℥ · iij · fiat cristere // Ista c̄
steria satis sūt suauia · sed i bū robusto accipe
sticados rute cētauree minoris abrotani an̄ · ɱ ·
j · radicis cucumeris asinini elebori nigri an̄ · ℥ ·
j · ʃ · exule coloquintide medule cartami an̄ · ℥ ·
j · seminis rute seis urtice an̄ · ʒ · vj · conquasse̅
tur fiat decoctio de qua accipe · lb · j · ʃ · elec
tuarij indi · ℥ · j · ʃ · olei de ruta · ℥ · iij · salis
nitri · ℥ · ʃ · fiat criste̅ Et ē ut expientia di
dici i cāu nr̄o mirabile Rasis cristeria aliq̄
poptima poit inquiēs q̄ cū eis hoīes mille sana
uit Et q̄uis yrios i consilibus cristerijs plu
rimū comend&, nichil de eo tame̅ i his que se
quūt appoit, sed eo utere si lib& Primū g̊
ex suis accipit corticū radicū caparoꝝ coloq̄n
tide centauree minoris radicū cucumeris asi
nini agarici an̄ · ʒ · v · coquantur i tribꝫ lib's
aque ad consumptione̅ tertie ptis, coletur &
adde · ℥ · ij · mellis olei nucū · ℥ · iij · sal' nitri
· ʒ · iij · fiat cristere Vel facias sic accipe ele
bori nigri exule coloquītide nasturtij centauree
minoris camedrios an̄ · ɱ · j · i tribus libris aq̄
decoquant tantū donec ps tertia consūpta sit
postea coletur cui olei antiqui uncias tres adde
& fiat cristere Aliud ite̅ faciebat, quia in
tribꝫ libris aque librā unā nitri comisceri fa
ciebat, & i copto uase p duas septimanas i sole
pmanebat & excolata aqua illa criste̅ faciebat.

Serapio .

Serapio uero & antiquorum nonnulli ex solo almuri cristere fieri iubet, quod tu in aliquo grosso rustico facere potes, in delicato & in eo qui intestina habet debilia haudquaquam. Et sic patet quatenus humor quicumque ille fuerit sciaticam efficiens digerendus atque euacuandus sit. Laus deo.

De aproximandis ab extra que sciatice dolorem mittigant quoque eum magis leniunt resoluunt

Nuper sciam nisi in totum uel in parte euacuata materia nullum unquam medicamen apponas. Nec quod in principio fluente materia ex oleo rosato unctionem fieri iubet, ut inde fiet repercusio audiendi sunt, quia ut inquit Galienus in libro de [...] tentatiuum in iunctura que est secundum sciam repercusiuis uti non debemus, quia eius in profundo sanguis compellitur qui in propinquis uasis & muschulis continetur &c. Qua ex causa in superioribus capitulis supra iuncturas alias apponi repercusiuum omnino prohibui. Et sic patet in principio frigida nunquam esse super sciam apponenda. Nec item calida in gradu eleuata, quia magis attrahunt, propter quod tamen dolor quoque causa eius augumentatur, ex quibus patet quod ubi localibus opus fuerit materia esse debet in parte uel in totum euacuata. O pleo ig de costo de lilio de spica uulpino de pipibus ut consiliti ubi uesicationem inducere non ueleris utere. Vel sepo ceruino & est quod singulare. Vel ex felle capre cum pluma locum iunge & inde [...]. Vel rutam & saluiam cum oleo communi decoque ex quibus calidis emplastrum face. Vel ex radice altee

cũ adipe anſis idẽ fiat ❡ Vel accipe ſpongiã in ui
no calido decoctionis iunipi ĩfuſam & fortiter ex
pſſam ſup anchã appone cũq3 infrigidari ĩcipit
calefcã itez reponatur quo pluries fcõ & ſudoẽ
abſterſo ex aliquo oleoz pſcriptoz ĩunctio fiat
❡ Vel ex unguento arogon ſeu marciaton ❡ Et ſi cũ
quouis iſtoz aque uitis modicũ adderetr pualẽt
& hoc tã ſero q̃ mane fiat ❡ Vel facias ſic acci
pe ſaluie folioz lauri folioz ſambuci ĩue ſtica
dos rorisinarini camõille radicũ ebuloz an̄ .m.
j. fiat decoctio de qua ſup ignitos lates̃ prohice
quos pãnis lineis ĩuolutos ĩfirmo exñte ĩ lecto ĩ
iuxta ſciã appone & ibi donec infrigidari occipiũt
dimittant dehinc abſterſo ſudore ex dictoz ali
quo fiat inũctio ❡ Loco ſpongie ſeu ſtuphe ſup lo
cũ interdum uentoſaz apponere feci & ea amota
unctionẽ ſucceſſiue ❡ Vel potes ſic facẽ Accipe
ſuccoz rute ĩue atq3 ſaluie ptes equales & pro
libito aqua uitis impõita petiaſ imerge quas do
lenti loco ſepius appone ❡ Vel emplaſtz ex men
taſtro fluuiali ❡ Et alij ex ruta cũ melle tcta
idẽ faciũt ❡ Vel ex calamento aut ex coſto uel
enula ſeu lupino ❡ Et nõnulli ex ſola radice cu
cumeris aſinini conſilr faciũt ❡ Vel accipe ſi
mi uachini ſcutellã unã floz camomille .ʒ. j. ſ.
roſaz .ʒ. ſ. & emplaſtrũ face ❡ Vel idẽ ex om
no ſtercore cũ farina ordei & aceto fiat ❡ Et
aliq ex ſtercore caprino & aceto idẽ faciũt ❡ Vel
locũ ex melle pinge & eũ cũ puluere naſturtij

salipiça ℞ Vel idem ex sordicie que i capraꝝ pi
lis tempore quo lactāt repit᷑ facies ℞ Et talis
multū conueit quia illa potius ysopi hūide naꝫ
sapit q̄ laudani & sic leniter materiā resoluē
do dolorē sedat ℞ Vel emplastrū ex nasturtio
farina ordei & aceto fcm̄ suppone hoc ei mira
biliter dolorē sedat ℞ Vel ex stercore caprarū
aut uachaꝝ cū melle emplastrū facias ℞ Alias
ex scamonea cū farina ordei & aceto locū ēpla
strari feci & contulit ualde ℞ Idem quoqꝫ facit
cerotum ex sola pini rasina confectū ℞ Vel faci
as sic Accipe saluie pulegij sauine aā · M · j · ma
sticis · ʒ · s · cumini bachaꝝ lauri aā · ʒ · j · terā
tur & melle addito fiat emplastrū ℞ Vel ex mel
le cū sale t̄cto ℞ Et alij ex recenti ruta cū uuaꝝ
passaꝝ carnositate tricta emplastꝝ facuit ℞ Ra
sis uō cū cinē caulium & adipe recenti idē facit.
℞ Et hoc itē unguentū qd̄ recipit coloquitide · ʒ ·
iij · cōquassetur & cū olei ueteris & aque aā · ʒ ·
vj · tantū donec aqua cōsūpta sit buliat dehic
totā exprime cui adde sigie · ʒ · j · eufor bij
castorij aā · ʒ · s · & fiat unguentū quo locū
iunge ℞ Que dicta sūt dolorē mitigant & ma
teriā lenit᷑ resoluūt qd̄ huius capli fuerat in
tentio · Laus deo

De antidotis q̄ sciatice maꝫ
a cētro ad circūferētiā potēr
trahunt atqꝫ dolorē sedant

Transeūduꝫ ē amodo ad antidota fortia q̄ꝝ
uirtus scit concauitate scie ad cīcūferentiā

mãz trahẽ i quibus quoq; uirtus aliqua mitigandi
dolorẽ insit ⁋ Et a lenioribus quidẽ inchoãs uteĩs
emplastro ceromo nicholai ⁋ Vel facias sic, accipe
foliorum lauri ʒ. i. piret. ʒ. ii. s. costi ʒ. iii. s. na
sturtii nitri añ ʒ. ii. fiat puluis, dehĩc accipe
lane suceide minutissime incise ʒ. iiii. hanc i o
leo de ruta imerge & secũ pscptuz puluerẽ i mor
tario diu ducas tres oui uitelos addendo & ex
isto tã sero q̃ mane sciã emplastrabis ⁋ Vel ex ra
dice enule campane cũ ueteri axongia emplastrũ
face vel ex calamento seu nepita ⁋ Vel facias sic
axongiã ueterẽ cũ ouis formicarum tere addendo de
terra ipsarum cũ modico cõis salis & fiat emplastrum
⁋ Vel cũ uiridi ruta melle & sale addito ⁋ Vel ex
stercore cicõie cũ axongia idẽ fiat ⁋ Vel accipe
bdelii storacis liquide armõiaci añ ʒ. i. dissoluã
tur cũ oleo irino aut liliacio & locũ iunge ⁋ Vel
cepe cũ olibano & croco sub cineribus decoq; deĩ
de subtilissime pistentur sic ut ad unguẽti formã
deueĩat, de quo locũ iunge ⁋ Vel cum succo cepe
locũ illinias quẽ cũ pipis nigri pulue sali & spon
giã i uino decoctiõis cimini ac calamenti ĩfusã de
sup liga ⁋ Est ei i cãu isto medicamẽ efficax ual
de ⁋ Vel sup locũ ex stercore leporis cũ uino di
stempato emplastrum fiat ⁋ Vel tale facias unguẽtuz
qd accipit briome cucumeris asinini filicis & cicla
minis añ ʒ. i. conquassentur bñ & cũ lb. s. uini
optimi & ʒ. viii. antiqui olei bñ coquant deĩde
subtilissime pistate ad orale passent sic q̃ i derelicto

oleo ista pasta cõmixta sit, quibus postea adde sto
racis liquide laudani añ ℥ .j. & si opus fuit cere
tantũ q̃ unguenti formã deueniat cũ quo anchã iunge
℞ Vel facias sic. accipe rute uiridis ℥ .iij. sqlle ℥ .ij.
& tantũ i. lb. j. uini & tantũdẽ olei ueteris deco
quant᷑ q̃ uinũ consũptuꝫ sit, deinde totũ exp̃me, & cũ
eo duas uncias cere liquefacies ⁊ cũ quibus postea i
frasẽptuꝫ pulue rẽ adde q̃ accipit nitri euforbij pipe
ris baccaꝝ lauri agarici oĩuꝫ subtilissime puluĩga
toꝝ añ ℥ .j. & cũ terbentine ℥ .ij. ſ. & galbani
℥ .j. ſ. fiat unguentũ quo ut sup̃ utẽ ℞ Vel accipe
galbani serapini armoĩaci oppoponacis añ ℥ .j. ma
sticis ℥ .ſ. uini decoctiõis cornu cerui ꝑtimũ cõ
quassati & diu buliti ℥ .iiij. succi rute succi ue
añ ℥ .iij. mellis ℥ .v. olei de costo olei de lilio
añ ℥ .iij. ſ. oĩa simul buliãt & ultiõ cere quantũ
sufficit adde & fiat unguentũ de quo locũ iunge.
℞ Ego autẽ Rasis iussu ex sulfure subtilissĩe tricto
& cũ pice mixto emplastraũ anchã feci & ꝑtimuꝫ
contulit ℞ Hec eñ que dcã sũt ad cĩcũferentiã maꝫ
trahũt, doloreq̃ mitigãt ℞ Veꝝ mẽi tanta sepius
ẽ rebelitas, ut cum ꝑsẽptis nec resolui nec ad cir
cũferentiã trahi queat, quo fit ut continue dolor
augeatur, qua ex re cauteriçantibus tũc uti ne
cesse ẽ de quibus captm seq̃ẽs adiutore deo co
ꝑosiuꝫ te faci& & ꝑ hoc p̃us finẽ recipit. Laus deo.

De antidotis sciam cauterizatib;

Cauteriçantia de quibus p̃us captm erit, ni
prius corpus euacuatũ fuerit haudquaq̃

appximabis, quia ut inqt Rasis & si dolor p ea
mitigetur derelicto grosso subtile resoluit pp qd
remanēs resoluptioi fit magis ineptū. Ut igit ad
actū pticiū te deducā, qd sepius exptus sū ex ur
ticis grecis bñ mordacibȝ tā sero q̄ mane orticari
anchā facies, & dehinc cū aqua salsa lauari. Cū
hoc ei medicamīe sanitati plures restitui. Bonus
Rasis ex allio & cepe confricari locū iussit & suc
cessiue cū aqua illa salsa lauari. Vel facias sic
accipe urticaꝝ grecaꝝ saluie aā. ℳ. i. sal' pugil
lū unū, contūdant & buliāt i urina de qua locū
illinias. Vel ex scordeon cū uiridi ruta modico
aceti & axongia ueti fiat emplastꝝ. Vel ex ra
dice cucumeris asinini cū axongia & c̄. vel ex
alio cū axongia. Vel facias sic, Accipe absin
thi radicis ebuli furfuris tritici aā. ℳ. i. ster
coris columbini. ℔. i. s. salis coīs. ℔. i. oīa
tā diu i forti aceto decoquant q acetū ipm con
sumptū sit, & ex isto calido fiat emplastrū. Vl'
cū solo uino stercus colūbinū decoque & illo u
tere. Laudatur itē cauteriū ex cantaridibus
& staphisagria fcm, quod ubi facē uelis, accipe
cantarides sm artē pparatas quot lib& cū qbȝ
paꝝ staphisagrie misce, & cū fermento ipastate
sup locū apponant & postea que inde uesice fce
fuerit apiantur, sup quas ut magȝ fortius attra
hant caules appone, cūqȝ eas consolidare lib&
ex unguento de cerusa crudo locū iunge. Vel
facias sic, Accipe granoꝝ penthadatili. ℥. ii. &

cū melle ac butiro uachino misce & locū empla
stra ℞ Vel aliter Accipe euforbii nitri añ ʒ j
olei de lilio ʒ iiij cere parū & fiat unguētū
℞ Laudatur itē ex ficubus & sinapi emplastrū
a nr̃o bono mesue desc̄ptum ℞ Vel hoc facias q
alias usus sum ℞ Accipe sinapis rubei ʒ iiij sina
pis albi ʒ iij ficuū siccaꝝ ʒ viij olei nar
dini olei costini olei de castoreo añ ʒ s garı
ofiloꝝ macis añ ʒ j medulle pa͂is calidi sicut
extrahit a furno & i aceto remoliti ʒ iiij &
cū uitellis duobus ouoꝝ fiat emplastrū ℞ Sup
oīa emplastra Rasis uir mel laudat anacardi
nū emplastratū & c̄ iquiēs Ex melioribus re
bus quas dn̄s creauit i cauterigando ē mel ana
cardinū sup pgamenū extensum quod horas du
as sup locū dimittat ℞ Et si tūc locus ampula
tus non fuit renouetur uesice fc̄e apiant &
q̄diu potes eas a consolidatione prohibe ℞ Mel
istud anacardinū sic fit Anacardos quot lib&
accipe & contriti p dies septē i aceto dimit
tant deinde igne lento ad tertie usq3 ptis
cōsumptionē bulliāt demū cū infrigidatū fu
erit que sup natat pinguedo colligat ℞ Et
hāc mel anacardinū ueteres appellāt qd ut
inqt Rasis i isto casu mirabilit opat ℞ Auē
çoar autē cū ueteri oleo tā diu nitrū decoqui
faciebat q ad unguenti formā ueīebat de quo
ancha inuncta uesicatur i breui ℞ Vel facias
sic Accipe calcē uiuā ʒ ij nitri ʒ j pi

retri · ℥ · ß · & cū oleo ueteri & adipe anatis emplastrū face ℞ Vel ex cepe cū melle pistato · ℞ Vel ex bulbo cū molicie panis & melle ℞ Vel ex enforbio cū pinguedīe anser ℞ Vel facias sic / Accipe piperis · ℥ · vj · nitri · ℥ · v · piretri condisi anā · ℥ · iiij · enforbij · ℥ · j · tapsie staphisagrie anā · ℥ · ß · olei ueteris quātū sufficit / & cera addita emplastrū fiat ℞ Ego autē antiquos sciaticos plures curaui / & inter alios unū in auinione & aliū ī taurino q annis plusq̄ dece & octo ab ipa sciatica tenebant · pmissis itaq debitis euacuationibus ī siluestri pte p palmū sub genu feci potentiale cauteriū fieri ex uiue calcis alkali & aliūs capitello fem & amota eschara foramē illud cū cicere aut pilla cū carne salsa confecta uel ex ligno busi p mēses plures a consolidatione prohibui / & dei dono cura talis me nunq̄ fefellit ℞ Rasis autē nil magis ī hoc casū conferre q̄ actuale cauteriū adinueit ut fatetur cū inqt / In quo consuetus ē dolor anche nil magis conferens adiuem q̄ sit hustio sup anchā ī loco uno fca / ī alio sup coxā / & ī alio sup tibiā ℞ Ego autē sup tibiā modo quo sup fem sciaticā oīnē antiquā curaui ℞ Plura alia possent cauteria descbi · sed qd imediate descriptū est tante ē efficatie neminē unq̄ fraudans / ut alia amplius descbere supfluū m uideret / pro quo huic capło finē ipono · Laus deo · Sex rex nonaliuz regimi

tam i podagra sciatica q̄z ciragra hora peroxisimi .a. q̄ uis cā fiat obs̄uandum

Nunc post amodo tam ciragre podagre q̄ sciatice poxisimi hora sex rerū nō nālium regimē describe. Verū & si plura ēē possint quoꝝ causa ipm forē uariandū ut complo etas regio tempus anni & similia māz soluz inspiciens regimē pūs īscribam. Nā si pticulaīa oīa huic proposito ptinentia annotare uellē ppt longitudinē narratio talis nimiū ess& tediosa. Tantūmodo ergo māz concernētia ponā cū cuiqz medico alia satis nota sit. Si igr̄ queuis artetica sanguīs initio fiat que sanguinē multiplicāt queqz ea subtiliant ac fluere faciūt oīa uitāda sūt. In his igitur aerē ad frigidum & siccū declinare facito. Somnus prolixus euitet̄ & diurnus q̄ maxime. Sup stratū duꝝ & nō mole decubat. Et ubi exercitiū face possit suo tempore ut fiat laudo. Fricationes p̄terea si exercitij loco fierent ne uersus infirmū membrū matiei attractio fiat cauendū erit ymo potius eam ad contrariū tuo posse diuerte. Lete iuuat quia dolor patientia plimuz alleuiatur. Et sic dulces audire cantilenas īstrumenta musicalia seu nona delectātia iuuat plimuz / quia aīa his intēta nō tam aspe seu acute dolor ipse sentit. Vnde Auicena pmia quarti de sedatione doloris / Occupaī igt ī eo quod gaudium efficit doloris uehementiā sedat. Sobrie uiuendū ē & procurandū vt uenter quaqz die suū officiū faciat. Et ubi nā

eū nō iuuerit infrascriptū cristere fiat quod accipit bletis malue matr̄ uiolar̄ añ . m . j . fiat decoctio de qua accipe lb . j . s . i qua dissolue cassie puluis çuchari añ . ℥ . j . olei uiolar̄ ℥ . iij . salis triti par̄ & fiat cristere qd stomaco uacuo sero ut mane ponatur. ¶ Vel eius loco u tatr̄ suppositorio aliquo coi . q si soluptiuis alys opus sit . sup i caplo sanguineā mām concernēte qualiter fiendū sit abūde compies ¶ Et sic solū supest cibi atq potus doctrinā ponere pro quo u tute constante ois caro uitanda erit & potis simū quia eius freques comestio ut Rasis iqt podagrā inducit ¶ Vinū quoq oua & uniusalit oia que sanguinē multiplicat ¶ Aceti pterea usus nisi passulatū fuit penitus dimittat quia ipm ē maxime inimicū neruis & p consequēs ptibus uicturalibz quia ille multū sūt neruose ¶ Ver̄ si debilitas uel aliud ad carnes & ad ea que stati dca sūt dandū te cogat i pauca dent quantitate & qualiter infra dicet alterent ¶ Sit ergo ille carnes edine uituline castratine le pusculor̄ capolor̄ cuniculine trudar̄ pdicū fasi anor̄ & auiū rubaliū ¶ Et iste axe cōueniūt potius q elixe que cū agresta succo berberis limonis citranguli acetosele panis cuculi uel consilis altentur ¶ Et idē fiat si elixe mādu centur ¶ Teste tamē Apuleo platoico uitande sūt puline ac qualear̄ quia ut inqt arteticā a proprietate quadā iducūt ¶ Sed ubi mandu

cent axari debent & succis cū pscriptis altari
Conueiens ferculū fit de rixo farre milio seu
panico confracto de semula amigdone ordeo seu
auena depilatis ac interdū de tri Olera omīa
uitanda sūt & pisces itē . sed ubi infirmus tunc
de eis manducare uelit sup prunas axent &
pro salsa aliquo ex pscptis succis utat Sūt
& fructus omnes quoqz uitandi pter quosdā q
i se quandā stipticitatē hn̄t ut sūt pira mespilla
& silia que interdū cōuenire possūt Nuces au
tē auellane & oīa que ad caput facile fumāt
dimittenda sūt . ver pinee a ueteribus plurimū
comendant In se ei uirtutē quandā hn̄t qua ce
reb & neruosa mēbra confortāt Sit panis
a furfure bn̄ mondus cū nullo aut paucissimo
sale pinsatus Vinū ut ē dictū penitus deuitā
cuius loco aquā ordei bibat Et si p pus ferra
ta for& nō malū ess& cū qua si lib& sirupū
rosaceū de ribes de succo acetose de limonibus
de acetositate citri ul aliquē talē pot cōmiscē
vinū granator uel de berberis seu guchar ro
saceum Et hoc regimen illis conueīt q arteti
cā sanguīs uitio patiuntur Et illis quoqz in
quibus ea fit causa colere Ver tales acuita
tē colere reprimendi grā ex fructibus uti iter
dum prunis amarilibus & huiusmoī pnt Ex
oleribus lactuca portulaca boragine endiuia
& cucurbita At ubi flegma arteticā ipsam
efficer& aliud a pscpto ē obseruandū regimē

Nā aer ad calidum & siccū ut declin& facito.
Exercitiū autē ubi fieri queat congruis horis
fiat, fricationes uero cā diuersioīs fieri possūt,
sed ne uersus membrū patiēs fiāt caue. Et qd
ē oībus uicturaꝝ dolores patientibus coē, ut le
te uiuat procur&, sobrie manduc&, & quacꝫ p
curandū ē die ut p̄me digestioīs supfluitates e
mittant. Et ubi nā pigra for& tale cristere
fiat qd recipit malue bletis mercurialis camo
mille folioꝝ boraginis sumitatū folioꝝ cauliū ru
beoꝝ an̄. M. j. fiat decoctio de qua accipe. lb.
j. ſ. ī qua dissolue cassie puluis ȥuchari an̄. ℥.
j. mellis rosati. ℥. ij. ſ. yere pigre. ℥. ſ. olei
oliuaꝝ. ℥. iij. salis triti paꝝ & fiat cristē. Vel
huius loco aliquo suppositoīo coi utere. Naꝫ si
mēi digonem quereres & eius quocꝫ eductionem
captlm septimū octauū nonū decimū & undecimū
modū tibi pb&. Et sic ad cibi & potus regimē
ueiendo sit pāis eius aliquātr furfureus cū aliq̄
tulo sale pinsatus. Largior ꝑterea usus cāni
um q̄ ī ꝓcedenti tibi esse pot. Et sic ꝑsēpte car
nes conueniunt, sed cū succis tactis alterande nō
sūt ymo potius cū canella cardamomo ȥinge
bre pipe & cū consilibus manducentur & ma
xie si saporibꝫ uti lib&, quia ī cāu isto talia aro
mata ī ipis saporibus condiendis plimū conue
niūt, siue he carnes axe fuerit siue elixe. Pot
& de his spebus suis quocꝫ cū ferculis mādūcare
que fercula ex riso farre et ex illis que sup̄ tacta

sūt fieri queūt ¶ Pisces oīo uit& & fruct⁹ atq₃ uinū cuius loco mellis aquā bibat. cū qua ali quot pipis conquassata g̃na & cinamomi parū cū modico macis oībȝ ī petia rara ligatis buli ant ¶ Q si uinū bibẽ uoluĩt sit nigrū int̃ po tens & debile mediū purū potius q̃ limphatū nīo de eo quantitatẽ modicā sumat ¶ Et si cere bri ꝑ debilitatem aut ꝑ quoduis aliud lim phare uinū libeat cū aqua ferrata limphet̃ Et si cū aqua mellis id quoq₃ fier& pcẽm morta le nō comitteres ¶ In aqua ꝑterea illa aut in vino quod tuus patiēs bibiturus ē si candēs aur̃ uicibȝ aliquot extigueretur nichil sup̃ ¶ Et in hoc sex rer̃ nō ñalium reginē tā podagre sciati ce q̃ ciragre nīa a quauis proueniāt ꝓxisimi hora conueñiens t̃minat̃ quod ip̃ar̃ curatio re giminis finē iposit. Laus deo Regim̄ ab artetica ꝑ̄suatiuū incipit feliciter et ꝓ sex rer̃ nōñalium

E St adeo dñā artetica familiaris nature ut quē semel depn̄derit talē secū aicitiā contrahat q̃ bis ī anno si nō plūies nisi ab grandi cā teneatur eū ad minus libenter uisi tet uere. s. & autumno. q̃ depn̄sos plimuȝ grauat imo tali sine amicitia leuiter p̃t̃nsiret. Qualiter igitur ea hora qua ipōs detin& reci pienda atq₃ tractanda sit satis sup̃ te docui ¶ At cū ea tā inite ab oībus recipiatur ē ꝓuisio talis pro posse fienda qua uel nunq̃ ei reueñien

di potestas detur, uel saltē rarius solito ueniat.
Et si tantū uenerit eam pellendi ī breui nobis
doctrina detur, & ꝑ hoc regimē ꝓseruatiuū ag-
gredior quod modis tribus assequi possumus ꝑ
ut mẽi que artetica efficit gn̄atio prohibeatur.
2º si que gn̄et res promptas ad eā educēdum
habeamus 3º ut membra tā mandantia q̃ su-
scipientia talr confortētur q mittēs nō mittat
& q suscipiēs ad eā suscipiendā īdisponat Pri-
mū namq ꝑ conueniens sex rerū nālium regimē
assequemur, qd bonus Rasis sūmatim tetigit
cū inquit Laborans artetica euitare uinū deb&
cibū diminuere & pro pte maiori sui tēporis
sero uti fame, nauseatiuas caue saciettates, ac
uenereos actus, nutrimentis uō utat tenuibꝫ
uomitu ī mense pluries, die quaqꝫ motu & ubi
fieri nō possit fricatiōibus Supabūdantē de
ambulationē deuit&. his ig sic pactis passio nō
reuertet &c Sed de his pticularius disserē-
dum ē, unde ueluti ī ꝓcedenti caplo dcm fuerat
tā complo etas tempus aīm regio sexus & silia
q̃ materia ipa hoc regimē uariare pot. uerꝫ si
dictoꝝ unicuiqꝫ ꝓpium describē uellē, tractatus
iste nimiū prolixus fier& & sic legentes te-
dio nimis afficer& Quas ob res extrema re-
spicientia caliditatē. s. & frigiditatem solū in-
scribā ꝑ que qs sci& ad alia pticularia intme-
dia facile deueire Ad intellectū ig datū in
dispōne calida aer calidus uitandus erit & it

alia meridionalis & uentosus pcipue, talis eni
neruis debilibus ptimu obest ℞ Et ite quelib&
aeris mutatio. Et p ide frigidus quoqz ualde e
uitandus e ℞ Ex quibus pat& pro posse tepa
tu eligendu fore ℞ Somnus aute & si diurnus
sit euitandus pcem tn fiat potius i eo q i uigi
lia ℞ Exercitiu tempatu qd debitis horis fit
conueit ptimu ℞ Et ideo Rasis i podagra iqt
no e res utilior motu, sed ad eu gradatim po
paties assuescat, quia onus & si uehemes fuit
paulatim ad notu sustinet, Et concludit q
ex hoc dolor oio tolletur ℞ Ver cu laxare ici
pit e illico quiescendu ℞ Na quoties excitam
cu laxatio incipit liquefit caro & supfluitates
i articulis & i musculis congregant &c ut ide
Rasis inqt ℞ Ceteru i podagra atqz sciatica
no multu equestre exercitiu frequentet cum
sit humor ad inferiora ca defluxus ℞ Sed ubi
qs exercitiu face neqat ante cibu faciat frica
tiones fieri ℞ Furor pterea atqz ira sit oio
uitanda, & alia ite supflua aie accidentia.
℞ Raro e utendum coitu, na ut capto de causis
supdictu e una ex potissimis artetice causis e
ipe coitus supfluus .s. & potissimu sup cibuz.
unde arteticos quosda uxoratos uidi q propte
maiore temporis i lecto gutta depsi pmane
bat & mortua uxore rarissime ea icurebat,
capti uo facile a pxisimo leuabantur ℞ Mo
derate igitur eo assuetus utat quo licetius

sanguinei q̄ȝ colerici seu flegmatici uti multo possūt ¶ Sobrie ac tempate uiuēduȝ ē . nā ī cibo & potu dissoluti ab hac passione difficillime p̄seruari queūt ¶ Procurandū rursus ē ut uenter suū quaqȝ die officiū faciat ¶ Sed ubi nā pigra foret cristere aut cōi suppositorio utat bonū est ¶ Cibi autē & potus captlm p̄cedens doctrinā satis large ponit ¶ Sed ut ipoꝝ habitus melior fiat eoꝝ aliqua rememorare libet Inter cetera igr̄ carnū comestio frequēs euitet & potissimū pullinaꝝ atqȝ qualeaꝝ cū he vt dcm̄ ē Apuleo platonico teste artetica a proprietate quadam gignūt ¶ Sed contra ericij caro a p̄prietate arteticis conueit ut inquit Aliebas ¶ Aquatice aues uitent omnes ac columbaꝝ pulli & iterū carnes omnes salse . ¶ Preseruandus iteꝝ legumina oīo uitet ¶ Nā Elenes ut Galienus inqt cū propter indigētiā legumina manducasset artetici fci sūt oēs. ¶ Non ēst de pasta manducandū ferculū nec caseatū quoqȝ ut offe artocree & sitia ¶ Rasis tamē recentē caseū ī cibo comendabat credo q̄ humores ingrossando ad mēbra defluxum ipoꝝ prohibet . Tu autē eo utere si libet . butiꝝ tamē recens huic passioni ut Aliebas īqt a proprietate conueit ¶ Fructus iteꝝ nisi id colerā rep̄mendi grā fiat sūt uitādi . ī quo casu pruna & amarilia possūt interdū cōuenire , & interdū quoqȝ pira ut inqt Rasis

& hoc conceditur quia stipticitate sua humorum ad
iuncturas fluxum prohibet, qua ex causa ceteri quoque
fructus stiptici interdum convenire possunt ut alias
dictum est sicuti sunt citonia mespilla &c. ¶ Ex piscibus
conveniunt lucij pergie temali striligiones angones
truitale atque carpiones, de marinis taceo cum non
bene michi noti sint. ceteri uitandi sunt omnes.
¶ Et debent manducandi pisces in aqua ut super pru
nas decoqui, cum quibus si sapore uti libet precedens
capitulum quere ¶ Ex oleribus conveniunt borago
endivia portulaca lactuca & cucurbita ¶ Nam re
gimen corporis colerici ut Rasis inquit cum
humectatione fieri debet ¶ Conveniunt quoque & il
la que in precedenti capitulo in dispositione calida fercula
laudantur ¶ Verum ut inquit Rasis caules appri
me arteticis conveniunt, ac omnia que ebrie
tatem prohibent, quia illa ut inquit sanguinem &
humores ingrossando eorum ad iuncturas defluxum
prohibent ¶ Et in hoc casu quoque pentafilon plurimum comme
datur ¶ Vinum omnibus ab auctoribus prohibetur.
¶ Sed certe durum est assuetos eum ex toto relinquere
cum quo sepius debilitatur stomacus in tantum plerum
que ut arteticam evitare nolens in deteriores egritu
dines cadat, quamobrem nemini unquam nisi in paroxismo
existenti ex toto vinum prohibui ¶ Sit igitur inter
subtile & grossum tenens medium cum aqua pluviali
ferrata seu cisterne limphatum & de tali tempera
te bibat, nam in hoc casu ut Rasis nono ad almanso
rem inquit stiptica conveniunt ¶ Sed quia a me

bris facile vinū trahitur sūmopere cauendū est ne ipm i ieiuno bibatur & q tertiā ptē aut me dietatē sui cibi ante q̄ bibat assumat · ne a stoma co ad membra alia ita leuiter transire q̄at ¶ Int duos p̄terea pastus & maxime cibo adhuc nōdū digesto vinū nunq̄ bibat ipm ei cibū i digestū ad mēbra tūc penetrare facit ¶ Noster bonus & Rasis i hoc lac i potu multū comendat ¶ Pre sens regimen ig m̄a existente calida compło ne regione & aliis quoq3 calidis obseruandū erit ¶ Sed ubi m̄a frigida fuerit aerem ad calidum declinare facito ac totū uniūsalit regimē aliud ¶ Et ut huic capło stati finez imponā om̄ia que i p̄cedenti materia exn̄te frigida desc̄pta sunt huic loco sūt ponenda. Ad illud igitur si opus ē te remitto ¶ Verū ubi multitudo m̄ei nō adfuerit diureticis i terdū uti putile ualde erit quia ut i cura ar tetice frigide Rasis & Auicena inqūt duz sanus est uti que urinā prouocāt prodesse plumuz consueuit ¶ Et p hoc modus prim⁹ p̄seruationis habetur quo materiei generatō arteticā efficientis prohibet &c̄ ¶ Ne igit prolixitate nimia tedio legentes afficiā cum que huic capło necessaria sūt tā i p̄nti q̄ in p̄cedenti descripta sit huic finē impono · Laus deo . Qualiter tam flo q̄3 uniuersales purga tiones in p̄suatione ab artetica fieri debeāt & que sint soluptiua in usū cotidiano sumenda

Frugalitas super omnia ab artetica ho
minem preseruat. Sed connata nobis est
libertas quedam que si totum aut in parte
tollatur in prohibitum naturali quadam ui ferimur. quo
fit ut artetici quibus plurima eorum que eis com̄uni erant
in usu prohibent male tolleret. Et sic sensuali
tate plerumque potius quam ratione ducti preceptum regi
minis non obseruant. cuius causa superfluos in humores
abundant quod tunc ad iuncturas defluentes causa sunt
artetice. pro cuius prohibitione per flobothomiam
uel aliter eos educere necessarium est. Et in parte per
hoc modum secundum preseruationis assequemur.
Vnde Rasis pingues inquit qui exercitio uti
non possunt per laxationem qualibet ebdomoda
factam a doloribus iuncturarum custodiri queunt.
Tunc ei materia non erit que manari et expel
li ad articulos possit et cetera. Verum hoc quoque per
uomitum fieri potest. cuius doctrinam auxiliante
deo sequens capitulum tibi dabit. Presens uero
qualiter flobothomia ac uniuersales purgationes fieri
debeant ostendit domestica cum hoc quedam solup
tiua in quotidiano usu sumenda ponendo. Sed
si tamen eorum que enarrata sunt quam dicendorum iuua
menta consequi desideras, que bonus Rasis
documenta posuit obserua. alias te nichil fecisse
scias. inquit enim omnis euacuatio ut uomitus
minutio potio laxatiua prouocatio urine su
dor et cetera. quando suo loco facta sit. dolorem au
fert omnino. nisi cum hoc repletione cibi et potus

infirmus usus fuerit · qm si membra uacua fu
erit & uenter plenus superfluitates magis quam solet
trahent · Et subdit Galieni auctoritatem ¶ Et ideo
medicorum nullus quempiam in uicturis patientem
nisi sapiens fuerit & medico obediens in cura susci
piat ¶ Preseruandus igitur tuus in obseruatione re
giminis sex rerum non naturalium diligentiam suam po
nat · tunc enim eorum uirtute que sequuntur ab arte
tico dolore in quo loco ille fuerit altissimo con
cedente preseruabitur ¶ Primo igitur calide materie
conuenientia nonnulla describam · 2o frigide · & 3o
permixte ¶ Materia itaque existente calida si san
guis ea fuerit ut saltem a principio sanguinaria ueris
tempore ceteris consentientibus minutio fienda
erit · & in sanguinaria quidem pura copiosior ¶ Q(uod)
si in autumno quoque sanguinem abundare perciperes
consilium tunc fiat · sed multo atque multo in quanti
tate minor ¶ Illo enim tempore raro ymo rarissime
sanguis sola quantitate peccat · qua ex causa erit
secundum exigentiam corrigendus digestiua · & dehinc
farmacias appropriatas exhibendo · quod capitulum
sextum supra te facere instruit ¶ Si autem colera
peccans fuerit · flebotomia haudquaquam fiat · sed digesti
uis ac solutiuis uti debes que ad hoc propositum
supra capitulo quoque sexto describuntur ¶ At mate
ria existente flegmatica · flebotomia minime opus erit ·
sed tam uere quam autumno erit digerenda · & dehinc
patiens cum appropriatis farmacandus · cuius modum
capitulum septimum cum sequentibus tibi dabit ¶ Et

qua mā cōmixta ut plurimū existit sm eius
pdnūz, digestiua appropriata cōmisce, & de
farmacijs idē facito ¶ Veꝝ his purgationibz
qualibus non obstantibz i eis supflui humores
continue gnant ¶ Et sic ad taluū pseruationē
necessaria ē eoꝝ frequēs eductio pro quo cri
steria quedā & alia nōnulla soluptiua bndicta
i continuo ut ita loquar sumenda usu describē
da sūt ¶ Materia itaqꝫ peccante calida ēstere
utere qd · 24° · capto sup mā calida existente
describitur, & vnū tale ad minus qualib& eb
domoda dt pseruandus accipe ¶ Et de infra
scpta confectione bis ut semel saltē q accipit
pruna quot lib&, ea buli, & debic pastam face
quā reserua, & i illoꝝ que supfluit decoctone
res infrascpte buliāt ut molaꝝ hbe palesis sti
cados scolopendrie florū boragis buglose aā · m ·
j · quatuor seminū frigidoꝝ · ʒ · j · seminis pa
paueris albi seīs lactuce seīs endiuie aā · ʒ ·
ß · ligritie passulaꝝ aā · ʒ · vj · polipodij folicu
loꝝ sene aā · ʒ · v · fiat decocto, & cū portiū
cula eius pro delicatis · lb · j · mane dissoluat,
pro alijs uō cassie bn pinguis · ʒ · viij · quam
reserua, deinde accipe tamarindoꝝ bn piguiu
ʒ · iiij · de quibus una bulitione bulitis fortis
fiat expsio, postea uero i pauculo dcē decoc
tiōis corticū mirabolanoꝝ citrinoꝝ · ʒ · ij · ifun
de, & corticū mirabolanorū indoꝝ · ʒ · j · hec
i infusione p diē cū sua nocte pmaneāt ex qbus

nō ɔfectionis mira
biles in purgādo arte
nouis

postea fortis expssio fiat quā pⁱter reserua. Successiue reubarbari electi ℥ .i. accipe & spice nardi scropulū mediū que cū modico irrorent' uini albi ℞ Irrorata i aqua lactis p horas .x. īfusa pmaneāt & de eis postea fortis expssio fcā refuetur ℞ His sic pparatis ac cipe prunoꝝ paste lb .i. cū dimidia zuchari lb .i. & cū his omnia pscpta misce .s. mānā seu cassiā extractam successiue tamarindoꝝ expssionē postea illā de mirabolais ac illam de reubarbaro & cū lento sine fumo igne ad opiataꝝ formā simul oīa decoquant cūqꝫ infri gidari incipit addat' cinamomi electi subtilissiē puluerizati ℥ .s. sandeloꝝ alboꝝ & rubeorū floꝝ sticados anā ʒ .i. coraloꝝ rubeoꝝ ℈ .ii. qbus oībus sic mixtis totū ponderet & p ipi⁹ uncia qualib& scamonie i pomo decocte qtuor grana misce. de isto igͣ delicatissimo electu ario bis ut saltē i ebdomoda semel a ʒ .ii. ad quatuor usqꝫ p duas aut tres horas ante prandiū pseruandus tuus accipiat plus tamē aut minus sm q i eo opari pcipi& ℞ Et sm maiorē aut minorē humoꝝ multiplicationē rarius aut frequentius erit de electuario i sto sumendū est ei i hoc casu conueīentissimū.

℞ At si quis ad hoc ppositū pillas pdiliger&. Accipe aloes ℥ .ii. epithimi reubarbari anā ℥ .s. gumi arabici ʒ .ii. mirre masticis croci anā ʒ .i. scamonie i pomo decocte ℈ .ii. stica-

nō pillas pulueris
ꝯpositas electuarii

dos seis peonie an̄ ʒ . j . spice . ϑ . j . fiat ex omi
bus puluis, sup quē enduuie succū donec cop
tus sit pone, & i sole aut sup cineres calidos
desiccetur & hoc uicibȝ tribȝ fc̄o totū i puluē
redige, & cū sirupo de sticados pastā confice,
de qua cū opus fuerit pille minute fiāt, de q
bus prout eas opari comp̄ndes tres quinque
aut septē tuo p̄seruando bis aut saltē semel
i ebdomoda p duas horas ante pastum p uice
tribue ℞ Et si puluerē potius q̄ p̄scēpta dili
ger& talis fiat q recipit pulūs foliculorū
sene . ʒ . j . s . cinamomi . ʒ . ij . croci dyagre
dij an̄ . ϑ . j . macis . ϑ . s . gingebris seminis
peonie sticados an̄ . ϑ . ij . tartari albi . ʒ . j .
s . fiat puluis cuius dosis sit a . ʒ . j . usqȝ ad
vnā cū dimidia p duas aut tres horas ante
pastū cū aqua lactis, endiuie ut cū brodio +
pulli ℞ Et cū pulue isto ut gustui delectabil
magis fiat, potes de gucharo pro libito ad
dere, ē eī i casu nr̄o mirabilis ℞ Varia est
appetituū diuersitas, hāc igitur ob causā p
tile michi uisū est i uarios modos soluptiā
describe ℞ Si ergo electuaīa pillas seu pul
ueres qs sua ex natura renuer&, hoꝝ loco ab
ʒ . s . ad unā usqȝ cū dimidia de sirupo supra
capto sexto desēpto recipiat, & illius receptio
incipit, Accipe corticū mirabolanoꝝ citrinoꝝ
&c̄ ℞ Ista itaqȝ soluptiua mē colerice simplr
seu a p̄domīnio i p̄seruatione secūduȝ ordine

nō puluis

datū plurimū conuenimt. Sed mā exnte frigida ī frascripte pille poptime sūt que hūt gingebris ʒ. ij. cinamomi ʒ. j. croci ʒ. ij. sal' geme ʒ. j. s. sticados macis seis peonie aā ʒ. s. agarici ʒ. vj. aloes ʒ. ij. formet pasta cū oximelle sqlitico, de qua cū opus fuūt pille minute fiāt, de qbꝫ tres quiqꝫ aut septē pro uice bis ad minus in ebdomoda sero cū dormitū uerit pseruandus accipiat, sed sit ei tūc cena leuis. Verū quia ut plurimū arteticoꝝ mā ē pmixta, accipe cinamomi gingebris carpobalsami xilobalsami spice croci aā ʒ. j. salis geme. ʒ. iiij. draganti masticis aā ʒ. ij. s. reubarbari ʒ. vj. agarici ʒ. s. sticados seminis peonie aā ʒ. s. aloes ad pondus oīuꝫ & cū oximelle sqlitico magdaleon fiat & ex eo cū opus fuerit pille quaꝝ dosis sit a scropulo ij uno usqꝫ ad duos ī ebdomoda bis ul' semel saltem

Modernorū plurimi tantā ī terbentina confidentiā posuerūt ut ex eius quotidiano usu plurimos ab artetica pseruatos affirmēt & senes q̄ maxime, quia urinā prouocat & uentrē lenit ut Serapio ī suo de simplicibꝫ inqt. Et hoc idē dicit Auicena 2° canone capto de grano uiridi cū iqt q̄ eius guma & ē terbentina uentrē lenit, si ex ea auelana una uel nux una ī ieiuno sumatur, & sine nocumento uiscera mondificat & renes abstergit & cᵃ. Unde tertia pmi doctrina tertia capto de nutriendis senibus eā plurimū quoqꝫ comendat, inquiēs q̄ ad magnitudinē uni' auela

nā de Terbētina

ne aut duaꝝ & ut multũ truũ a senibꝫ i ieiuno t
sūpta eis ualde confert qm̄ ipsoꝝ naturā sua ꝓp
ꝓprietate molificat & sine lesione abstergit iteri
ora &c̄. hanc itaqꝫ ob causā arteticis conferre
uidet. ac quia neruos & loca neruosa de se quo
qꝫ confortat ❡ Sed cōiter ꝑticantes eam mane
stomaco uacuo cū nebula ꝑbent ❡ Ego autē cum
çucharo ex ea pillas confici iubeo. de quibus qnqꝫ
aut septē & plures si lib& ꝑ horas duas an̄ pran
dui ꝑseruandus recipit & est delicata magis.
❡ His igr̄ audacter utere. quia nocumentū nullū
inferre possunt. & certe i hoc cāu plurimū cō
ferūt ut ipē uidi ❡ Ad hoc idem ꝓpositū cristere
utile ualde accipit brodij recentiū carniū lb. j.
ʃ. cassie pulu̅is çuchari an̄. ℥. j. mellis rosati
℥. ij. ʃ. olei cōis. ℥. iij. salis triti paꝝ & fiat
cristē cuius usus sit ad minus i ebdomoda semel
❡ Plurima hic domestica soluptiua que de intentione
p̄ntis capli forent describi possent. sed quia me
dicus oīs ſm quā pro tūc intentionē hab& solupti
uis uti deb&. his paucis michi domesticis conten
tus esse uolui. inspicienda nanqꝫ ē ꝑseruandi dis
positio tā respectu sexus etatū consuetudinū re
gionū artuū & silium q̄ respectu compłonis me̅
broꝝ & accētiuꝫ ❡ Et iuxta hoc sunt ne dum so
soluptiua ista sed omnia quoqꝫ que ad ꝑseruatio
nē ab artetica ptinēt multipliciter uarianda
quia i mulieribus ubi grā menstruare solitis
sūt mense omni mēstrua prouocanda. & in emo

roiçantibus emoroydes ¶ Et ita de alys condi
tionibus que humano corpori multiplices inesse
possũt fiendum erit ¶ Sit ergo de his omnis
medicus auisatus · quia si sic indifferenter pro
ceder& poss& pseruandũ suũ ad alias piculosio
res egritudines q̃ sit artetica deducere ¶ Et sic
habes qualiter tã p flobothomiã q̃ purgationes
uniusales q̃ &iam solutiua nõnulla i usu quo
tidiano sumenda sit artetice materia q̃ de no
uo continue gñatur educenda p quod in pte
modũ secundũ pseruationis assequmur · laus deo ·

Qualr quomõ & cũ qbꝫ ipsũ suadus ab artetica sit uomitꝰ puocandus

Restabat ad ea complendũ que secũd' mo
di intentionis fuerãt de uomitu aliqua
scribẽ · q̃ i hoc cãu ut supra dixerã a
Galieno libro decẽ tractatuũ tã in artetice cu
ra q̃ i pseruatione magnifice comendatur · quod
idẽ facit cũ de anche doloribus trãtat i libro su
oꝝ expimentoꝝ · Inquiẽs q̃ patientiũ artetică
melior medicina ẽ uomitus ¶ Vnde Auicena
quarta pmi capto undecimo · Egritudines igt
que sunt digniores ut i eis uomitus fiat sũt
cronice sicut ydropisis melancolia lepra epi
lensia sciatica & podagra ¶ Et breuit' antiq
omnes i pseruando hominẽ ab artetica uomitũ
q̃ maxime laudant i his potissimũ q sũt ad
uomitũ apti ¶ Sed arteticoꝝ plurimi nõ ma
gno sine piculo uomũt · ut sũt stomacos debi

les hntes colū longum ac gracile cū epigloto fo
ris emmēte pectus strictū carne nudū & uentrē
tennē ac macrū q consimilr male ac difficult
hanelāt q sunt ad spuendū sanguinē apti ac q
quoqz nimiū sūt pingues . In his nanqz difficil
laboriosus ac timorosus ē uomitus & maxime si
difficulter euomūt & fuerit ad uomitū insueti.
In talibus nanqz prouocatus uomitus sepissime in
uijs hanelitus uenas findit & tales ad ptisim tā
dē pducit ¶ Et ista est fere sñia antiquorum oīuz
& pcipue Rasis . 3°. ad Almansorē capto de iu
uamento & nocumento uomitus Et principis
haboali . 4ta. pmi allegato capto ubi ptactas cō
ditiones fere omnes enūat subiungēs tamē q
vomitus q facile fit hora necessitatis maximi
ē iuuamenti ¶ Et idē ponit tercia decima tercij
capto de uomitu passo & administratus quidē
uomitus cū equalitate & cetera ¶ Ibidē tamē subdit
q eius assiduatio stomaci uirtutē max debili
tat & eū lacunā supfluitatū facit cū quo cor
pus desiccat ac debilitat & pectori epati ocu
lis & pulmoi plimuz noc& uenas quoqz ple
rūqz findit ¶ Ex quibus oībus pat& quantū
sit uomitus i cāu nro conuenīens ac quibz eciā
¶ Sed ubi cetera sint paria corpora macra ut aui
cena quo sup inquit colericā complonez hntia
ad uomendū sūt magis apta ¶ Nam i pīguibz
tutius ē farmacijs uti q uomitū prouocare .
¶ Nūc autē supest conditiones i prouocando &

uomitū attendendas ponere ¶ In his autē qui ad
vomitū sūt apti bis ī mense una die post aliā est
uomitus prouocandus ut si die prima quicq̄ re-
manserit, possit ī secūda p uomitū educi ¶ Vnde
Corneluis Celsus medicine libro p° capto de uo-
mitu utili uel inutili ¶ Qui uomere inquit bis
ī mense uult melius consul& si biduo continua
uerit q̄ si post qntū decimū diē uomerit &c ¶ Vo-
mitor tamē ne naturā suā ad certū aliquē termi-
nū uomitui consuescat reuoluptiōis numeꝝ nō
obseru& ¶ Nā inter unū & aliū uomitū ītduz
uiginti dies interponat qnq₃ triginta & quadra-
ginta nōnunq̄ & fiat ordinē nullū ī diebus ob-
seruando ¶ Die autē qua uomendū ē supflui-
tates prime digestionis p prius emittat ¶ In
prandio uero male masticando diuersa cibaria
sumat ¶ Nā si uno ess& solo cibo contentus, tan-
tū ī eo forsā stomacus oblectaretur q prouo-
cato uomitu illū haudquaq̄ relaxar& ¶ Ad
saturitatē quoq₃ manduc& , & talia sit cibaria
que primo de se ī stomaco cibū subleuēt ut ra-
fanus, que ī stomaco natent ut unctuosa, ac
itē ipsoꝝ aliqua sint īcisiua ¶ Talit nāq₃ cibo
sūpto p horā uel circha uomitor quiescat, po-
stea hinc inde se moueat ad exercitū forte gra-
datī deueniens & usus finē ubi possit currat
debic stomacus ac extrema calefiāt & ī uomē-
do imaginationē fixā reponat ¶ Cum tali nā-
q₃ regimine alio sine uomitiuo plures euomūt.

Ver ante q̃ uomitus prouocetur ex petia moli ⁊
duas puas pilas componat que cū instita sup
oculos alligentur & tā diu q̄ uomitus sit exple
tus ligate teneantur. Cū ꝯ uomer intendit sup
faciē suā se inclinet & uomitu pfco. eā cū aqua
rosacea lauet. os autē cū ydromelle aut aceto
so sirupo colluat. His pactis tā diu come
stionē differat donec fames aduenerit. At
ubi uomitiuum aliqd exhibēr necessū sit sm q̄ fa
cile aut difficulter euomit debilius aut fortius
exhibendum erit. Vt igr ad actum practicū te
deducā inchoando a debilioribus. Accipe aque
pure ℥. vi. aceti ℥. ii. misce & tepidum po
tui dato. Vel facias sic. Accipe aque rafāi
℥. vi. sirupi acetosi simplicis uel oximell sim
plicis aut oximellis sqlitici ℥. ii. misce & te
pidū potui dabis. Vel loco aque rafani infra
scripte decoctionis sex uncias pone que habet
radicis raffani ℥. iiii. seminis rapa seis atri
plicis an ℥. i. conquassata i tribus libris aque
ad consūptionē tertie ptis buliāt. dehinc co
letur & ea loco aque raffani ut dcm ē utere.
Q si fortius. Accipe corticē medianū sam
buci & eā trahendo supius abrade ex q̃ succū
expme de quo ℥. iii. cū ℥. v. aque rafani
uel decoctiōis pscripte pbe. Quouis pscptorum
dato uomitore tuū p morulā quiescere pmit
te. dehīc eū ambulare satis uelociter facias.
& si tūc sic faciendo non euomerit pena anse

ris ul cicome potius itincta oleo mittatur in guttur ¶ Et isto modo auxiliante bono ihu uomitus facile & sine nocumento prouocabit, quo fco ut sup tuu pseruandu guberna ¶ Ego aute neqz eleboros neqz uiolenta alia uomitiua i hoc casu consulerem quia nisi cu istis domesticis quis euomerit, no magno sine piculo ad uomitu prouocabit ¶ Et sic patet quatr & quomo ac cu quibus i pseruandis arteticis sit uoitus prouocandus quod ad secundi modi intentione complenda tractandum erat · Laus deo

Experimita plurima ab antiqssimis quibusda philosofis auctoizata p que artetici mba ta mittea q' sacri pietia adeo cofotat ut ab inasioe pxi pseruari facille possint

Ue i pseruatione ab artetica pluribus ab antiqs phis expimenta auctorizata compui recitare i pntia lib& qbz iam antiqtus tanta fides data est ut ipoz usus mebra oia confortando quelib& ab artetica pseruar& ¶ Ea tame sut que de solutiuis uomitiuis ac de regimine reru sex no naliu supra describuntur sm datu ordinem obseruada alias que sequuntur posset forsam noce potius q prodee ut caplo · 26to· sup dixeram ¶ In pposito itaqz paru tiriache magne comedere i yeme die qualib& ut Rasis inqt estate tame no successiue arteticu ab inasione pseruat ¶ Ide quoqz usus uini infrascpti facit qa tempore

nu de Tiriaca

vendimiarum musti somatam unam accipe in qua canquas sati asari libram unam pone quod menses duos continue in eo maneat, dehinc coletur & eo patiens utatur. ℞ Asafetida ad auellane quantitatem cum aqua mellis sepe sumpta ab sciatica preseruat. Auicena uero dosando eam onolosat unum pb&, quod duodecim granorum ordei pondus est ℞ Val& item absinthii succus ad quantitatem fabe cum ʒ. iii. aque mellis per quadraginta dies continue mane datus, quia digestionem confortat & urinam prouocat ac neruosa membra omnia ut Rasis inquit quoque confortat ℞ Mesue tamen inde consolatione medicinarum talem succum stomaco nocere ait sed si cum aqua illa mellis passulas decoxeris nocumentum illud remouebitur ℞ Dragma quoque una puluis corticum radicis caparis cum aqua mellis per dies. xl. continuata idem faci& ℞ Ac tantundem puluis habe ypicon ℞ Ox si de eius seie tantum interdum exhibueris laxabit uentrem & a sciatica preseruabit ℞ Aurus item unus rubee tinctorum per. xl. dies ut supra cum mellis aqua omni die bibitus ab artetica preseruat. Uerum si post eius assumptionem balneum illico intret minctum sanguinis prouocabit & sciaticam non rediturum pell& ℞ Podagricus autem si tam uere quam yeme ʒ. i. rotunde aristrologie cum aqua mellis per mensem continuum biberit eum podagra numquam inuad& ℞ Et idem ʒ. i. camapitheos per dies. xl. cum aqua mellis sine intermissione bibita fac.

nota de uino quod tempore uidemiarum fit

nota de asafetida

nota de absinthio

ʒ
nota de rubea tinctorum

nota de aristologia rotunda

ʒ

Et si i casu nr̃o omnia pscripta Rasis approbet i podagra tamẽ flegmatica medicamẽ nullũ citrino keyri adinueit utilius ut ipse inquit, qa corpus sicut alia non desiccat, & debent radicis ipius kirat sex cũ aqua mellis pro uice sumi de mense octobris icipiendo. Et postq̃ psuandus tuus bibẽ eũ cepit p dies debet quadraginta continuare, sex eni kirat grana ordei xxiiii ponderãt. Keyri uero est herba cuius flores sũt uiole similes quo4 odor est sicut uiolarũ. Et huius tres sũt spẽs, una flores ht albos, altera purpureos, & alia citrinos siue aureos. Et huius citrine sũt radices i casu nr̃o sumende. hanc hbam latini ut mondinus inqt uiolã de romania noiant. Et huius i ortulis dominaq i pedemontiũ papue ac his i ptibus & i sabaudia quoq plurimũ repitur. Supscepta ut patet mã existente frigida aut saltẽ pmixta pcipue conueniũt. Sed nõnulla sũt q̃ cuiq spẽi artetice tã calide q̃ frigide q̃ pmixte idifferenter conueniũt ut noiati ueteres attestantur fere omnes. Ut ẽ a. 3. 1. i duas humanoq ossiũ cinis. Aliqui tamẽ ossiũ cuiusuis aĩalis idifferenter cinerẽ laudãt. unde Rasis ad supfluitates que ad articulos fluere consueuerũt da inquit i potu de hustis ossibus cum aqua calida. 3. ii. hic autẽ nõ magis de uno q̃ de alio osse mentionẽ facit, sic ut uideat uelle quodlibet os huic passioni indifferent couenire.

nõ di keyri

Sed qũ

Sed quia humana inter se maiorē conueientiā atq̧ conformitatē habere uidentur q̄ aīaliū alioꝝ hīc est q̄ auctores aliqui illa potius eligebant Et nedū humana absolute accipiūt sed potius illa que arteticato membro correspondent ut si ciragricus fuīt cinerē ossium manus accipiūt & ad hūc modum de alijs &c̄ Veꝝ ubi cinerē illū ī pulverē sumere tuū p̄seruandū fastidiret ex eo cū succo iue: hbe palesis: saluie: uel cū aliquo tali seu cū appropriato aliquo sirupo pillas confici iube quarū ·3·1· stomaco uacuo quaq̧ die dabis Puluis quoq̧ stomaci uulturis idē facit ut kirandes ex p̄his uni⁹ antiquissimus affirmat Et hoc pro maximo secreto a sarraceno quodā quoq̧ habui Et Apuleo platonico teste puluis pulmonis uulpis sepe bibitus idē facit Istoꝝ duoꝝ ueluti ossiū humanoꝝ cineris sit tibi usus Que dicta sūt ab int⁹ sumunt, sed que sequūtur ab extra approximanda sūt Et si empica oīa ista uideantur non est qn antiquis p̄his fides aliqua danda sit & maxime cū hi ex antiquissimis fuerit, quia scīa medicīe adhuc ī primordijs exīnte solis expimentis utebant Q not eni empica ī colico dolore ī epilensia & ī alijs q̄ pluribus egritudinibz dieti expimur que descriptos ab auctoribus effectus producūt Nō ergo his minus que sequūtur credendum est Expire igr̄ & uidebis nā si datos canones diligenter obserues ista te nunq̄ fallent Verū & si ex his nōnulla dolorem illico sedent ab recidiua cū

nō de ossibus humanis

nō de sto° uulturis

nō de neruis aqle

hoc ꝑseruandū reseruāt ¶ Si ergo ex colo atqꝫ i dorso aquile neruos extraxeris quos sup coliū infirmi & spondiles colligaueris dolor arteti cus illico non rediturus abibit ¶ Et itē si nec sole nec luna lucentibus, dextrū rane pedē ab sideris quē i ceruina pelle concludas ut Apu leus platonicus inqt & p triduū sup podagrici pedem dextrū alligaueris & piter de sinistro sup sinistrū feceris sedabitur dolor & ppetuo fi et a podagra securus ¶ Idē de calcaneo pedis aq le dextro sup dextrū & piter de sinistro super sinistrū pedem alligato fi& ¶ Ac piter de testu dinū pedibus sexto placido teste // Idem quoqꝫ coralū sup infirmū pedem aut quoduis aliud ar teticatū membrū colligatū facere ferūt ¶ Et idē consimilr de magnete ¶ Vel itē qd sequitur emplastro, Accipe coruū unū uiuū quē i equo fimo p quatriduū sepultū dimitte dehic ex eo sic integro cinerem face & cū cera postea & o leo rosato emplastrū seu unguentū fiat, de quo podagrici inūcto pede uel alio arteticato mē bro stati remouet dolor, nec amplius eū unq depndit ¶ Vel facias sic, urinā muli cū cera oleo atqꝫ litargirio decoque, & de tali arteti catū membrū inunge sedabitur dolor, & muli tūc pedem seu membrū aliud, artetici site nūq amplius ad arteticū tuū reuersurus depnd&. ¶ Ceterū stercus lupi i pelle aialis ab eo mōtui sup se delatū ab artetica ꝑseruat ut iqt Apu

leus ⁋ Miraberis forsam q tā firmiter pscp
ta antidota tibi laudē & nō minus q̄ si ea milies
exptus fuerim / sed Apulei platonis kiranidis
Fortoris & sexti placidi i de aīaliuz ac rerū nāli
um uirtutibus q antiquissimi fuerūt phi / quosqz
Rasis noster allegat me mouet auctoritas / q̄ cer
te sicut & alioꝝ ueterū ab effectu oīo uacua esse
non debet ⁋ Nō ne magnetis lapis i sinistra ma
nu detentus ptū facilitat ÷ Non ne iacinctus co
lo suspensus cordis egritudines remouet ⁋ Non
ne saphirus sup antracē positus non aliter eum q̄
aqua ignē extinguit / ut ipse sepius exptus sum .
quid moror i talia recitando quoꝝ dieti effectus
sensu manifesto compndimus ⁋ Simplex enim inuenī
unq̄ nullū quod ultra manifestas quas ht ppri
etates alias quoqz occultas nō habeat . respice
planetas & illos nō solū sed oia que sub celo i
creata sunt . quodlibet eni taliū singularē idubie
pprietatē quandā habet / sed o bone ihu quot i
rebus pprietates sigilasti que adhuc nobis exi
stūt incognite ⁋ Sed unū ē qd taliū effectum
fidē nobis surripit canones reqsitos nō obsuare .
Hac ei nr̄a tempestate ita lasciue ac effrenata
licentia uiuimus ut que descpta sūt effectum
solitū producere nequeant ⁋ Me itaqz talia sic
firmiter psuadentē increpare noli / sed te po
tius requisitos canones nō obseruantē / Et p hoc
caplm presens feliciter finem recipiat . Laus
deo . Qualiter artetica tribuitur toti corpori q artetica corp

nō de magnete
nō de Iacinto
nō de saphiro
nō

tam pro artificialia q̃z nãlia balnea q̃z quoq̃z per unctiones cõfortari debeat

Et ab artetica p̃seruatiua doctrina compleatur/ restabat tertij modi intentionem complere/ q̃d nõ solũ p̃ dicta ĩ p̃cedenti capto fit sed p̃ nõnulla quoq̃z que ab extra approximanda ueniunt quoꝝ bono ihu concedente p̃ns captm doct̃nam ponit. Sed ante q̃ ad actũ p̃cticũ deueias menti sep habeto ne materia ad membrũ aliquod repere cõsueta pp eius confortationẽ ad aliquod p̃ncipale deueiat. Tũc ei apoplesiã seu aliũ acutissimum morbũ de facili ut Rasis inquit ĩducet. Quãe ut hoc piculũ euitet̃ ĩ cibo & potu minorationẽ tũc fieri iub&. ĩ exercitio uõ augmentũ cũ quo minutio & euacuatio solito est fienda frequentius. In p̃posito itaq̃z stiptica balnea ualde cõmẽdãtur que arteticata membra multũ ab inuasione p̃seruant. Et hec balnea tã artificialit̃ q̃ nãliter & tã arteticato membro q̃ uniuerso corpi fieri possũt. Leso igr̃ membro artificialiter sic facito. Accipe serrature cornu cerui gallaꝝ añ lb. ij. nucũ cip̃ssi lb. j. s. corticũ quercus balaustiaꝝ añ ℥. ij. aluĩs lb. vj. salis cõis lb. ij. s. conquassentur & oĩa ĩ situlis sex aq̃ ferrate ad consũptionẽ usq̃z tertie p̃tis bulliãt & añ cenã & prandiũ ĩ decoctione tali arteticatũ mẽbrũ p̃ horã p̃ dimidiã uel quantũ lib& tene, dehinc sudetur & cũ cõi postea oleo ũt de nuce

cipssi cū multo sale mixto inunctio fiat ℞ Alij uō aluns ptes duas accipiūt cōis salis ptē unaꝫ sulfuris ptē mediā & ut sup̄ balneū faciūt ī quo arteticatū membrū tenēt &c̄. & aliq salenitro loco cōis salis utunt̄ ℞ Alij galas solū accipiūt & balneū cū multo alumine faciūt ℞ Stiptica + plura repiunt̄ cū qbus quilib& suo mō balneū cō ficit. & bene. Talia igitur sepe fiat ℞ Sed quia cōiter ī arteticis nō solū mēbra lesa sed alia quo qꝫ ī supfluitates plures abūdant quas ad artetica ta membra facile mandāt toti corpori multum balnea comendant̄ & illa potissimū que mōrnt̄ membra oīa confortando supfluitates ipoꝝ resol uūt. Et sic ex balneis ipīs debito modo factis tuus arteticus optime pseruabitur ℞ Sed añ q̄ illa fiat qualis sit mā que artetica efficit iue stiga. dehinc membroꝝ ptícularū dispōneꝫ cō plexionē totius hitudinē regionē etatē sexū cō suetudinē & talia. omnia nanqꝫ ista balneandi intentionē uariare possūt ℞ Materia nempe colerica exn̄te aliud q̄ flegmatica regimē exi git. compto itē calida q̄ frigida & ad hūc mo dū de alijs. vnde corpulenta hitudo ut inquit Rasis medicinas attenuatiuas nō tim&. maci lenta uō sic. qa talia desiccāt. & forsā ut inqt ad peiorē q̄ sit ille morbus disponem deducēt ℞ Nō solū item pncipalia mēbra consideranda sūt sed & splen & renes & stomacus &c̄ ℞ Ptimi nanqꝫ calidos ualde renes hn̄tes pp ab ārtetica

pseruari naturalibus balneis usi sunt propter que tantum mala renum discrasia adaucta est ut ad urine ardorem deuenerit & successiue ad coli uesice excoriationem et isto modo ab sciatica seu podagra liberati in crudelissimam aliam egritudinem inciderunt & magnis cum crutiatibus ad alium mundum inuiti transierunt ¶ Nonnullos ex his quoque mea in cura habui quorum epar calidum existens supercalefactum adeo fuit ut digestiua uirtute debilitata in ydropem deuenerunt & potu non saciati cum clamosa siti perierunt & sic ab artetica perpetuo fuerunt pseruati ¶ Omnia igitur ista diligenter considera sic ut ne caribdim euitare uolens pseruandum tuum in sylam deducas ¶ Si igitur balneandus tuus ex his fuerit cuius epar est calidum siue renes ut pericula statim dicta deuitet antequam balneum intret interdum ex sandelino ceroto epar seu renes inungat ¶ Et ubi intensa ualde fuerit caliditas Accipe unguenti albi Galieni ℥ ii sandelorum rubeorum rosarum rubearum spodii ana ʒ ss camphore ℈ ii misce & ut supra inunctio fiat ¶ In casu quoque isto aliquem ex appropriatis seu refrigerantibus sirupis dare bonum est ut esset acetosus simplex de succo acetose citri de limonibus uel de aliquo tali cum quo aque endiuie acetose uel consimilis quantum libet impone · sic enim calori superfluo epatis aut renum obuiabis ¶ Ceterum nisi corpus bene purgatum fuerit intrare balneum haudquaquam permittas ¶ Purgatione itaque facta prime digestionis superfluitatibus expurgatis mane bal

de acetositate

neuz intret non longā morā pro uice pma in eo faciendo ¶ Sic ergo se balneo assuescat pau latiue ¶ Prandio sumpto p horas quinqz qescat & iterum postea i balneo si lib& intrabit ¶ Cūqz a balneo egreditur ne a frigido aere tangatur se bene pannis opiat / dehic lectū intr& & abster so sudore p camerā seu p aerē aliquantuluz re motū a balneo se paululū exercit& & cibū suū postea sumat ¶ Balneandi uero tempus a qui todecimo ad mensē usqz integrū conceditur / qz sm uarias arteticorum dispones ipm balneandi tē pus uariatur ¶ Que huic disponi naturalia cō ueniūt balnea sūt aluminosa sulfurea salsa & nitrosa / sed que plus sulfuris pticipant & alu minis meliora sūt ¶ Et de his i italia plura repiuntur. Nam ut bonus gentilis recitat nō nulla i comitatu senarum existentia meliora iu dicantur / ut sūt illa de petriolo / que ut iqt sulfurea sūt a pdominio / & ad illa de mense maij & aprilis & de septembri quoqz & octo bre conuenientius itur / tūc eñ suo sūt inpfco esse ¶ Alia balnea sancti philippi nūcupātur que de alumine multū tenēt & talia i casu nostro conueniūt multū ¶ Sūt & alia in co mitatu lucano i uilla quadā que corsona uo catur / illa a pdnio sūt aluminosa que salis gē me atqz salis nitri multūqz tenēt & de sulfu re item ut hi referūt q taliū laudes descri būt ¶ Et que statim dicta sūt nō minus q

balnea p̃mo desc̃pta comendo ¶ Sũt & ĩ comitatu
pisaꝝ alia iuxta pedẽ cuiusdã montis q mõs sci
iuliani nũcupat᷑ / hec alũosa & sulfurea exn̄tia
ĩ casu isto ualẽt plurimũ ut ĩ laudibꝫ ipsoꝝ scri
bit᷑ // In romandiola itẽ sũt alia ĩ loco dc̄o scã
maria ĩ bagno & ista a gentili multũ comẽdãt᷑
quia sulfurea alũosa atqꝫ nitrosa sũt ¶ Sunt
ĩ italia alia p̄lima balnea quoꝝ laudes mirabi
les describũtur᷑ que tamẽ ad nr̃m ꝑpositũ nich.
¶ Que ig᷑ desc̃pta sũt inter cetera ut refert gẽ
tilis p̃ncipatũ tenẽt ¶ Veꝝ ĩ Aquis ciuitate q
ĩ antiquissĩo & illustri marchionatu montisfer
rati sita ẽ balnea sũt uirtuosissima / quoꝝ tam
ꝑꝑ diurnas gueras q᷑ ꝯtinuas pistilentias fi
ma deperat ¶ Sed paucis ab annis cit᷑ illu
stres quidã viri ut Mantue Marchio / ferar̃e
quoqꝫ / ac quidã magnifici capitanei propter
admirabiles quos ĩ eis ꝑduxerũt effectus tan
tã eis famã dederũt ut a remotissĩs &iã p̄ti
bus ĩnũosa languentũ copia suo tempore nũc
confluat ¶ Ista eñ ut p sublimationẽ depn̄di
alũosa sũt a p̃dũo / sed multũ nitri continẽt
& sulfuris itẽ / & si de ipo sulfure ĩ fecibus per
sublimationẽ derelictis quantitas pauca adinuen
ta sit / cuius tñ causã ĩ t̃ctatulo assignaui quẽ
de balneis illis edidi ¶ Tot eñ mirabiles effec
tus dũ cũ p̃fatis illustribus dñis illic essem uisu depn̄di
q nõ modica fui admiratione motus / ꝑꝑ quod
ut de ipsoꝝ uirtutibus certior fierẽ michi oĩbꝫ

modis possibilibus eorum minerā inestigare uolui.
¶ Ea ei tantū arteticis opitulantur ut credā nulla ita
lie balnea ad hec nr̄a quocumque attinē ¶ Nolo ulte
rius i eorum laudibz pcedē cuz hic illustris mantue
Marchio cuius gr̄a hūc de arteticis tractatum
composui qualis sit uirtutis expimentātr nouit
q iā illa in ce trina uisitauit ¶ Sed sup oīa laudo
ut q ad illa uenerit arteticatū mēbruz ī die saltē
semel i exterioris balnei luto teneat confortādo
nāqz ipm & mā̄z si qua ibidē fuūt resoluendo ī cre
dibilr membris arteticis opitulatur ¶ Fit ei i lu
to illo minē balnei q̄dam confractio cuius cā
magis q̄ balneū i casu nr̄o fit uirtuosiz. Et hec
de balneis nālibus ¶ At ubi quis illa nō habu
erit & artificialibus uti uelit modo quo supra
i hoc ca° de balneis membrorum arteticorum dictū ē
facē pōt ¶ In maiori tamē dosi ingrediētia illa
sumantur sed nitrū alumē sulfur ī bona q̄titate
ponantur addendo ut odorifera fiant sticados ca
momillā folia lauri rorē marinū lauendulā
& talia & sic cū aq quātitate maiori balneuz
tuū facē canones tamē q sup descpti sūt obser
uando & de tertio i tertiū nouū balneū semp
facies ¶ Ista & si uirtuosa sint i compatione
tn̄ ad nālia parum ¶ Sed illa facē nō nocebit q
nō minus q̄ p dies .xv. continuari debēt per uicissem
tū integrū illa facē & maxime i corpe huido
ac corpulēto erit utile ¶ Proderit iterum si pre
seruandus tuus cū dormitū uenerit sepe ex cōi

oleo cū multo sale mixto pedes seu aliud arteti
catū membꝝ iunxerit ❡ Potest insup ut bono
Rasi placuit podagra ex neruoꝝ siccitate pau
ca cū hūiditate fieri cuius cura atqꝫ ꝓseruatio
ut ipse inquit ꝑ frequens rerū humectantiū
balneū fi&c, quia illa supflua siccitate remota
illius membri digestiua confortabit & sic nu
trimentū melius imutabit ꝑꝑ quod nō in tot
supfluitates abūdabit, que interdū illius arte
tici doloris causa fuerant, q̃uis ut sup̃ dixerā
ex sola mala qualitate id fieri possit ❡ Per bal
nea igitur illa digestiua membri fortificata
defluentes mās melius poterit regulare & sic
podagrā illā efficiente cā remota patientē tu
uꝫ ab ea optime ꝓseruabis ❡ Facias ergo sic
pes seu mēbrū aliud ꝑꝑ siccitatē arteticatū i
decoctione folioꝝ salicis uiolaꝝ uitis albe vi
nifere & malue suis cū radicibus ante cibum
mane & sero diu teneat̃ imo si ī pede arteti
ca fūit i tali decoctione tota tibia usqꝫ ad ge
nu quoqꝫ teneat̃, quo diebus aliquot fcō idē
ex decoctione capitū castratoꝝ fi&c ❡ Et ali
quot iteꝝ transactis diebus cū uachino lacte
i quo uitelli ouoꝝ recentiū plures concussi
fuerīt ut sup̃ fiat ❡ Balneo itaqꝫ fcō si lib&
ex uiolato oleo uel salicino aut consili pes at
qꝫ tota tibia pōt īungi ❡ Sic eī illa supflua
siccitas que huius artetice cā fuerit alio cō
uenienti obseruato regimine peit' amouebit'

Et isto modo ab ea tuus bonus patiēs pserua
bitur. Q. si hoc pp totius siccitatē fiat ad
febris ethice curā si ea ī causa fuerit, aut
ethice senectutis recursū habē necessuz est.
Et tūc ad tractatulū quē de febribz edidi suc
cursum pete. Nā differentie tertie captm se
cūduz ac tertiū de his que ī hoc cāu cōueniūt
te abūdantē faci&. Certe raro hic tibi ca
sus eueni&, sed ut de contingentibus iuditio
meo nichil obmittā, modum artetica talē cu
randi hic subiungere uolui p quē tractatus
iste de artetica feliciter finem recipit. Laus
deo.

Huius comentarioli ps secūda principa
lis que est de calculosa passione felici
ter incipit cuius sex decim sunt
capitula. Rubrice capitulorum

Sextũ de fomentationibꝫ enkatismatibꝫ unctionibꝫ emplastris & uentosis que poxisimi hora ĩ calculosa passione fienda sũt.

Septimũ quosdã poĩt canones ante q̃ ꝑ os cõmunentia lapidẽ aut diuretica p̃beas obseruandos.

Octauũ simplicia quedã ĩ se contin& que ueterũ testimonio lapidẽ comminuũt.

Nonũ de simplicibꝫ qbusdã que tã a modernis q̃ ueteribus ĩ fractione lapidis singulaĩa reputãtur ac qualiter ꝑparari exhiberi quoqꝫ debeant.

Decimũ de conditionibus ĩ compositione medicinaꝝ que nr̃o proposito conueniunt attendendis.

Undecimũ de decoctiõibꝫ aquis sublimatis iuleb ac de sirupis que inter cetera ĩ fragendo lapidẽ p̃ncipatũ obtinẽt.

Duodecimũ de pulueribus q lapidẽ frangũt & de confectionibus itẽ.

Terciũdecimũ de mõo infirmũ hora poxisimi dietandi & ubi dolor nimiũ uirtutẽ prosterner& qualiter ei sit succurrendum.

Quartũdecimũ de lapide uesice & de eius quoqꝫ signis.

Quĩtũdecimũ de cura lapidis uesice.

Sextũdecimũ de p̃seruatione a calculosã passione.

Que sint tam arenullarum q̃ȝ lapidis generatiõis cause & quid sit calculosa passio

Vnnme calcuosa passio d'nam
artetica diligit & tantã simul
hūt affinitatē ut una sine alia ra
rissime ullū inuadat ⁋ His ita
q̧ absolutis que michi de arteti
ca dicere uidebantur, de passio
ne ipã calculosa iuxta promissa
dictionē nūc facere supest, q̄
lythiasis apud grecos nūcupa
tur ⁋ Vnde ypócras afforismoꝝ quarta, qbus
inqt ĩ urina arenosa subsūt sedimina his uesica
aut renes lythiasim hūt · i · calculosã passionē ⁋ Et
Aristotiles · 10ª · problematū problemate · xliiij°·
renū & uesice lapidē liton appellat, & abhinc
dicta lythiasis hec passio ē, nã litos grece latiē
lapis, & ob hoc confectio quedã litrontripon ap
pellatur, qđ lapidē frangēs interpetrat' ⁋ Vetēs
tamē de hac t'ctantes passione, de calculo seu de
lapide ĩ renibus ut uesica capl'a sua rubricāt, nō
morbū sed morbi causã potius rubricantes ⁋ Est
ēi calculus minutus lapis cū quo suos antiq cal
culos faciebāt, cū igͬ lapis hanc passionē effici
ens & maxīe renū puulus quoq̧ sit calculus dēs
ē a quo & calculosã passio denoīationē accepit.
Sed ut facilius ĩ eius notitiã ueniamus, qualiter
hec passio fiat inuestigandum erit ⁋ Sciendum
itaq̧ q renes sūt corpora oblonga quoꝝ dext'
altior q̃ sinister uersus epar eleuat' a quo due
uene ab chili uena ramificate ad renes ipos ueni

aq̄sitatē

unt p quas ab epate emūgūt ideo uene emulgen
tes dicte sūt ¶ Postea uero i renū concauita
te emulgentes iste uene subtiliantur dilatantur
qz ex quibus paniculus fit qdā colatoriū nomie
p quē tracta ab epate aquositas excolatur &
dehic p poros uritides q duo sūt canalia a renibz
ad uesicā tendentia i ea distilat ¶ Hab& ei ue
sica tunicas duas quaz quelib& foramina non
ex directo sed seorsū ht pori ergo illi ad pmā
tunicā uenientes illic urinā deponūt q dehinc
p foramina secūde tuīce i uesicā distilat ¶ Ex
quibz pat& quare dilacto colatorio urina tur
bida ut plimuz appar& . nā aquositas ab epate
attracta nō tūc debite i renibz excolat & sic cū
urina mixta turbidā eam efficit ¶ Vez cū a sa
no membro sanū spma & ab ifirmo ifirmū de
cidatur ut i meo de pprys muliez egritudinibz
latius declaraui renes hntes debiles natos re
nū debiliū generāt & hanc ob causā nō minus
hāc q artheticā passionem hereditariā dicimus.
¶ Sciendum ulterius gnōnis lapidis duas pncipales
esse cās quaz una ex agentis pte se ten& ut est
caliditas excessiua qūis excessiua quoqz frigidi
tas ad gnōnem lapidis effectiue concurrere possit
ut de cristallo pat& sed hec nrm ad ppositum
nichil ¶ Altera ex pte materie quā uiscosā ee
necesse est nā ex pura terra ut Auicena i suo
puo de mineralibus exēplariter posuit nūq la
pis fier& uicēs ei siccitas conglutinari eā sinet

nūq̃ & sic nullo ī eo exn̄te uiscosco conglutinate nulla unq̃ fieret continuatio & p̄ ꝯsequens lapis nunq̃ ¶ Ex quo patet uiscosum aliquod esse ad gn̄o nē lapidis necessariū ¶ Materia igr̄ uiscosa dū p̄ calorē sublimatᷣ hūidum resoluitur ad cuius resolu tionē siccitas introducitᷣ & calore ultꝰ cōtinue sublimante tantū ea crescit ut remanēs tandē lapis fiat prout manifeste de lapide ī fornace cocto de pnditur ¶ Et isto mō lapis seu calculus tā ī renī bus q̃ alijs ī nr̄i corpis ptibus gn̄ari pot ¶ Nam ubicūq3 caliditas excessiua fuerit ī uiscosā matiā tempore notabili agens ibidem calculus fieri potit ¶ Sed frequentius fit ī renibus quia eoꝝ excessiua caliditas aquositatis quantitatē multā ab epate trahit & cū in eo non debito tempore manserit multū uiscositatis secū habet & sic ī renibus re tenta a calore ipoꝝ supfluo mō quo supᵃ lapis seu calculus gn̄atur ¶ In uesica antē q̃uis membrū de se frigidum sit & exangue mā tamē diu ibidem retenta si non a ꝓprio a circūstantium saltē calore mēbroꝝ & p̄cipue stomaci atq3 epatis a quib3 ut Rasis inquit igneū calorem acquirit paulatiue sublimatᷣ & tandē ī lapidem conuertitᷣ q pp diu turnā morā ī uesica fit q̃ lapis renū durior q̃ sis quocq3 magis ¶ Et sic habes causas gn̄onis la pidis que nō minus arenulaꝝ cause esse possūt ut patet Nā sicuti Serapio & nōnulli ueteres uoluerūt lapis seu calculus mālīter nichil ali ud ē q̃ arenulaꝝ coadunatio & dehinc ipsaꝝ

adhentia & tandē coagulatio, & sic pat& quatr calculi mā sūt arenule ¶ Verū ad ipaꝝ gñonē nō ita intensa caliditas neqꝫ mā ita uiscosā sicuti ad lapidis gñonem reqritur & hanc ꝑꝑ causā i uijs illis intermedijs quia ī poris uritidinibꝫ sepius arenule gñantur, de quibꝫ tn̄ infra ¶ Potē itē ut ꝑdixerā i pluribus ꝑtibus nr̄i corpis fieri lapis ueluti i pulmone stomaco & i intestinis ut .4º. & .6º. de interioribus habet ¶ Et ego Cherij i quodā rustico q ꝑ quidenā selā sepius nō habebat ad nucis magnitudinē non unū sed plures lapides ī intestinis gñatos uidi ¶ Refert itē ille medicine uerus interprex magistr meus Iacobus de Forliuio i quodā dn̄o Nicolao de sūma ripa se lapidē sub lingua gñatū uidisse. ¶ Cūqꝫ arenule ab eisdē causis quibꝫ & lapis fiāt diuersis quoqꝫ i nostri corporis ꝑtibus generāri queūt, de quibus infra plenius ¶ Verū nō pūt ut pat& arenule neqꝫ lapis i quouis loco nr̄i corporis generari nisi ex qua fiūt mā ibidem teneat, cuius retentionis cā triplex assignatur. ut mēi uiscositas, uiaꝝ oppilatio seu strictura & expulsiue debilitas ¶ Et hec ultima ꝑ excessiuaꝫ caliditatē plurimū adiuuat que nō solū materiā exsiccando eā reddit fluxibilitati ineptā & ꝑ con sequēs expulsioni ⸫ Sed mēbrū &iam i quo ē ulte rius exsiccando eius debilitat expulsiuā .6to. de accīti penultimo capto & prima ꝑmi doctrina de uirtutibus ¶ Ideo decima octaua t'cij capto

de lapide

de lapide renu͂. Excessiua inquit renu͂ caliditas
expulsiua͂ debilitando supfluitates i eis detin&
&c͠. ¶ Et sic pat& ta͂ r͂one agentis q͂ passi qua
liter & quomodo i renibus & i uesica lapis ge
nerat. q͂ existens i renibꝫ si ad extra corpus mitti
debeat ꝑ poros uritides ad uesica͂ transeat necesse
e͂. cu͂qꝫ uie ille anguste ac sensibiles ꝓ͂timu͂ sit sine
aliqua͂tula continui solutione ꝑ eas calculus ipse
rarissime transit. ex quo tu͂c dolor i uijs illis
causatur intensissimus. ut i calculosis est uidere
¶ Ex quibus o͂ibus po͂t facile colligi q͂ calculosa pas
sio e͂ morbus hereditarius a calculo i renibus
u͂t uesica gn͂ato causatus. ꝑ que͂ his i locis aut
uijs int͠medijs crudelissimus dolor i͂nascitur. ¶ Ha
bes itaqꝫ que sit tam arenulaꝝ q͂ lapidis gn͂onis
cause. q͂d q͂ꝫ sit calculosa passio. & ꝑ hoc huic ca͂
fine͂ ipono. Laus deo. Calculose passio͂is cause

Calculose passionis cause o͂ia illa i su͂ma esse
possu͂t q͂ renu͂ seu urine uiaꝝ calore͂ supi
cende͂ queu͂t meatusqꝫ illos angustare ac
o͂ia quoqꝫ que ad materia͂ lapidis m͂ltiplicanda͂ iu
uant ¶ Et he qu͂qꝫ extrinsece & qu͂qꝫ su͂t intrin
sece ¶ Extrinsece q͂de͂ ut excessiua aeris caliditas
& siccitas seu cuiuscu͂qꝫ alterius ext͠insеci poten
tis renu͂ seu circu͂stantiu͂ me͂broꝝ caliditate͂ sup
ince͂dere ut su͂t balnea calida & sicca ta͂ n͂alia.s.
q͂ artificialia. Intensa quoqꝫ frigiditas potens re
nes seu uias illas coartare sic ut u͂ia ibide͂ teneat
¶ Exercitiu͂ ite͂ forte atqꝫ supfluu͂ꝫ & maxi͂e post

cibū ut ess& saltare currē equū duri portus eqtare ad pillā ludē & sitia ac &iam longa sup pedes statio diu ei super pedes stare ut Rasis inquit efficit ut reni meatus ueluti corde extensi maneāt nec requiē ueluti iacendo aut sedendo sumūt &c Nimia itē quies expulsiuā pigritās inter has causas enumerat quia ut cōuenit mā tūc non expellitur Et idē de somno supfluo accidit suppine quoqꝫ sup lecto iacē moli renū caliditatē augmentāt quod ad gnonez lapidis plimuz opatur & idē nimia uigilia ingens quoqꝫ ira Supfluus coitus & max sup cibū ē de potissimis huius morbi causis Idem quoqꝫ facit uentrē cingulo aut cū diploide nimiū stringē stringūtur ei tūc nimiū renes q sup lumbos tanq sup culcidra iacēt quoꝝ strictura stringūtur & ipi & sic retente mē i lapidē facile cōmutant Fames longa supincendēdo calorē ad lapidis gnonem plimuz facit ut Rasis inquit & sup omnia cibi & potus repletio nimia ipoꝝ itez inordinata assūptio ac comedēdi seu bibendi anormala consuetudo & reruz potissime ex quibus lapidis mā facile gnatur ut sūt fercula de pasta fercula caseata ut offe artocree & similia & ipse iterū caseus pais agimus rixū amigdon legumina oua dura caro bouina porcina ceruina anserū anatū puloꝝ colūbaꝝ nīduz uolantum & similiū Aīalium intestina ipoꝝ quoqꝫ extremitates ac fructus

omnes q dure sut digestiois ut coctania pirra &c ¶ Res ite omnes acute ut pori cepe alia çiçiber vinu quoqz turbidu ac dulce grossu itez & maxime mustu ¶ Et hec oia ex pte causaz extrinsecaz se tenet ¶ Quantu ad intrinsecas imediata passionis calculose ca ad bonu intellectu e ipsemet calculus i renibus aut uijs int'medijs exns seu i uesica cuius ca ut sup ex dictis facile colligit triplex assignari pot renu .s. aut mebroz circustantiu excessiua caliditas uiaz strictura & huores uiscosi quicuqz illi fuerit siue uiscosum flegma siue quis alius ut i renibz sanies retenta ¶ Et ista omnia no minus arenulaz q calculi cause esse possut ut ante dcm e ¶ Habes itaqz ta extrinsecas q intrinsecas calculi atqz arenulaz causas & ex consequenti calculose passionis que huic caplo fine imponut. Laus do.

Signa calculosse passionis demostratiua

Demostratiua signa calculose passioiz sut duplicia na queda lapide & qdam lapidis mäz demonstrat ¶ Vez lapis ipse ta i renibus uijs int'medijs q i uesica dolorem efficiēs esse pot ¶ Et sic ut pfectius i hoz cog'tione uenire queas locoz distincta signa pona ¶ Si ig' lapis i renibus fuit grauitas in eis aderit dolor fixus cu puctura quada locu puu occupat ¶ Grauitas i iūctura lumboru queda sentit & talis dolor semp ad posteiora declinat sic ut sepius spina curuare faciat.

Et dū lapis iste ad bonū intellectū fieri incipit donec ab eis egreditur cōtinue auget dolor. Et pp colligantiā dyaflegmatis ac cerebri cū renibȝ rubor adest in genis. Et pp illā quā quoqȝ magnā cū stomaco hūt, nausea frequēs adest, & p idem dolēt ilia. Et ea ex pte qua rē īfirmus manet dolet testis. Et quia causa doloris plime materie ad locū attrahūtur que neruos i dorso ortos ad crus & pedes transeuntes opilāt spiritibus ad ea uenire nō ualentibȝ crus ipm atqȝ pes dormitat, & digitus illius pedis minimus interdū formicat. Talis autē patiēs si urinā nigrā ac spissā cū quibusdā sepe rubeis arenulis residentibȝ mingere consueuerit, & nō cessante renuȝ dolore alba & subtilis appareat, lapidē tūc i renibus fieri non dubites. Qd si patiens filius fuerit calculosi sitqȝ interdū lapidē emittere consuetus certior multo fies. Et hec oīa tibi lapidē i renibus esse demonstrāt. Sed ubi inter renes & uesicā mediis i uiis fuerit acutior multo q̄ primo i iliis & i uiis illis dolor aderit & interdū adeo acutus ac si acus eū pungeret, dolent tūc anche, uenter constipatur, urina nigra paulatī exit & interduȝ cū ardore. Et quia pp dolorē retrahitur calor ad intra subi sepe frigent. Inanito corpore augumentatur dolor, cibo sūpto minuitur, quia tūc aquositas quedā ab epate ad uias renū demittitur, que eas molificando dilatat, & cū tūc liberius calculus trāseat minuitur

dolor ¶ Et ista signa i uijs intermedijs lapi-
dē esse maīfestāt ¶ Qz si dolor i alkatim ad e-
montoria seu inguina se extendens cū grauitate
quadā auget ac si quoddā suspēsuz pondus i ipso
alkati foret / Sitqz solito urina arenosa magis /
his apparentibz breui i tpre i uesica lapidem
expectabis ¶ At cū dolores isti remissi aut
ex toto āmoti fuerit / lapidē tunc i uesica descē-
disse scias ¶ Unde Rasis sūmatī ista omnia
colligens inqt / Cum senserit patiens dolorez
ex pte lūbo4 ad iguina descendere / scias calculū
ad poros uritides deueire ¶ Et cū dolor ab in-
guinibz descenderit / scias lapidē uersus uesicā
transire ¶ Quiescente autē dolore iā lapis ce-
cidit i uesicā & cetera ¶ Ex dictis itaqz tā i reni-
bus uijs intmedijs q̄ i uesica lapidem esse fa-
cile cognosces ¶ Verū ex signis dictis plima
cū colici signis coicant / sic ut intduz unā ab a-
lia discernere sit difficile ¶ Unde · 2º · de in-
terioribz · 9º · caº · recitat de se ipō Galienus qz
uno semel int renes & uesicā dolorē acutum
mordicatiuū ualde sentiebat / p quē i renibus
lapidē seu i uijs intmedijs hre credidit / sed
cristere fcō plima uiscosa mā egressa ē & se-
datus dolor / qua ex re illā colicā & nō calcu-
losam passionē esse cognouit ¶ Vt unā ab alia
discernere scias ad que sequūt attende ¶ Naz
i calculosa passione dolor ueit paulatie / i coli-
ca subito · hic ad posteriora declinat / ille ad

anteriora & a pte dext^a p pectinē ūsus uesicā principiū sumens ad sinistrā sursū tendit . ❡ Hic fixus manēs puū locū occupat ❡ Ille hic idē ābulans magnū . hic fortius iānitū afflig̃ . ille repletū / cuius cām nōnulli assignantes inqunt q̄ hora uacuitatis stomaci chillus p itestina renes aggrauās tnsit . & sic dolor augetur / sed cibo sūpto colon sup stomacū exns constrigit pp quod nō sic facile chillus ad intestiā tnsiē pot . sed colica pp stricturā colon tūc augetur . ❡ Dicūt alij q̄ uterq3 hora repletiōis fit fortior / s3 i colico q̄ i renali pp causā assignatā magis . ❡ Vel dic ut sup^a q̄ sumpto cibo stomac⁹ quasdā relaxat hūiditates q̄ ad epar ueientes & dehīc ad renes uenas emulgentes & uias alias p quas calculus tnsit humectādo relaxat . & sic lapidi egressus fit facilior / pp qd dolor minuit / cuius oppositū i uacuitate contigit ❡ Dixit tn̄ Gal . q^to. de intioribz q̄ post repletionē cibi & potus renalis dolor auget / qd intelligit post nimiā repletionē . & ideo nō dixit post assūptuz cibū / sed post cibi & potus repletionē supple nimiā & c^a ❡ Et ad p̄mū ppositūz ueniēs hic p cristeria seu p qduis aliud fecib⁹ eductis aut uētositatibz nō multū sedat / ille autē plimū ❡ Hic p urinā arenulas ext^a mā dat / ille flegmata ❡ Et qd i calculoso ut calculosus ē nō contingit p secessū squibalas aut ueluti capraꝝ stercora formata colicus

mandat. Plus crura atque dorsum in renali dolent in colico minus. Hic quoque minus nauseat minusque uomit, ille autem plus, quod propter maiorem colon cum stomaco colligantiam accidit. Et hec sunt signa harum passionum magis uniuoca, cetera autem magis equocant. Et per hoc tam propria quam equoca signa calculose passionis habes. Sed quia calculi materia est uiscosum flegma, aut citrina colera seu uitelina, uel ad bonum intellectum flegmaticus sanguis uiscosus etc.

In huius materiei cognitionem facile deuenies si complexionem habitudinem regionem tempus anni etatem ac precedens regimen fueris perscrutatus. Nam super quod ex dictis illa magis attestantur, id in causa fore iudica. Et si sanies in causa fuerit per ulcus renum dependes. Et per hoc signis demonstratiuis calculose passionis finem impono. Laus deo

Pronostica passionis calculose

Habet antiquorum quorundam pronostica hic primo describere, et maxime principis haboali. Rarius itaque in pueris et adolescentibus fit renum lapis quam in senibus, frequentius tamen in uesica. Nam pueri et adolescentes aliarum etatum respectu magis sunt gulosi uoraciterque manducant, ac super cibos inordinate mouentur, quas ob res plurimas in superfluitates abundant. Cumque ipsorum renum expulsiua uirtus sit fortior, illas ad uesicam demittit, que ibidem retente in lapidem commutantur. In senibus uero genite et ad renes decurse propter ipsorum expulsiuam uirtutem debilem ibidem retinentur, et sic frequentius renum lapidem quam pueri quam quoque adolescentes generant. Et per eandem

rōnē minus lapis renū i iuuenibȝ q̄ senibȝ gn̄at
Et minus itē lapis uesice i iuuenibȝ q̄ pueris, qa
pp assignatas causas plures multo pueri q̄ iuuenes
supfluitates gn̄ant que ad uesicā misse cū ipius ue
sice colū sit strictus i puero q̄ iuuene ibidē faci
lius retinent & i lapidē conuitunt, & sic frequēti
us i eis q̄ iuuenibȝ fit uesice lapis Rursus la
pis renū rōne mē frequentius i piguibȝ fit q̄ ma
cilentis, quia pp stricturā maꝝ i eis mag̃ de mā
retinet, oppositū tamē ut Rasis inqt de lapide
uesice contingit, cū liberius i macilentis ut pat&
mā ad eā tn̄seat Sed rōne caliditatis que in
macilentis itensior ceteris pibus repit lapis faci
lius i eoꝝ renibus gn̄atur q̄ i pinguibȝ Et sic in
pingui ex pte uiscose mē, & i macro ex pte ca
liditatis lapis facilius gn̄atur &c̄ Et qa pu
elle respectu pueroꝝ breue hn̄t uesice colū ... mas
ꝗ mag̃ latas frequentius q̄ i eis lapis uesice cāt.

in pueris

Minus pterea fit i hn̄tibus uentrē lubricū lapis
tā renū q̄ uesice q̄ i hn̄tibȝ stipticū, quia plures
supfluitates i his q̄ i illis retinent Et p idē
pat& quare mulieres rarius lapidē renū gn̄ant
q̄ uiri, quia p menstrua supfluitates plures ex
purgant, quod non contingit i uiris, ad qd̄ ad
iuuat ut Rasis inqt ꝙ uesice colum rectū et
largū hn̄t ualde sic ut nulla ps urine turbide
penitus retineat i ea Et talia tibi i pnostica
do multū proderūt Nā si i pueris tibi grā re
nalis lapis gn̄atur, & senibus i uesica, id a potē

ti cā prouenire argues / pp q̄d cura magis diffi
cultabit ¶ Et ad hūc modū respectu sue dispōnis
de p̄dictis quoq; dices / vnde puer calculosus dif
ficulter alijs ī etatibus poterit a calculo p̄seruari /
Et p hoc pat& qd ī cāu isto pronosticāī debeas ¶ Se
nex p̄terea calculosus ut Rasis inquit ab recdina
nō facile custodit᷑ / imo ut inqt Auic̄ ypoc̄tis aucte
ī senibus nō curant᷑ / quia pp debilitatē digestiue fa
cile calculū generāt / & hanc quoq; Rasis rōnem
assignat ¶ Si uideris p̄terea ut Ruffus inquit
urinā nigrā sine dolore ac sine alia egritudine
pronostica lapidem ī renibus post parū temporis
gn̄andum / maxime si senex fuerit ¶ Si autē in
alicuius urina arenulas continue resid̄e conspe
xeris / is difficulter calculosā passionē īcurr&
id eī uirtutis expulsiue fortitudinē arguit / ma⁊
q; latitudinē ac m̄am subtilē & obedientē ¶ Et
ite⁊ si ī consueto calculosā passionē pati / urinā
aquosā & subtilē ualde p dies aliquot apparūt /
scias ī eo lapidē gn̄ari / & nisi remediū aliud ap
ponat᷑ crudelissimā passionē īcurrere ¶ Generat᷑
eī calculus ut sup̄ dcīn ē ex coadunatione adhe
rentia & tandē coagulatione arenula⁊ ad īuicem
& sic diu retente calculū fieri arguit ¶ S; q̄to
magis urina fuerit clarior & minoris sediminis
tāto mag̃ factū calculū du⁊ esse significat ¶ Et
adhuc quāto magis urina ī tali statu p̄seuerat /
tanto eo duriorē esse arguit / q tūc nūq̄ ut maxi
cū difficultate medicis frangit᷑ ¶ Ve⁊ ubi are

nosū continue sedimē i urina conspexeris, & i ta
li ut sepe contingit fiat calculus lenis erit & cū
medicis facile frangibilis ⁋ Sed quia i multis nr̄i
ptibus corporis arenule gn̄antur ut possis ab his
discerne de quibus mentio fc̄a ē, scias ut i pmo
capto dictū fuit q tā effectiue q mal̄iter arenu
le & eo quoqꝫ modo quo calculi gn̄ant, sꝫ ita in
tensa caliditas nec mā tā uiscosā reqrit, cum
ig̃ tā in sanguine q alijs i hūoribꝫ contigit ad
hustionē sepissime fieri, plerūqꝫ aliqua eoꝝ ps
icinerat & i arenulas cōmutat ut i aliqbus tā
cronicis q acutis egritudinibꝫ ē uidē sic i qbus
dā quartanarijs & leprosis &c̄ ⁋ Et itē i retē
tione menstruoꝝ atqꝫ emoroydaꝝ cōtigit ⁋ Vn̄
Auī - xxi - tertij, arenule inqt nigre ut submg
menstruoꝝ retentionē significāt qa mē in uijs
ppiquis matrici diu retente p adhustionē i are
nulas conūtunt & piter i alijs ptibus nr̄i cor
poris sepe fit ⁋ Sed nisi has ab his que i reni
bus & uesica gn̄ant scieris discernē errores
nō paucos i pronosticando committēs ⁋ Et ideo
scias q iste aut urine supnatāt, aut cū ea cōmi
scentur ⁋ Sed que i renibꝫ aut uesica fiūt in
urine fundo resident ⁋ Et hoc ē quia ille per
angustas & remotas uias t̄nseuntes subtiliant
ualde & leues fiūt pp qd urine supnatāt aut
eidē cōmiscent ⁋ Alie i latis uijs & urine pro
pinquis gn̄antur, & sic grossiores & maioīs pō
deris fiūt, cuius cā i fundo resident ⁋ Et ex

his pat& que & quales sit arenule de qb3 pro
nostica dca uerificant. ❡ Verū ille que ī renib3
ab his que ī uesica fiūt p colorē discernūt. Nā
que ī renibus ad rubedinē, & que ī uesica ad
albedinē quandā tendūt ❡ Et hoc ē quia tā rōne agentis q materie q quoq3 loci ut nōnulli
uoluerūt contingit arenulas ī colore uariari.
❡ Rōne agentis quia que ab excessiua caliditate
fiūt rubedinē quandā acquirūt ❡ Rōne ma'ie
quia si illa sanguinea a pdominio fuerit ad rubedinē
tendēt, si flegma ad albedinē, si colera ad citri
nitatē si melancolia ad liuiditatē seu nigredi-
nē ❡ Et si uirides sint ut iā sepius uisū ē a co
lera prassina seu eruginosa fiēt. Rōne loci qa
color loci ī quo fiūt ad eas colorandū plimū
iuuat ❡ Ex quibus pat& q tā rōne agentis q
mē q loci renales arenule rubee esse debent.
❡ Rōne agentis quia ab excessiua renū caliditate fi-
unt. Ratione mē quia illa ē aquositas cui plu
rimū unctuositas sanguinis est admixtū, & p
consequēs rub&. Rōne loci quia renes rubei sūt
&c. ❡ Horū autē oppositū ī his contigit que ī
uesica gnantur, pº quia a frigiditate congelā-
te fiūt ut uerius adiminuto ualde calore ❡ Et
mā ex qua fiūt ē aquositas multū ab unctuoso
sanguīs ī renibus excolata, pp quod quandā ad
albedinē tendit ❡ Et ita locus consilr qa ue-
sica ea ei est renū compatione alba ❡ Ex qb3
pat& quare arene renales sūt rubee, uesica-

les antē albe ¶ Et cū ut supra dictū est antiqui
nōnulli uoluerūt q calculus nichil aliud mālr
sit q̄ arenularū coagulatio, pat& q calculus
niger cū ex humore ut dictū est inlico fiat ē
ceteris ad frangendū durior modo cetera sint
paria ¶ Nā si ipm int digitos conduxeris pul
uerizari neqt, aut id saltē maxima fit cū di
ficultate ¶ Sed qui facile incinerat facile q̄z
cū medicis frangit ¶ Et hoc ī pronosticando
utile tibi fi& ¶ Illi ꝑterea in quorū urinis
ut Auicena inqt fit sal ad calculū maxime sūt
parati, talis nanqz urina caliditatē ī renibus
fortē atqz materiā ab epate trahere potentem
& eā quoqz īcinerare posse significat & tales
ut pat& maxime sūt ad calculū ꝑparati ¶ Et
iterū puer cuius uenter ut inquit Rasis pro
maiori ꝑte fit stipticus & stomacus atqz e-
par sint calida est ad lapidis gn̄onem maxīe
pronus, & hoc ꝑꝑ fortē attractionē humidita
tū ad epar & urineuias ¶ Qui quoqz calcu
lū frequenter īcurrūt ad excoriationē uesi
ce facile deueniūt ¶ Calculosi quorū nullis
medicinis dolores sedant morte clamosa
moriunt, q si extremitates frigide fuerīt
& ī facie sudor frigidus apparuerit, eum
ꝑ̄sbiteris derelinque, cū quo si formicantē
pulsum habuerit mors ī breui eū rapi& .
¶ Calculosa passio ut inqt Auicena ꝑxisima
lis existit, Inter ꝑxisimū tn̄ & ꝑxisimū

spaciū ē diuersū / quia qñqꝫ de mense i mensez
& īterdū de anno i ānuz reuertit̄ pꝛoxīsimus ·
Et ut declaratū pmo caplo fuerat tā lapis renū
q̄ uesice ex morbis ē q hereditant̄ Patet ig
qd de tuis calculosis habeas pronosticū / quod
huius capli intētio fuerat · Laus deo. Cura pꝛoxī
calculose passionis & pn̄s ca
que tunc fienda s̄t āsteriā sollii delebit

OMni cū diligentia huic tā imiti morbo
celerit̄ succurrēduz ē Nā patientē
sepe tā acriter sine intermissione mo-
lestat / ut ad mūduz aliū pꝛis cū lamentatioibꝫ
eū ire q̄ uellet celerius cogat · quā ob rē que
pꝛoxīsimi hora fienda sūt pmo describā / & suc-
cessiue quid i qete Dolore ig̃ exn̄te / que fe-
ces educūt / lenitiua cristeria sine mora face.
Nihil eī ut Auicena inqt dolorē renū ex la-
pide causatū magis augumētat q̄ itestinoꝝ re-
pletio & potissimū ex stercore Et si pati-
ens tuis nauseauerit / ad uomendū eū iuua.
Est eī uomitus i cāu isto utilis ualde / q̄ue cū coi aqua
oleo & aceto aut oximelle siplici & aq̄ rafani
uł aliter prout · 28ᵒ. captlm pme ptis te docet
prouocabis Cristere autē lenitiuū quo in
hoc cāu Auicena usus ē accipit uiolaꝝ altee
furfuris boragīs an̄ · m · j · ficuū nūo sex
seneste nūo · xij · ex his fit decoctio de qua
accipit · ℥ · x · & i ea dissoluit cassie · ℥ · j ·
ß · butiri recentis · ℥ · ij · olei coīs · ℥ · ij · ß ·

sal' triti par / & tale cristere fecib3 retentis
cū ad infirmū deueneris / illico fieri iube ¶ Bo
nus Alexander huius cristeris decoctionē ex
radicib3 altee fenugreco camoilla & furfure
fieri faciebat ¶ Talia nempe cristeria ut ipi
inqūt dolorē pl'imu3 sedant / uentrē laxāt
& uiscera molificando ad emittēdū lapidē plu
rimū iuuāt ¶ Iubēt tū ut hec talia c'steria
i pauca quātitate fiāt / qa magna q̄titas inte
stina replet nimiū / cuius cā renes comp'mūt
& sic dolor auget' ¶ Et ideo ut repletio talis
euitet' si comode fieri pōt p suppositoriū iu'
sit Auicena feces educi ¶ Nec ueluti qdā
ignari medici facias q stati cū hac passiōe
laborantes adeūt dyafeniconē electuariū m
dū aut consile cū uino maluatico aut alio
forti diuretico p̄bent / & sit que uelit diei
hora ¶ Sed certe hi male medicie canones
reuiderūt ¶ Vel de se ipis tantū confidūt
ut q imaginant' sibi i hac diuina arte lice
putet ¶ Cont' autē tales bonus Aui' claram
rōne3 adduc / Exhibitū inqt p os farmaciu3
a supiorib3 uersus renes t'hendo ma3 dolores
pl'imu3 augumētat / ideo i leuificatione nature
ē alleuiatio pl'ima magnaq3 doloris sedatio
&c' ¶ Et ide3 poit Serapio · q° · sui breuia
rij inqens soluptiuū p lenitiua cristeria fiat /
qa tales ifirmi medicinar soluptiuar admīstra
tionē nō tollerāt &c' ¶ Et hi ignari ut pate

nõ solũ exhibendo farmacũ peccãt, sed qd deterius ẽ eũ cũ uino maluatico pbent seu cũ alio diuretico forti, qd multũ uitupat ab auctoribꝫ ¶ Vnde Auicena sedent dolores iquit cũ lenitiuis quas diximus, quia si tũc cũ diureticis lapis curet augmentabit dolor & sic rectius ẽ ut abstineat a medicis diureticis fortiter mouentibꝫ &c ¶ Tu ergo ut Serapio inqt. cũ criste uentrẽ molifica ne vrine meatus p constrictionẽ obturent, quia id sepe ad sincopim patientẽ deducit ¶ Per lenitiua itaqꝫ fecibus eductis ut Rasis iqt ps doloris maxima sedatur ¶ Et subdit qꝫ si calor & acumẽ post exitũ stercoris & mondificationẽ intestinoꝝ adfuerit cũ aq ordei oleo uiolato oleo rosato mucillagine psilij & seis lini cristere fiat ¶ Si ig criste tale face necessũ sit, cũ aque ordei · ʒ · vj · olei uiolati · ʒ · ij · s · olei rosati · ʒ · j · s · mucillagis psilij · ʒ · ij · mucillagis semis lini · ʒ · j · criste facies, ipm ei calorem atqꝫ ardorem ualde remittit ¶ Antiquoꝝ aliq i dolorẽ sedando ex uachino lacte uitelis ouoꝝ & sale modico cẽstere faciebãt, & sepius hoc ego usus sũ, facias ergo sic, lactis uachini octo uncias accipies i quo duos ouoꝝ uitelos cõcute, & de hic · ʒ · ij · olei cõis aduige, paululũ qꝫ salis triti & facias criste ¶ Sepissime tñ tempore paroxismi uẽtositas plima ĩtestis abũdat

que tū illa dilatando compmit renes cuius cā
dolor multū intendit. unde hoc i cāu eductis
fecibz p cristē lenitiuū &c tale iube fieri qd
accipit malue bletis mercurialis camōille anā
m. i. anesi maratri anā ʒ. iij. fiat decoctio
de qua accipe ʒ. viij. bndicte ʒ. i. cassie ʒ.
vi. duos ouoz uitelos olei camōilini ʒ. iij.
& cū modico sal' fiat cristē. Ego autē alias
i cāu isto cū ʒ. vi. olei camōilini absqz re a
lia cristē fieri iussi, qd uentositatē resoluēdo
mirabilr dolorē sedauit. Contigit plerūqz
ut patiēs sit iuuēis sanguinius assuetus floe
quare ceteris ad eā consentientibz tpre doloīs
intēsi, nigrā incidere ptile satis inuei, qd
tu quoqz facias si libet. vn Rasis .10. ctinē
tis, venas inquit latas & sanguinē grossū ha
bentē minuē i cura lapidis ptile erit &c.
Et sic habes cristeria hora pxisimi i passiōe cal
culosa a pncipio stati fienda ac qn utile est
flobothomiā facere. Laus deo.

De sacelationibus fomentationibus enkatisinatibus unctionibus emplastris & uetolis quando proximi hora sit fienda sit

Est adeo dolor iste psepe crudelis ut
pmstās solū ifirmū qescē nō pmittat,
quare nō una ē standū hora qui tuo
patienti aliqd fieri facias. Fecibz igr pcistē
seu alit' eductis ad sacelationes fomentatiōes
tinas unctiones & consimilia que relaxādo ac
molificādo dolorē mitigat uiasqz dilatādo calculo

facilē

facilē egressū pbent. ueiendū ē ⁋ Sed nō uelu
ti equoci qdā medici facias q statī a principio
ex oleo de spica de ruta de lilio composito de
scorpionib; aut de consili dolentē locū iungūt.
quia & si dolor pp uentositatē que tūc resolui
tur aliquatr mitiget. stringūtur tamē plimū
me cuius cā dolor auget & morb; plongat.
& sic interdū bonus patiēs magnis cū clamo
rib; ad mūdū aliū inuitus accedit ⁋ Sed ad
actū pceticu; ueiendo Alexander sacellis ex fur
fure tuteceo ī apogimate hbe camomille radicū
uisci aneti & meliloti cū oleo camōilino decoctis
usus ē. Et cū infrigidari icipiūt sūt amouēdi
& calidi sepius reponendi. dehīc uero ex oleo ca
mōilino calido locū dolorosū; iunge ⁋ Vel accipe
altee cū radicib; malue quoq; maiorane pitaiie
capilli ueneris aneti meliloti caului anā · m · j ·
camoille · m · ij · fenugreci · lb · j · seis lini · lb ·
s · ex his uel consilib; fiat decoctio ī qua spon
giā seu filtrū imitte. & fortiter expssū cali
dū qtu; comode patiens sufferre poteīt sup do
lentē locū appone. cūq; īfrigidari icipit remo
ue. & ut pmo calidū repone. hoc uicib; aliqt
faciendo. dehīc ex oleis infrascēptis calidis do
lorosū locū iunge. vt sūt olei camōilini olei
anetini anā · ʒ · j · pinguedīs galine · ʒ · s · mi
sce ⁋ Alexander uō ut dcm ē atq; ille bonus
antiquus Serapio cū talib; decoctionib; ut
magis sint doloris mitigatiue coē oleū & ca

moilinu comiscebat ¶ Sed Rasis & antiquorum plimi i sola aqua calida oleo coi pmixta p imissam spongia seu filtru fomentatione faciebat & successiue ex pscptis unctione ¶ Aliqui ex oleo sisamino cu adipe anatis supscpta fca fomentatione locu inugut ¶ Alij ex oleo de fenu greco seu de altea cu oleo anetino ide facuit. ¶ Vel tali ungueto utebatur qd accipit butiri recetis · ʒ · j · ß · olei uiolati piguedis galine olei amigdalarum dulciu olei de lilio an · ʒ · ß · cere parum & fiat unguentu quo uteris ¶ Sarapio uero ex emplastro infrascpto fomentatioe supscpta p prius fca locu dolorosu eplastrabat qd accipit mucilagis seis lini & fenu greci an · ʒ · vj · adipis galine · ʒ · iiij · farine ordei qtum sufficit ad inspissandu & fiat emplastrum ¶ Vel aliter accipe medule pais i vino remolite & expsse · lb · j · pistet cu olei camoilini qto suffic ad ipinguaduz & fiat emplastru ¶ Aliud ite faciebat uulgaribus notu satis · quia farina t'tici oleu coe & aqua ta diu simul bulire pmittit q emplast' forma accipit quo i cau nro usus e &c ¶ Modus eplastra que dca sut applicandi ac consilia sm quosda antiquos talis e fomentatone fca locus leuiter exsiccet dehic cu stupa aut sucida lana talia emplastra tepida sup dolente locu pone ea sepius renouando ¶ Et ut Auicena inqt auisatus semp esto ut taliu otinue calidi

tas reseruet qd cū petia aliquatr calida seu spō
gia ī decoctione pscpta remolita & expssa forti
ter loco successiue supposita fi& conueīenter.
Frigida ei sup locū exñtia dolorē nimiū augumē
tāt ℞ Ego autē talia emplastra sup fustaneo
extendi cōtinue feci stupis seu sucida lana di
missis & tu facias si lib& ℞ Alias hoc empla
stro usus sū qd accipit medule pāis ī aqua de
coctiōis ficuū remolite & fortiter expsse lb. j
uitelos ouoꝝ duos & cū qto olei camōilini suf
ficit fiat emplastrū ℞ Vel aliter & hoc accipit
radicū altee lb. j. axongie porci recentis ℥.
iiij. pinguedīs galine ℥. j. ß. farine tritici
farine ordei añ ℥. ij. olei camomilini quātū
suffic & fiat emplastrū ℞ Vel accipe manipu
lū unū camōille quā tantū bulire pmitte qd ad
mucilagīs formā deueīat de hīc accipe paste
radicū altee lb. j. farine tritici ℥. iiij. fa
rine ordei ℥. ij. butiri recentis lb. ß. siml'
oīa pistentur de supscpta mucilagine tantū
addendo q emplastri formā recipiat cum quo
ultimo puluīgati croci tres dragmas adiūges
℞ His emplastris mō quo sup tuo pro libito u
tere ℞ Verū ut ille bonus Alexander inqt
Est sepe dolor ī loco uno adeo fixus q si ab
illinc calculū amouere debueris necesse erit
fortioribꝫ uti ℞ Et sic ex ircino sanguie cū
fermēto ordei emplastrū fieri iussit qd esse
efficacissimū asserit ℞ Auicena autē ī casu

isto oleū de scorpionibꝫ comendat ac emplastꝝ
seu unguētuꝫ de galbano cuius i antitotario mesue
desc̄ptionē inuenies ⁋ Laudat itē dyaglon de mu
cilaginibus & cetera ⁋ Potes si libet ut ipse ait
tā i emplastris q̄ i unguentis galbanū ar
moiacuꝫ euforbiuꝫ ac mirrā ponere ⁋ Verū
i his aliqd stiptici semp̄ addas ut oleuꝫ de
alkana ut mirtiloꝝ aut rosaceū ut consilie.
⁋ Et i emplastris folia uirge pastoris ut aliqd
tale ne .s. renes nimiū laxarent q̄a tūc ad
sup̄fluitates recipiendas apti nimiū fierēt,
& sic sepe ut ueteres omnes clamāt ifra ho
rā dolor itensior q̄ p̄mo reuertit ⁋ Ex si cū
istis dolor nō remittit, i thina fiat enkatis
ma i qua a medio ifra patiēs se solū balneat.
⁋ Nec ut Rasis inquit sit tale balneū ītua
liter nimis calidū, nec actualit' itē, sꝫ tantū
solūmodo q̄ patientē tuū delectet i quo pro
libito morā trahat q̄ si debilis nimiū fuerit
i eo minus stet, sepius tū intret ⁋ Cū autem
thinā egredit' cū lintheis calidis lenit' exicet,
& dolēs locus cū aliq̄ unctionū p̄sc̄ptaꝝ un
gat', ut si libet emplastret ⁋ Thine decocto
ex p̄sc̄ptis fomentatiōis rebꝫ cōuenietissie fiet,
quia oīa illa uel ex his plura pro enkatisma
te tali cōueniēt ⁋ Docet tū Rasis q̄ ubi ma
gna adeēt iflamatio, folia portulace molaꝝ cu
curbite uitis albe uinifere flores nenufaris &
consitia essēt addenda, quo i cāu cū patiens

thimā egressus ē ex oleo uiolato dolentē locū
iub& iungi ⁋ Veteres plimi nō recedente ab u
no loco dolore ut ab illic calculus usus uesicā
trahat sup locū cū igne suaui siciā apponūt
& illic aliqdiu dimissa iferius iuxta pmū locū
cū igne eā iubet appoi successiue semp totu
ose uersus iguina descendendo ⁋ Si ei sic feceris
siccia illa ad se calculū trahit & eū sepius i uesicā
descendere cogit quo fco illico dolor cessat ⁋ Iub&
itē bonus Auicena q ifirmus exūs i thima se di
uersimode moueat & subito ⁋ Et extra balneū ubi
possit mrdū ante mrdū retro & nonunq a late
rib3 diūsimode salt& ⁋ Per scalaꝝ itē gradus
saltando descendat aut equū duri portus eqt&
⁋ Aliq ilia & pectinē strigunt aiūt ei tūc uias
dilatari multū ac &iam si cū manu pectinē fri
cēt ac ilia ⁋ Et p hūc modū a loco suo calculus
facilius dimouet & i uesicā facile trāsit ⁋ Pre
scripta tantū fienda sūt q dolor aut ablatus aut
saltē sit aliqualr mitigatus & tūc pscriptoꝝ ni
chil amplius fiat qa tā fomentationū sacelatio
nū enkatismatū unctionū q̃ quoq3 silruz nimi9
usus tantū renes iterdum laxat q ipoꝝ ut
inqt Auicena expulsiuā debilitat ⁋ His igr or
dinate pactis ad ea q lapidē frangūt ueīendū erit
de qb3 i seqnētib3 bono ihu concedente te faciaȝ
copiosū ⁋ Et p hoc ca pnti finē ipono · Laus deo ·

Quidam canones ante q̃ per os cōminuētia lapidē
aut diuretica prebeantur obsiuandi

Adest iã tempus quo tuo paupculo calculo so p os aliqd lapidẽ diminuẽs aut diure ticũ pbeas ¶ Nã & si p antescpta a furore suo dolor aliqualr mitigetur nisi calculus minu as aut ad ext quouis alio mo pellat maiori cũ furore reuertit / patientẽqz suũ sine intmissiõe ita crudelr ĩfestãs ut ad iferos eũ despatum sepe conducat ¶ Vt ergo tale piculũ p posse uitet q calculũ minuat / qqz eũ ad ex corpus ad ducat sũt amodo descbenda ¶ Sed i pnti caplo canones aliquos i exhibitõe taliũ obsuãdos tm mo ponã ¶ Caue ergo ne i pncipio minuentia calculũ exhibeas qa ut inqt Rasis dolor flan chi ĩ insultu ĩdig& mitigatione doloris ¶ Et po stea cura cũ his fiet q lapidẽ emittũt &c ¶ Vt ig ad actũ pcticũ te deducã / cũ ad ĩfirmuz p deueneris cũ molitiuo cĩstere supius descpto fe ces educe / q si uentositatẽ i intestĩs adeẽ cogno ueris leuit carminãtia i secũdo cristẽ iubeas ap poni / & si facile uomit / uomitus puocet ¶ Sed i pronocãdo cautus esto / fortis nãqz & maxime uiolent⁹ sepe lapidẽ sursũ thit ¶ Dehĩc sacella tiones fomentationes uctiones ẽplastrationes & talia mo quo sup face / qbus nõ conferẽtibz ad enkatismata tnsi & ad siccias successiue q sm modũ ĩ pcedenti caplo descptuz ponende sũt ¶ Nec unq p os diuretica & calculũ cõminuẽtia dabis nisi prius aut ablatus aut saltẽ dolor fu erit aliqualiter mitigatus ¶ Tũc ei signũ est

calculũ a suo pmo loco esse remotũ, ut meatus fore adeo dilatatos q calculus ille potit cum appatis medicis ad uesicã facile mitti & p uri nã successiue foris. Sed dolore nõ mitigato & calculo adhuc i renibus exñte qd ut inqt Rasis p dolorẽ i loco eodẽ continue fixũ scit si diuretica & cõminuẽtia lapidẽ exhibueis me alique ad ipõs renes adducent que pp calculum locũ illũ opilantẽ illic detinent, cuius cã dolor auget & i tantũ sepe q pys cũ lamentatioibz bonus hõ ad aliũ mũduz ire cogit, qd ego iam expientia uidi. Nã qdã bonus socius uni cal culoso statim a pncipio cristeia carminantia pbuit p que mille sũt feces educte. Fomen tationes nullas fecit, sed solũ cũ oleo scorpio nũ locũ dolentẽ iunxit, pp quod dolor adauct9 ẽ, cui bonus socius succurrẽ cupiẽs lapidẽ in daicũ & irci sanguinẽ cũ uino maluatico bõa satis i quãtitate tribuit, & sic dolor i tantũ creuit ut nũq exñtes piçachari quoz referta domus erat patientiã tantã pdicare ualuerit, qn ille bonus patiẽs deũ frustra inocãs tandẽ despatus aiãm sathane comẽdauit, quã credo ipẽ alacer i tartara deportauit. Tu ergo ne sic facias caue, qa non solũ de morte corporis, sed qd detius ẽ de morte aiẽ bono ihu reddere rõnem cogeris cũ hi despati tui ob defectum moriant. Diuretica pterea fortia i cibo nunq dabis, qa secũ ext stomacũ ad renes eum indi

gestū adducūt ¶ Ex quo bn̄ patet q̄ nisi stoma
cus fuīt mūdificatus nūq̄ diuretica talia sūt ex
hibenda ¶ Si eis igitur usus fuīs p̱ duas aut
tres ante cibū horas talia p̄be ¶ Solemus tamē
aliqua facilia diuretica ī principio pastus exhi
bere ut sūt capares & cresones qd̄ · 1° · tera
pentice Galienus quoq̄ concessit nec ego illa
vitupo / p̄mo cū ī modica q̄titate sumant · 2° qa
ī nutrimentū facile transeūt & sic non tantā
tūc uim hn̄t q̄ cibū indigestum secū t̄here que
ant ¶ Macer p̄terea renes siccos hn̄s diureti
ca fortia haudquaq̄ sumat sed lenibus utatur
cū qb3 iteꝝ aliqua frigida & hūida semp sūt
cōmiscenda ut semē papaūs iusqami cucurbite
& siliuz ¶ Quonis igr̄ mō fecibus eductis & a
liq̄tulū mitigato seu qescente dolore dragmas
decē cassie fistule tuo infirmo dari iube q̄ cū
decoctōne capillineneris floꝝ boraginis buglose
molaꝝ sebesten ordei q̄tuor seīz frigidoꝝ liq̄ri
tie & passulaꝝ / distempent & uncia una siru
pi uiolati addita ī aurora patiēs tuus totū ca
lidū sumat / cui siue oponem fecerit siue non
prādiuz suū hora consueta sumat ¶ Veꝝ si añ
cenā opata nichil fuīt cristē ipom ī frascptuz
iube qd accipit brodij galine ut caponis · ℥ · x ·
mellis rosati · ℥ · i · s · cassie · ℥ · i · olei cois
℥ · ii · s · salis triti par & fiat cristē ¶ Cassia
itaq̄ p̱ se seu cristeris auxilio oponem si fece
rit / ad cōminuentiū lapidē exhibitionē secu

runs ueres ex qbus pmo simplicia & dehic compo
sita sequentibz i captis describā ℞ Et sic ad ea
tnsiēs pnti caº finē ipono · laus deo · Simplicia q
ueterz testimoīo calculu comminuūt

Lib& que lapidē comminuūt singulaīa bono
adiuuāte ihu sub ordine quodā desc̄bere
ut ea facilius querēs inueniat ℞ Et ab her
bis principiū simā ℞ Ex quibz ē apiuz siluestre
calamentū extremitates uitis albe absinthiū ca
maphiteos ruta agrestis cardus pulegiū abro
tanū arthāīsia camoīlla capillusueneīs politcū
pitaria senationes malua penthafilon sauina po
liū montanū serpiliū urtica ypicon galitricū
usnne tribulus spgi scolopendria sisimbriū cico
rea cotula berbena betonica tfoliuz cretani ma
rini folia raffani & matricaria illa · s· quam
crespulā seu hbam canc̄ ueteēs qdā uocāt &
nri papienses i uulgaīi crespulā consilr appel
lāt ℞ Nec ē arthamisia ut qdā medici nostre
tempestatis putāt pro arthamisia matricaīaz
semp suis i receptis desc̄bentes ℞ Harū usus
talis erit ex qua libūit cū uino ul aq decoc
tionē face cuius ab ʒ · j · usqz ad quatuor
sit tibi dosis ℞ Sublimātur quoqz & fit ex
eis aqua cuius eadem sit dosis ℞ Vel ex his
i ūbra desiccatis fiat puluis cuius a dragma
una usqz ad duas cū uino albo dabis ℞ Vel
ex qbz potes succū exthes & ab uncia una us
qz ad duas dabis solū · s· aut cū uino ul cū

quo alio liquore libuit ¶ Et inter istas ĩfra
scptarum succus q̃ maxime comẽdatur ut sũt fo
lia raffani & max siluris folia consil'r cardi
comestibilis, & istarum duarum succus ceťos ex
cedit ¶ Fit itẽ ex galitrico pulegio ťbulo
foliis uitis albe ex saxifragia urtica cretano
marino et politrico ¶ Spargi autẽ leuit' cocti
manducant', senationes uero ex aceto oleo et
sale condiunt', ac cretani quoq; marini, & de
his trib; ferculũ fit int'du; ¶ Ex radicib;
laudant' infrascpte ut radix costi rubi ťbu
li thimi citruli radix xilobalsami cardi ta
marisci penthafilon caparis iringi, corticis
radicis lauri, radix sasifragie cipi caulis, ra
dix radicis radix apii agrestis lapacii ťbene
graminis feniculi maxime siluris spgi raffãi
teneli & gracilis, altee & acori ¶ In istorũ
quoq; uino scordeon atq; sqlã pone' lib& cui'
acetũ ac oximel ex eo fcm maxie comendatur.
¶ Potes de qbus istarum radicũ uolueris ĩ uino
uel aqua decoctionẽ face' ¶ Vel eas sublima
& q̃ maxime radices cardi que ĩ hoc cãu sup
alias pogatiuã quandã hr̃e uidetur ¶ Et tã
de decoctione q̃ de aqua sublimatiois ab ũciis
duab; ad quatuor usq; dabis ¶ Val& & ipsarum
succus cũ uino potui datus ¶ Vel fiat puluis
q cũ uino subtili aut ouo sorbili dari potest.
¶ Et inter ceťos laudat' puluis corticis radi
cis lauri radicis costi cipi saxifragie yrigi

radicis xilobalsami acori & capparis ac cinis radicis caulis ℞ Istarum autem dosis sit a dragma media usque ad unam quod si consistit aliarum pulvere eodem modo usus fuerit peccatum mortale non committes

Semina. Ex seminibus super omnia nigra cicera commendantur de quibus fit communiter decoctio vel sculum quoque. Laudatur item pulvis seminis cardi convenit & semen malue carui dauci semen geneste nigella semen pori sinapis milium solis semen sparagi & tribuli canapis cipi rafani anesi cardamomi feniculi citruli cucumeris melonis & cucurbite ℞ Ex istorum parte maiori fit decoctio cuius usus in casu nostro est quam maxime utilis ℞ Potest tamen pulverem ex aliquibus facere si libet ut est ex semine malue cardamomi anesi feniculi cipi rafani carui dauci genestre nigelle pori sinapis milii solis sparagi & tribuli & talis pulvis cum vino aut decoctione rubeorum cicerum seu aqua mellis communiter datur & sit dosis a . ʒ . ʃ . usque ad unam cum dimidia

Fructus Ex fructibus conveniunt ossa cerasorum silvestrium ex quibus subtilissime contritis fit lac cuius uncie quatuor stomaco vacuo date maxime prosunt ℞ Conveniunt olive cum aqua & sale condite conveniunt melones fistici ac pinee. Amigdale amare cum rob subtilissime terantur & potum in ieiunio dent ℞ Et alii ipsorum oleum cum modico pulveris yrios potui quoque tribuunt. pulvis baccarum lauri lac ficus cum aqua bibitur ac ficus ipse

trocisci

comeste, & trocisci quoq; ex succo pomo(rum) aristro logie rotu(n)de f(a)c(t)i ℞ Et ite(m) septe(m) q(ui) ex granis sep tuagita p(i)p(er)is fiu(n)t quo(rum) unu(m) o(mn)i die patie(n)ti tuo cu(m) aqua mellis stomaco uacuo dare efficacissimu(m) compies ut Auicena inq(ui)t folia Ex folijs seu lignis ut corticib(us) arbo(rum) uale(n)t folia amigda la(rum) amara(rum) quoquo m(od)o dederis seu i(n) decoctio ne(m) aut i(n) puluere(m) &c(etera) ℞ Val& & mirabiliter decocto folio(rum) rubi, & lac folio(rum) fici. Val& cassia lignea lignu(m) aloes lignu(m) balsami & lacri ma uitis que de martio ab inciso eius ligno de guttat & e(st) mirabilis ℞ Ex gumis ual& gu ma uitis guma cereso(rum) pruno(rum) amigdala(rum) gu ma pini, val& serapinu(m) ac bdeliu(m) ℞ Et iste gume cu(m) uino dissolute, ut i(n) pulue(re)m subtile(m) reducte potui stomaco ieiuno dent(ur) ℞ Ex ole is conue(n)it balsamu(m), cuius dosis sit gutte qua tuor cu(m) uino maluatico ut consili dissolute. ℞ Val& oleu(m) de sauina de p(i)p(er)ib(us) amigdala(rum) ama ra(rum) & b(e)n(e)dictu(m) seu de lateribus, & ex his fi at inu(n)ctio aut p(er) siringa(m) iniectio ℞ Val& ite(m) oleu(m) de granis citri cereso(rum) ac citrangulo(rum) ta(m) iu(n)ctu(m) s(cilicet) q(uam) bibitu(m) ℞ Ex mineralib(us) co(n)ue(n)iu(n)t corali lapis ematites lapis lincis lapis iudai cus lapis renu(m) seu q(ui) ab humana uesica p(er) inci sione(m) extrahit(ur), & lapides q(ui) rep(er)iu(n)t(ur) i(n) epate apri lapilli uentriu(m) gallo(rum) ut palu(m)bo(rum) ac lapis spo(n) gie ℞ Et inter mineralia lib& uitru(m) enu(m)are q(uo)d ut inq(ui)t Auicena e(st) int(er) lapides sicut stultus

intͤ homines talia debent subtilissime teri ¶ Et ali
qui ponūt q̄ isti lapides debēt sup cotte confrica
ri / dehic uō cū uino decoctone cicerū aut mell'
aqua dari ¶ Istorū tamē dosis uaīat ¶ Nā la
pidis lincis spongie ⁊ iudaici dosis ē a · ȝ · ſ ·
usqȝ ad unū · alioꝝ uō a dragma media usqȝ ad
vnā Animalia Ex aīalibus īfrascēpta a ueteribȝ
plimuȝ comendant / vt cinis seu puluis uesice
apri sua cū urina desiccate puluis renū asini /
cinis testaꝝ coclee ac ⁊ciā totius coclee puluis
pelicule uentris galli puluis iecoris irci ac ei9
desiccati sanguis / puluis stercoris columboꝝ
ac galloꝝ turturis quoqȝ · sed ista stercora de
bent subtilissīe puluiāgari / ⁊ cū aqua mellis pro
pinaī ¶ Conueniūt quoqȝ īfrascēptoꝝ oīuȝ cinis
ut cicade ac pulloꝝ irūdinuȝ / ex q̄bȝ quoqȝ fit
ferculū de quo infra · Laudat iteꝝ scarabeoꝝ
cinis scorpionū ericij cū suis spinis g'li locuste
lombricoꝝ t̄restriū milepede teste oui a quo
sit puluis egressus / uermis de nocte lucentis
ac alaꝝ anseꝝ suis cū plumis ⁊ auicule pue
q̄ hiemali tp̄re apud nos sepius appar⁊ quā
q̄dā caudā tremulā uocāt / de hac tn̄ īfra ¶ Q̄d
uis istoꝝ ī olla rudi pane exc̄to ī furno ad de
sicandū pone ī quo tā diu stet q̄ comode teri
possit / cauendo tn̄ ne desiccet ī tantū q̄ carbo
fiat ¶ Et s̄m Apuleū que usui ī cāu isto aīa
lia nobis sūt luna crescente capi debēt ¶ Va
let itē uitellus oui recentis durus cū croco t̄to

comestus ¶ Valent passeres comesti atq; t
turis decoctio ¶ Et sola quoq; urina apri por
ci atq; capre conueit que cu tanto uino albo
no dulci dari deb& ¶ Et ista sut simplicia q
huic crudeli morbo uale compui ¶ Sed quia
ipo4 aliq singularissima adiuenta sut q alia
q dictu sit pparatione indiget lib& eis caplm
seques accomodare & p hoc piti fine ipono
laus deo

Que simplicia tu a moderius q3 a ueterib3 in fractioe lapidis singularia reputat ac qlr ppau exhiberi q3 debeat

Si qs antiquo4 uolumina diligent ispexe
rit plima compi& q no solu3 passioe ista
sed i quauis alia sm exigentia debite ap
proximata sepe a faucib3 mortis ifirmos extir
pat ¶ Sed iterdu ita trucate locuti sut ut
nec pparare nec qualr exhiberi debeat sciamus
cui9 ca omittim9 sepe multa q ifirmis max con
ferret nobisq grandis honor accresceret.
Quas ob res ex simplicib3 q i pcedenti capto de
scpta sut aliqua delige lib& ab ipis ueterib3 su
platiue i cau nro comedata quo4 pparatione3
& exhibendi modu3 pns caplm bono ihu coadiu
uante docebit ¶ Sanguis aute irci i hoc casu
qd singularissimu reputat q ab Auic talr ppa
rat ¶ Olla noua bn uitreata sumes qua ta diu
laues seu i ea aqua bulire facias q t'reitatis na3
amittat. dehic tpre quo uua icipit colorari irci
anno4 qtuor ut circa iugula cui9 pmu & ultimu

sanguinē abitias, mediū uō i ui dcā olla recōde
i qua tā diu maneat q̄ sit coagulatus, dehic p̄
frustrula ad castanee seu nucis quātitatē diui
de & illa i pāno aliquo lineo subtilissimo pōita,
ne queat ipm puluis attingē sub dino suspēde
hoc ē i loco ne ros eū attingat copto, a lateri
bȝ tn̄ discopto, & ibi tm̄ pmaneat q̄ possit pul
uīgari, cuius a. ȝ. j. usq3 ad integraȝ dgmā
cū uino dulci cocto aut aqua apij montani det.
Sarapio antē eū cū rete aut pāno subtilissiō
copiebat, & i loco ubi solares radij atq3 luna
res attingē poterāt dimittebat coptū desup tn̄
tal̄r q̄ ros eū attingē nō poss& Et cū eo de
folio indo de amomo ul' spica seu de aliquo alio
odorifero cōmiscendo potui cū uino cocto dabat
ut si qs iess& fetēs odor occultaret Alexan
der irci annoȝ ad minus quatuor sanguinē me
diū accipit & i uase aliquo uitreato & bene
mondo repoīt, & minuti eū icidens tā diu i lo
co ut sup circūstantionato dimittit q̄ puluis i
de fieri queat, de quo cū mirra eqs ptibȝ da
to se lapides fregisse plimos ait Et ut mal
odor si qs adfuit occultet secū amomū cōmi
scuit Jussit tn̄ ut sanguis redolēs mag fiat
q̄ p dies plimos ante q̄ ircus iugulet ex feni
culi h̄ba hedere aut lauri nutriat Puluis
ei tal̄r pparatus & quo sup mō exhibitus im
nutati p urinā lapidē expellit nec ulterius
alios sinit renasci cū quo dolores amputat.

vii pp has uirtutes mirabiles sanguis irci potio
dei manus nũcupat̃ ¶ Alij quatuor annorum uel
circa ircũ p quadragita ad minus dies cõtinue
ex folijs hedere saxifragie milio solis feniculo
apio & huiusmõi hbis diureticis alũt, & p uigi
ti dies uel circa ante q̃ interfici debeat, eũ qua
qz die uino bono bis potant, quẽ de mẽse augu
sti adhuc regnante canicula iugulãt & ut sup
medio accepto sanguine quo sup mo desiccant
¶ Et istũ cibandi atqz potandi modũ bñ comẽdo.
¶ Alij sanguinẽ illũ i uase bñ mũdo recipiunt
quẽ alio consili uase copiũt i quo minutissima
sũt foramina sic ut exalari queat, & i sole di
misso talit̃ eũ exsiccãt ¶ Tu autẽ huc cuz da
bis sanguinẽ zuchar & alia ut gstus magis
gustui fiat pro libito adde ¶ Rasis cerui
sanguinẽ nõ minus q̃ huc laudat, i quiẽs q ita
lapidẽ renalẽ seu uesice frangit sicut sãguis
ircinus adamantẽ, & si eo uti lib& consimilẽ
quã de irci sanguĩe pparationẽ face sitqz dosis
eadẽ ¶ Sanguis quoqz uulpis plimũ comẽdat̃,
i quo si ponat̃ lapis aliqs infra triduũ totus
confrangit̃ ut expientia doc& q ut sanguis i
irci ppareť sitqz dosis eadẽ ¶ Et de isto sãguĩe
fert̃ q si pectẽ iungat̃ uesice lapidẽ frangit.
¶ Fert itẽ q puluis menstrui sanguĩs i hoc casu mi
re ual&, & a · ȝ · ſ · usqz ad · ȝ · ſ · cũ uino uel
alio diuretico pbent ¶ Hoc ei comptuz ẽ qa si
cristallis i eo mixto cũ aceto ponat̃ dissoluitur.

15 inter

ls inter uenenosa computat᷑ s3 tñ ī dosi ista no
cē handquaq̄ poteīt ⁋ Et antiq̄ hos sanguines
renalē lapidē frangē uidicerūt quia minerales
lapides ī eis positi molefiūt atq̄ frangunt ⁋ Nā
ut inqt Albertus si sanguis irci asini & ansis
cū aceto mixti leniter decoquant᷑ & ī eis crista
lus ul' gēme ponant᷑ molescūt & etiā uitrū in
tantū ut cū cutello incidi queat // Et si solu3
irci sanguinē accepis & cū eo acetū atq̄ absi
thy succu3 miscueris uitrū ī eo positū ueluti pa
sta molescit sic q̄ ad murū proiectū nō fran
gatur ⁋ Aliud qd ueteres singularissimū re
putāt ē uitrū quod sic Auicene documēto ꝑpa
rat᷑ uitrū cristalinū accipies & eū q̄tum po
tes tere dehinc ī cocleari ferreo pone qd sup
ignitos carbones colloca & cū rubeū fiūt in
aqua fabaꝝ proiice tūc eī calcinatū facile
depndes nō calcinatū uō iterū ad ignē repo
ne sic ut ꝑmo totiēs faciēdo q̄ ad athomoꝝ
silitudinē teri possit cuius cū mellis aq̄ aut
alio diuretico a · ʒ · ʃ · usq̄ ad unā dabis ⁋ Sed
lando ut patienti q̄ hoc uitrū sit nō māifestes
ne put& se uenenari cū ex eo canes interfi
ciamus ⁋ Sed eis non tritū dat᷑ ꝑmo ītegrū
qd cū pinguediē aliqua cōmiscemus & cum
eoꝝ tūc guttur transire nequeat eos int'ficit
& nō uenenositate ⁋ Quidā alkimista eū ꝑ
frustra sup cocleari ferreo ad ignē ponebat
cūq̄ ignitu3 erat ī uino maluatico ul' consili

cū oleo būdicto aut de scorpionib₃ eqs ptib₃
mixto eū sepius extinguebat sic totiēs faci
endo q̄ ad athomoꝝ silitudinē conteri poterat
& eo quo sup̄ dcm̄ ē mō dabat. Auençoar
autē cum oleo iunipi liniebat & ī ignē factū
rubeū ī raffani aquā extiguebat quo facto
eū cū p̄dicto oleo iteꝝ iteꝝ inūgebat & in
raffani aquā extinguebat quo septies fcō
i pulueꝫ subtilissimū reducebat & quo sup̄
dcm̄ ē utebatur. Puluis itē leporis plurimū co
mendat q̄ quidam sic faciūt. Viuū leporem
ī olla noua & bn̄ monda reponūt quā bn̄ clau
sā tm̄ ī furno pmittūt q̄ puluis inde fieri como
de possit cuius a dragma una usq₃ ad duas cū
aliquo diuretico p̄bent. Alij leporē iugulātes
ī sua pelle sanguinē reponūt & eā ī illo sanguie
ī furno tm̄ desiccari pmittūt q̄ puluis fieri
possit. Alij abiecta carne ossa solū cū sangui
ne & pelle desiccāt. Quidam sarracenus de
de infrascēpto pulue se michi mirabilia fecisse
narrauit. Pregnantē leporē iugulabat dehic
lepusculos a uentre extractos euiscerat quos
ex sanguie matris iplet & ī furno modo quo
sup̄ desiccari pmittit sic ut puluis inde fieri
possit quo utebat & c̄. Auicena aquā le
poris multū comendat pro quā qdā aquam
sublimatiōis interpetrant quā facias si libet.
Vel aqua seu brodio decoctiōis eius ute. Vel
aquā ī uase duplici face & erit optima quā

ī facile

modo

ut sup̄

adhuc si magralius face libuit. quado hec fit aqua saxifragiã miluũ solis ut aliqd hu⁹moi secũ misce ⁋ Repi i antiqs qbusdã expime tis q lepus i iuctura poplitis posteriorum pe dũ ad magnitudine mediocris fabe ossiculuz qddam ht. c⁹ puluis cũ optio uino potat⁹ cal culũ omnẽ frangit ⁋ Et hoc ab meo illustr issimo dño Marchione montisferrati quoqz hũi q añ q ad standũ secũ uenisse sepissie a calculo uexebat, & ait se pluries talẽ pul uerẽ exptũ fuisse q calculũ indilate frãge bat ⁋ De cine scorpionũ antiq nri mirabi lia narrãt, q sic fit, uiuos scorpiones in olla noua uitreata, ut ut placuit Auicene sapientie luto illinita recondes q tantũ i furno pmaneat q nõ adhusti sz tm mo de siccati i pulueꝫ conũti possit cui⁹ dosis ẽ a kirat duobz usqz ad qtuor cũ uino albo a ut uino mellito seu cuz aqua mell' ut alio diuretico ⁋ Antiquorum qdaz cũ sale armoi aco eos comburebãt, qd nõ laudo ⁋ Fit & ex eis oleũ de quo locus ubi lapis esse credit dt iungi ut renes ilia ut pecten &c ⁋ Et ipm quoqz p siringã i uesicã missũ lapidez frangit, quod sic fit i libra una olei amig dalarum amararum duodecim uiuos scorpiones ipone ut i amphora bñ sigillata ad solẽ po nat ibidemqz p dies quadragita dimitta tur, & dehic excolatuz usui reseruet ⁋ Fit

nõ de osse poplitis posteriorum pedũ le poris

nõ quo fiat oleũ scorpionũ

itē cū spēbꝫ hoc mō ℞ Accipe aristrologie ro
tūde ciprī gentiane radicis capāis an̄ · ℥ · j ·
simul contūde sup que libras duas olei amig
dalaꝝ amaraꝝ proice & ī amphora bñ clau
sū p dies quadraginta ī sole dimitte, deīde co
let sup qd uiuos scorpiones uigiti quatuor
pone & iterū ī sole p dies alios · xlta · dimitte
dehīc excolet & usui reseruet ℞ Nōnulla itē
sūt aīalia ex qbus sup laminā ferreā ignitaꝫ
exsiccatis fit cinis q ī casu nr̄o plurimū comē
dat vt sūt cicade · scarabei · grili ; & eoꝝ maxīe
q c̄ca furnos aut loca calida cōmorant sꝫ omīꝫ
istoꝝ crura & ale ac alie extremitates abici
ant ℞ Fit ex milepeda ut supᵃ cinis qui q̄ꝫ
mirabilr ual& ℞ Hi consilr cineres ueluti
scorpionū cinis fieri possūt q cū eisdē quoq̄ꝫ
dent ac eadē sit dosis ℞ Veꝝ de p̄dictis qdā
ʒ · j · dari iubēt, sed de cinē scorpionū haud
quaq̄ꝫ cū ipē magis sit uenenosus ℞ Vete s
aliq & maxime Rasis uermē ī estate de
nocte lucentē quē cululucidā uocat plurimuꝫ
laudat, ingens q̄ ē uirtutis cantaridis, sed
ī casu isto potentior, & is ī uase ereo ī sole de
siccari deb&, dehīc abiecto capite ac extremi
tatibꝫ cū modico aque asē fetide excolate de
tur ℞ Precipit tñ Alkindus ut de tali pul
uere aurus unus det, qd nō laudo qa uesi
cā exulcerar& ℞ Fit itē cinis cocleaꝝ īte
graꝝ ac solius teste ℞ Fit quoq̄ꝫ ex eritio

siue cu spinis, & ex aliis anse(rum) cu pe(n)nis. R(ecipe) Ho(rum)
cine(rum) dosis e(st) ʒ .j. cu aliquo diuretico & c(etera).
R(ecipe) Diuinus i(n) hoc pullo(rum) irudinu pulvis reputat
quos volantes accipe & sius cu plumis vivos i(n)
olla monda desicca, hui(us) pulueris dosis e(st) a ʒ .s.
usq(ue) ad una(m) & dimidia(m) cu appa(ra)tis diureticis & c(etera).
R(ecipe) Rasis eos axatos & comestos p(er)timu(m) i(n) hoc ca(s)u
comendat. R(ecipe) Et ex eis ite(m) tale ferculu(m) faciebat
sa(n)a volantes i(n) olla cu decoctione rubeo(rum) cice(rum) mo
dico succi petrosilii addito cu oleo amigdala(rum)
dulciu & sale decoq(ue) faciebat cinamo(m)i galege ga
riofilo(rum) & consimiliu(m) spe(cie)r(um) pa(rum) addendo, & ta(m) bro
diu(m) q(uam) carnes suo patienti esui t(ri)buebat. R(ecipe) Drag
ma quoq(ue) una pulueris vesice ap(ri) su(m)a cu urina in
furno desiccate p(er)timu(m) val&, ac tantu(n)de(m) pulueris
pelicule ventris galli & pulueris stercoris palu(m)bo(rum)
rubeo(rum) q(ui) p(ri)us cu seie lini ut cu pane i(n) quo
seme(n) feniculi coctu(m) sit nutriri debe(n)t, deinde per
die(m) cu sua nocte stercus illud i(n)fundat i(n) aceto &
dehinc exsiccet(ur) & pulvis fiat de quo & cinamo
mo eq(ualibu)s p(ar)tib(us) cu sirupo de s(u)q(ui)nato ut consimili
dragmas duas dabis. R(ecipe) Vel facias sic accipe
fimi colu(m)bini ut sup(r)a p(re)parati ʒ .j. origani ʒ .s.
çuchari ʒ .ij. fiat pulvis & sit dosis una. R(ecipe) A
lii ex eo cu oleo amigdala(rum) dulciu trociscos
conficiu(n)t, & ter hoc facientes semp(er) i(n) u(m)bra desi
ca(n)t, deinde i(n) petia rara ligant & i(n) vino i(n)fu(n)du(n)
tur veteri cuius uncias duas p(re)bent. R(ecipe) Vel
accipe fimi ut dictu(m) e(st) p(re)parati ʒ .j. piperis ba

chaz lauri an̄ · ʒ · j · çuchari · ʒ · ij · fiat pul
uis q cū decoctione pulegij det̄ quoquo modo
tale stercus dederis mirabilr opatur ℞ Et
eiusdē ūtutis ē muriū stercus uelut istud ppa
ratū & exhibitū ℞ Vel da dragmā unā pul
ueris criste galli & uidebis ℞ Cinis quoqꝫ ū
miū trestriuz singularissimus habet̄ cuius do
sis sit · ʒ · j · cū çucharo & alijs spēbꝫ prout
tibi libuūt ℞ Quedā anicula repit̄ q apud
uetēs tante uirtutis reputat̄ ut eā sub silen
tio ptīre pccm mortale michi comittē uideret̄
Inquit ei q ī frangendo lapidē sibi par nichil re
pitur ℞ Sed nr̄e tempestatis pctici pro hac
aue quā uulgares nr̄i caudā tremulā uocāt ac
ccipiūt sed ueterū dcā conspiciēs nō ēē illā com
pior ymo hec mea auis ē illa sub duplo minor
qa excepta aue basilica que ē regalis auis ut
Sarapio & alij ueteres inquit nulla hac minor
repit̄ cuius corpois color inter cinericiuz &
uiridē mediuz ten& ℞ Sup alas autē pēnas
aliquas ueluti auro depictas hr̄ & ī pennis
caude poncta alba plima que sursū uolās traz
gariēs statim petit ī uolatu semp garit et
hiemis tempore ad nos accedit sup lacunales
ripas libent̄ cōmorat̄ & sepe iuxta pietes &
tūc muris adhrens ibi suū nutrimētuz uenat̄.
huius cauda tremit nō tm̄ tamē nec ita cōti
nue ueluti eius que statim dcā ē ī figura tm̄
ei plimuz assimullat̄ qa respectu sue molis ob

longa satis ē, sed ī colore pennarum nequaquā.
hec ī paludibꝫ libent' nidificat, & rotundum
plumis plenū nidū suū ī ipis paludibꝫ arbori
salicis ut plimuꝫ appendit, duo ꝑua foramina
ī eo dimittit ꝑ que ei ingressus fit & egres
sus, septē & ult' pullos uno cubatu concipit,
& quia pennas uariis coloribus depictas hꝫ,
uulgares nr̄i pantinū uocāt q̄i pictā. Hāc
auē Auençoar bugbuça arabice uocāt inqt,
& exponūt qdam q̄ ē cauda tremula quā nos
bouarinā uocamus, sed hec bouarina ē illa in
duplo maior, ex quo pat& hanc illā nō esse,
cū regali aue excepta ut dixerā hac nulla sit
minor. Hanc auē qdā axā & quidā elisaꝫ
manducāt iubent, qn̄qꝫ recentē & qn̄qꝫ salsaꝫ.
Sed ex ea Auicena puluerē facē doc&, quia
ī furno integra desiccari iub& tantū .s. ut
ipē inquit q̄ cū terminos axatiōis ad adhu
stionē transiēs uenerit puluis fiat cuius ʒ .j.
cū aliquo diuretico sit dosis. Et aliq addūt
pipis folii indi an̄ . ʒ . j . & totū pro una dosi
ꝓbent. Sed circa istos fiendos pulues unū
tibi sit documentū gn̄ale, q̄ quecūqꝫ axantur
cū t'minū adhustionis attingūt ab ulterioi de
siccatone debent custodiri. Sat ei ē si pul
uerişari queāt. Sed illa que sūt ī cinerē
cōmutāda ad adhustionē ueniāt necesse est,
& hoc tibi sit menti semp, qa irūdines auicu
le & nōnulla alia que dicta sūt si ad adhusti

onē deuenerīt nullā amplius uirtutē habent
In cāu itaqꝫ nr̃o que dc̄a sūt singularissima re
putant̃ / sꝫ nō minus que sequūtur ut vncia
una succi radicis raffam / q ut inq̄t Auēçoar
a ꝓpetate mirabili lapidē frangit / & idē facuit
uncie due uini decoctiōis radicis lapacij acuti.
Val& ^cinis testaꝝ ouoꝝ a quibꝫ fuerīt extracti
pulli / & iste teste sup ferreā laminā exsiccari
debēt / quaꝝ dosis ī debili sit · ʒ · ſ · ī forti · ʒ · ij ·
& ī mediocri · ʒ · j · cū diuretico aliquo & c̄.
Val& itē cinis tirsi caulis siluris aut nondum
t̃nsplantati Et infrasc̄ptoꝝ quoqꝫ puluerū
ut corticis radicis lauri radicis saxifragie se
minis cardi milij solis seminis spgi gūi ceresoꝝ
& amigdalaꝝ Et si gume iste teri nequeāt
cū vino ul̃ alio diuretico dissoluant̃ quoꝝ a
scropulis duobꝫ usqꝫ ad quatuor cū aliquo di
uretico sit dosis Alkindus autē bestiūculā
q̄ ī locis hūidis & ī oleribꝫ repitur cuꝰ dorsū
nigris pūctis ē maculatū sūme laudat / que si
ītegra t̃nsglutiet̃ / omnē ut inq̄t calculū aufert
eūqꝫ nunq̄ redituru pelit Valēt itē t̃cisci
pomoꝝ aristrologie rotūde / ab eis eī succus ex
trahit̃ & tā diu ī sole desiccaū ꝑmittūt q̄ ide
trocisci fieī possit / q postea ī umbra desiccati
usui reseruent̃ Auicena uō & dn̄s Rasis
trocisos septē ex granis septuagita pipis fc̄os
ꝑtimuꝫ comendāt Lapis lincis & lapis india
cus ꝑꝑ quā hn̄t ī cāu nr̃o excellentiā a q̄busdā

ueterib; lapides renū nūcupant quo⁊ dosis cū aliquo diuretico sit · ʒ · ϛ · ⁋ Fit ex granis cit cereso⁊ & citrangulo⁊ itē oleū cui⁹ ʒ · ϛ · potui data mire ual& ⁋ Et idē facit ūcia media cū dimidia succi tribuli i terra sicca & nō i aqua nascentis / aut · ʒ · iiij · aque sublimatiōis camo mille seu decoctiōis ipius ⁋ Val& quoq; aqua balneo⁊ n̄aluꝫ sulfurea & nō aluminosa ꝑꝑ eius stipticitatē ⁋ Et q̄ aliqñ exptus suꝫ gutte q̄tuor fini balsami cū uino diuretico dati ⁋ Ossa p̄tea cereso⁊ siluestriū suis cū nucleis conterunt / & ex inde cū decoctōne rubeo⁊ cicerū lac extractū dat / cuius dosis ē ab uncijs trib; usq; ad quinq;

⁋ Lactis uō fici seu folio⁊ eius gutte decem aut duodecī cū uino albo sūt dosis una ⁋ Lacīma⁊ uitis uncie due usq; ad quatuor dant ⁋ Decoc tionis autē rubeo⁊ cice⁊ eadem quoq; sit dosis Infrascͤpto⁊ uō succo⁊ dosis ab uncia una usq; i duas ⁋ Et p̄stat si cū uino albo aut decoctōe rubeo⁊ cice⁊ extrahant / ut ē succus folio⁊ ui tis albe / radicis cardi / penthafilon h̄be politrci pitarie & folio⁊ siluestris raffani / q̄ int omes alios succos ab oīb; comendat / cuius dosis sit uncia una ⁋ Et hec sūt singulāia quo⁊ ꝑtem sū exptus / & ꝑtem repi nr̄is ab auctorib; sup alia comendata / quo⁊ q; tā ꝑparandi q̄ exhiben di modū p̄ns captm tibi dedit ⁋ Et ꝑ hoc felicit finē recipit · Laus deo ·

De conditionibus in compositione medicinarum que nostro proposito conveniunt attendendis

Medicine composite que calculum comminuunt plurie a veteribus describuntur, sed magis famosas magisque gustui delectabiles bono ihesu coadiuvante describam ℞ Verum conditiones in compositione talium attendendas primitus [illegible] quas parti ab Avicenna decima octava tertii recollegi & parti libro decem tractatuum a Galieno ℞ Prima ut medicina comminuens lapidem ad locum celerius conducatur subtiliativum semper aliquid atque penetrativum secum erit commiscendum, ut calamentum cassia lignea piper cinamomum & sitia ℞ 2a semper aliquid commiscebis quod in locum lapidis medicinam comminutivam detineat ut mastix gumi arabicum vel consimile ℞ 3a aptivum aliquid addes cuius vi grosse materie ac id quod diminutum a lapide fuerit extra conducatur ut fenugrecum daucus sysileos cordumenum squinantum radix apii spargi brusci cortex radicis caparis & cetera ℞ 4a quia sepe loca per que iste calculi confractiones seu materie alie transeunt exulcerantur aliquod stipticum illa defendens adiunges ut lilium siccum dragagantum gummi arabicum amigdon liquiritia aristrologia rose sandeli & cetera ℞ 5a aliquid semper cum eis pone quod sit doloris sedativum, ut semen lini eius mucilago semen altee nuces iusquiamus albus semen papaveris & cetera ℞ 6ta quia per sepe aliqua venenositate participantia dantur ut cantarides vermes lucentes & cetera aliquid illi venenositati obvians commiscebis, ut sunt semen alkakangi quatuor semina communia frigida, &

ista ppria taliu sut beçaar ℞ Iste sut conditioes i taliu compositione medicinaꝝ attendede, sȝ tuo semp pro posse fac q̄ oia talia ad tempie dedu cant, qd cu seie alkakangi q̄tuor seibus frigi dis coibȝ ul cu semine lactuce scariole ut consili facile fiet ℞ Veꝝ simplicia aliq̄ repiut i qbȝ enuate conditiones plures isut, & sic cu illis nulla aut pauca sut comiscenda, de qbȝ duobus pcedentibȝ i caplis te & deo laudes satis copiosu feci ℞ Sed qa difficile e simplex repiri qd has omnes & si tn plures i se conditiones habeat co positis utimur paucis & pluribȝ sm q opus est admixtis, quaꝝ magis famosas inscriba ℞ Scias tame q que nondu ad una forma reducte sut q̄ fermentate pualet, qa ut bonus inqt Auic̄a virtus nalis discretiua int taliu medicinaꝝ uir tutes distinguit, & sm exigentia i eis diuisimo de opat, qa ad medicina lapidis communitiua conducenda medicis penetratiuis utit, cumq̄ i locu lapidis ea fuut, uiscosis retentiuis ut ipa medicina frangens lapide tantu ibide teneat q sua oponem pfeceit, qua pfecta medicine lapidis communitiue & uiscose retentiue euane scut, dehinc uo uirtus ipa apitiuis utit que comunutu lapide ac mas alias ad ext conducut ℞ Et ne p que conducut loca ledant ad taliu tuc confortatione stipticis utit ℞ Ex quibus satis pat& q medicina q nondu e ad formaꝝ una reducta potius e eligenda, cu utt[?]utes com

ponentiū i ea sit sepate cū qbus ut stati dcm ē
sm exigentiā nālis discretiua uirtus opat. His
itaq3 conditionib3 obseruatis a pncipio ea exhi
benda sūt que tempate caliditati attinēt. tales
nanq3 siue decoctiones fuerīt siue iuleb sirupi
pulues siue confectiones facile ad renes penetr
ant, nec secū a supiorib3 ueluti fortit urinā
prouocantia mās feculentas aducūt, s3 solū
i ipis renib3 exn̄tes leuiter p urinā expurgāt
ac moderate & absq3 uiolentia calculū cōmi
nuit. Ōis nanq3 medicina q̄ urinā fortit
prouocat renū hūiditates euacuando eos ma
xime ledit, qa nichil eis nociuū magis q̄ maci
lentia. a pncipio ig' leuiorib3 utendū ē. Et
sic habes conditiones i compositione mediciāz
pposito nr̄o conueientiu3 attendendas q̄ huic
capto finē iponūt. laus deo. De decoctionibus si
liinatis aquis iuleb ac de sirupis q
super alia in frangendo lapidem pri
cipatū obtinēt

Lib&: rubeoz cicez decoctonem pp eius ex
cellentē uirtutē a ueterib3 enarrata3
q̄uis int' compositas forsā nō enumeret
primā3 facē. Monda ergo cicera tm̄ buli
ant qs aque medietas sit consūpta, de hic colet,
cui9 cū çucharo ut sine çucharo. ℨ. iiij. i au
rora & tantūdē p horas duas ante cenā p uice
dabis. Vel hāc facias que accipit folioz mal
uaz siluestriū. ℳ. ij. capilli ueneris. ℳ. j. mell'

ʒ · iij · & aque pluuialis cisterne ut alterius bu̅ monde libras q̅tuor ad ptis tertie co̅su̅ptio ne̅ decocto fiat, cuius mo quo sup uncias q̅tuor pro uice dabis ℞ Vel accipe campestris malue capilliueneris an̅ · M · j · radicu̅ spgi · ʒ · j · rube oꝝ ciceꝝ pugillu̅ unu̅, & cu̅ butiro fiat decocto ut de eo i decoctone ia̅ fc̅a pro libito pone, de qua tuo patienti mo quo sup tribue ℞ Hoc e̅i dolore̅ mitigat uias dilatat & sine uiolentia calculu̅ minuit ℞ Vel radicu̅ spgi radicu̅ pru rubi q i cultis terris nascit & capilliueneris an̅ · M · ij · accipe, ciceꝝ aute̅ rubeoꝝ pugil lu̅ unu̅, de qbus i quatuor libris aque fiat decocto aceti sqlitici uncias duas addendo, & tertia consu̅pta pte colet, de qua patie̅s · ʒ · iiij · horis quibꝫ sup pro uice sumat.

℞ Vel accipe capilliueneris campestris malue pitarie scolopendrie cicoree an̅ · M · j · q̅tuor seminu̅ frigidoꝝ · ʒ · j · ʃ · semis malue · ʒ · j · ane si · ʒ · ʃ · fiat decocto cuius ueluti p̅sc̅ptaꝝ sit dosis & usus ℞ Si has decoctiones delicatas gustu magis h̅re lib&, de quauis · ʒ · x · su mas, zuchari aute̅ uncias duas cu̅ dimidia & totu̅ inlibiza, qd pro uicibꝫ duabꝫ sufficit

℞ Veꝝ i his que acetu̅ sqliticu̅ no̅ recipiu̅t cu̅ inlibizant si de eo uncia̅ media̅ adde̅s p̅ualet

℞ Posses &iam ex p̅sc̅ptis decoctionibꝫ sirupu̅ hoc mo face, ut de qua lib& libras duas ac cipe zuchai · ʒ · x · mellis · ʒ · ij · cu̅ dimidia ex

ut de his

qbus sirupus debite coctus fiat de quo ab un
cia una cū dimidia usq3 i duas cū uncijs t'b3
decoctiōis cicez rubeoz aut aq̄ sublimatiōis
capilliueneis aut scolopendrie cicoree camo
mille ut consilis misce & sufficit p una uice
℞ Contingit tn̄ int'duz dolorē mitigari q̄uis ipe
ex toto non recesseit i quo cāu que sequit'
decoctio iuleb siue sirupus plimū ual& ℞ Ea
autē accipit capilliueneis ·M·j· folioz cādi
siluris politrici scolopendrie an̄ ·M·ß· q̄tuor
seīuz coīuz frigidoz ·ʒ·j·ß· seīs alkakāgi
ʒ·j· seīs malue fenugreci an̄ ·ʒ·ß· liqritie
ʒ·iij· conquassent & fiat decoctō de qua si
libet mō quo sup' cū çucharo pbe ut eā iuli
biça aut sirupū face cuius ut sup' sit tibi u
sus ℞ Vel' huc q accipit radicuz brusi spgi
apij & feniculi an̄ ·M·j· capilliueneis adian
tos cetarach polit'ci an̄ ·M·ß· quatuor seīuz
frigidoz seīuz endiuie scariole lactuce an̄ ·ʒ·
ß· amei milij solis nucleoz ceresoz an̄ ·ʒ·j· li
qritie ·ʒ·ij· passulaz ·ʒ·j·ß· spice nardi ·ʒ·
j· fiat i aqua ordei decoctio de q̄ mō quo
sup' pbe ul' eā iulibiça ut cū libris duabus
çuchāi sirupū face ℞ Q si fortius accipe
camaphitheos camoille penthafilon apij silue
stris ypicon an̄ ·M·ß· radicis spgi radicis
rubi i t'ris cultis nati radicis pēthafilon an̄
ʒ·j· cicez rubeoz pugillū unū semīs malue
seīs spgi seīs cucumeis & citruli an̄ ·ʒ·ß· fiat

faciās

decocto de qua ut de alijs facito ℞ Et itē si li
bet fortius. Accipe camaphitheos politici sauı
ne cretani marini foliorum raffani siluestris
matricarie an̄ · ℳ · ſ · radicis rubee tictorum radı
cis spargi radicis brusi radicis capparis radicis
tamarisci an̄ · ℨ · j · milij solis seminis spargi cımı
ni anesi an̄ · ℨ · ſ · liquiricie · ʒ · vj · fiat decocto
& dehic iuleb & sirupus si libet ℞ Vel aliter
sanationum piretrie scolopendrie sauıne capilli ue
neris apij siluestris saxifragie cretani marini
an̄ · ℳ · j · accipies rubeorum autē cicerum pugillū
unū tribuli marini milij solis seminis spargi semis
cardi an̄ · ℨ · iij · radicis graminis · ℳ · j · radicū
apij spargi feniculi penthafilon & cardi an̄ · ℨ · ſ ·
conquassentur fiat decoctio ℞ Et si mō quo sup
iuleb facere uelles adde squilitici · ℨ · ſ · quod si ex quo
uis pręceptarum decoctionū cū zucharo modo quo
sup sirupū facere uelles adde uncias tres aceti
squilitici, & erit potentior & cetera ℞ Potes item si
rupū aliū facere i hoc casu mirabilē quod accipit se
minis genestre · ℨ · iij · anesi seminis apij seminis
spargi milij solis an̄ · ℨ · ſ · radicis graminis sa
uıne saxifragie senationū cretani marini an̄
ℳ · ſ · fiat decoctio & dehic iuleb si libet atque
sirupus cui si uis mō quo sup acetū squiliticum
adde ℞ Sirupus alius i hoc casu mirabilis accipit
succi limonū succi foliorum raffani siluestris feca re
sidentia an̄ · lb · j · zuchari · ℨ · x · mellis · ℨ · iiij ·
& fiat sirupus cuius dosis sit · ℨ · j · cū dimidia

aceti

nisi in duas cum his & modo quo super datis ℞ fit
preterea ex quibus libuit herbis radicum seu arborum
folijs in capitulo septimo descriptis decocto & itez eas
sublimando aque ℞ Et iste cum zucharo si libet
dabis aut sine ℞ Julebizari ac sirupizari que
possunt & omnia ista in casu nostro sunt convenientis
sima quare illis & his que in presenti capitulo scripta
sunt consideratis michi visum est tam de decoctionibus
de sublimatis aquis quam de iuleb quam quoque de si
rupis nostro proposito convenientibus te satis copiosum
fecisse pro quo ad pulveres confectiones & a
lia huiusmodi amodo transiens huic capitulo finem
impono. Laus deo. De pulveribus qui lapidem
frangunt & item de confectionibus

Pulvis qui mirabiliter lapidem frangit accipe
capilliveneris penthafilon poly montani
ana ʒ i. radicis costi radicis cardi ra
dicis penthafilon ana ℈ ij. milij solis seis sa
xifragie seminis spargi ana ʒ s. pulveris testarum o
vorum cineris erici pulveris vermium terrestrium ci
neris scorpionum ana ℈ i. fiat pulvis cuius
dosis sit ʒ i. cum pigmento seu vino mellito
ut volunt Galienus aut cum vino aliquo diu
retico ut cum decoctione rubeorum cicerum aut cum
decoctione facta ex aliquo simplicium in capitulo 7°.
descriptorum seu ex illis pluribus ℞ Et hic nota
quod omnia simplicia que tam in pulvere isto quam in quibuscum
que alijs describendis eo modo preparata intelligantur
quo septimum & octavum capitulum supra te docent.

Pulvis.

Puluis alius i hoc cau poptimus accipit cinamo
mi cassie lignee amomi corticu radicis caparis
corticu radicu lauri an ℥ j quatuor seminu comu
frigidorum ʒ s seminis spgi milij solis radicum
saxifragie scolopendrie an ʒ ij sanguis irci
puluis lepois cineris eritij uermiu terrestrium
cineis tirsi caulis no tnsplantati an ℥ j s fiat
puluis de quo dragma una cu quouis supdcorum
dabis. Vel huc facies q accipit sanguis irci
puluis leporis radicis rubi an ℥ j seis cardi
℥ ij cineris grilorum cineris scorpionu an ℥ s
amomi ʒ iiij pilorum spice ʒ j quatuor seminu
frigidorum ℥ iij seminis urtice seis spgi radicis
penthafilois an ʒ ij fiat puluis cuius dosis
& usus sit ut pcedentiu. Mirabilis e q seqt
puluis & is accipit uitri pparati ℥ iij pulue
ris yrudinu an ℥ ij puluis nimi passerculi
supius descpti ʒ s sanguis irci ℥ j s amo
mi ℥ ij s seis cardi dauci milij solis seminis
spgi bacharum lauri pipis nigri an ℥ j fiat pul
uis & ut pcedentibus utere. Vel facias sic ac
cipe cineis scorpionu ℥ j sanguis irci pulue
ris leporis cineris ericij stercoris muris ster
coris columborum an ℥ j amomi ℥ ij s car
damomi anesi milij solis corticu radicu lauri
capilli ueneis politrici radicis saxifragie radi
cis penthafilonis an ʒ ij fiat puluis quo
ut supra utere. Alius q mire lapide frangit ac
cipit cineis testarum ouorum sanguis irci sterco

ris muris an̄ ·ʒ· ij· gume prunoꝝ gume ami
gdalaꝝ serapini an̄ ·ʒ· ſ· pipis nigri radicis
balsami an̄ ·ϡ· ij· pulůis minimi passerculi ·ʒ·
iij· pulůis cicadaꝝ pulůis grili· pulůis culi
lucide pulůis milepede an̄ ·ϡ· j· fiat pulůis
cuius dosis cū aliquo diuretico p̄sceptoꝝ sit ·ʒ·
ſ· R Vel facias sic, sanguīs irci dragmā u
nā accipies, cineris scorpionū ·ʒ· ſ· cineris
testaꝝ oui pulůis yrūdinū an̄ ·ϡ· j· amomi
pipis cinamomi an̄ ·ϡ· ij· fiat pulůis cuius
dosis sit ·ʒ· ſ· R Vel accipe sanguīs irci uit
an̄ ·ϡ· j· cineris scorpionū ·g̃· iiij· cina
momi ·ʒ· j· fiat pulůis & sit dosis una·
R Vel accipe pulůis testaꝝ oui ·ʒ· ſ· milij so
lis seīs spgi seīs saxifragie an̄ ·ϡ· j· fiat
pulůis pro una dosi R Vel aliť accipe lapi
dis lincis lapidis indiaci sanguīs irci an̄ ·ϡ· j·
amomi ·ʒ· ſ· gingebris gariofiloꝝ an̄ ·ϡ· ſ·
fiat pulůis & sit dosis una R Vel sic, acci
pe seīs cardi ·ʒ· j· cinamomi ·ϡ· ij· fiat pul
uis q cū decococtōne rubeoꝝ ciceꝝ deť et ē
mirabilis R Volebam his pulueribus finez
impone, sȝ se unus alius p̄sentauit tā mira
bilis uirtutis ut eū scribē sim coactus, qui
accipit uitri ·ʒ· ij· pulůis lepusculoꝝ p̄pa
ratoꝝ ut sup̄ ·ʒ· j· ſ· lapidis indiaci lapidis
licis lapidis spongie sanguīs irci an̄ ·ʒ· j·
pulůis passerculi minimi ·ʒ· iij· pulůis ue
sice apri pulůis cicadaꝝ griloꝝ & uermiū

terrestrium cineris scorpionum an ʒ ij amomi
cinamomi an ʒ ij fiat puluis cuius dosis sit ʒ ij.
Iste puluis est adeo in casu nostro mirabilis, ut nullo
aliis finem imponat. Si tamen hos pulueres delicatos
magis habere libet, cum eis zucharum pro libito adde.
Vel de eis hoc modo confectionem facies, de quo libuerit
erit prescriptorum puluerum unam unciam sumito, zuchari
autem libram unam, et eum cum aqua sublimationis foli
orum siluestris raffani dissolues, uel cum aliqua ex
decoctionibus supprascriptis et confectionem facies per bo
los cuius dosis erit uncia media plus uel minus
secundum dosim pulueris ex quo fit etc. Vel aliter
accipe de quo libuerit puluere ʒ ij mellis dispuma
ti lb j et fiat electuarium cuius dosis erunt
ʒ ij. Vel hanc facies confectionem que do
lorem sedando lapidem frangit et sine molestia eum
educit. Et ea accipit cineris scorpionum ʒ ij
seminis sparagi milii solis seminis cardi radicis rubi in terra
culta nati an ʒ j amomi gariofilorum cinamomi
an ʒ iij corticum radicum caparorum cineris ci
cade cineris ericii cineris leporis sanguinis irci
an ʒ ij ß lapidis lincis lapidis iudaici se
minis genestre an ʒ j ß mellis dispumati lb
ij ß fiat electuarium cuius dosis sit ʒ ij. Vel
huius pulueris ʒ j accipe et cum lb j zuchari
cum aqua saxifragie dissoluti fiat in morsellis con
fecto cuius dosis sit ʒ iij. Vel hanc facias
confectionem quam dyasparagi uocant et ipsam accipit
cinamomi zinziberis an ʒ ß xilobalsami car

pobalsami cardamoi lapidis spongie uitri husti la
pidis lincis lapidis indici an̄ · ʒ · i · spice gariofilo
macis nucismuscate croci cipi squanti anesi pipis
longi pipis nigri seminis apij siluestr̄s an̄ · ʒ · iiij ·
radicū spgi qtuz lib& que cū bono uino albo la
uent᷑ dehic buliāt & cocte pistent᷑ , de tali pasta
accipe uncias duas & zuchari albi · lb · ij · quod
cū aqua sublimatiōis folio raffani siluestris dis
soluat᷑ & fiat p bolos confecto cuius dosis sit · ʒ ·
ß · ¶ Ille medicine uerus interprex magr̄ meus
Jacobus de forliuio pro maxīo secreto electuari
uz infrascriptum habebat , qd̄ accipit puluis sqle
ʒ · i · puluis stercoīs colūbini tantūdez , & cum
mellis dispumati · lb · i · ß · electuariū fiat de q
ʒ · ij · pro uice dabis ¶ Huic caplo adiūgere
possem tā a ueteribz q̄ modernis expta pluria
sed de maxime exptis te satis copiosum feci , q
quoqz facile confici possūt cū quo gustu sīt bene
gta ¶ Et sic uisū michi ē digne huic caº posse
finē impone qd̄ aliorū more fit feliciter p laus
deo

Qualr̄ hora poxi infirm᷑ die
tandus ac q̄lr̄ si dolor nimiuz
uirtutē prosterniēt eidē sit succurēdū

Durante poxisimo patientē subtilit᷑ dietes
oport& ¶ Sumat igr̄ de brodio galine
iuueīs ut caponis de panatela de ferculo de
amigdalis de semula de ordeo fracto de ouis re
centibus aut de consiti ¶ Qd᷑ si nimiū debilis fu
erit tantū galina iuueis seu capo decoquatur q

caro ab ossib3 sepetur, & de tali consũpto bro
dio patiẽs sepe sumat, aut de carnuũ suaꝝ con
tuso, & ne stomachus cibo grauet sũme cauẽdũ
erit, id eĩ obess& plurimũ. Erit parũ & sepe dã
dũ. Et qa ficus sicce ac g͠na pini renes tẽpate
molificãt qbusdã ab auctorib3 ĩ hoc cãu plimu3
comendant ficus. s. ĩ pncipio pastus, ĩ fine uõ
pinee sm artẽ pparate &c. Vinũ bibat claꝝ
non dulce. Nec ueluti qdã ignari medici faci
es q ex aqua decoctionis radicis apij feniculi pe
trosilij brusi ac spgi cũ seie anesi maratri et
siluu3 unũ limphãt, sed tu cũ aqua çuchai a
ut simplr cocta id facias. Nã talia diuretica
tpre poxĩmi data mãs ad renes conducũt q
tũc dolorẽ plimu3 augumentãt. In cãu p̃tea
nr̃o ut sup dixerã utilis ẽ uoitus quẽ tu ubi
comode fieri possit, facias. Rursus dolor
mẽdu3 ẽ adeo crudelis & ita ĩtensus, ut ĩ tã
tũ uirtutẽ debilit& q nisi treugã faciat perit
ĩfirmus, & sic aliqd narcoticũ exhibẽ necesse
ẽ. Pro quo scias q triplr dolor sedãi potest
p° causã remouendo de quo sup locutus sũ. 2°
p applicationẽ medicinaꝝ anodinaꝝ pticule pa
tienti. talia eĩ p conformitatẽ quã ad calorẽ
nãlez hñt ĩ mẽbro ipo delicie quãda3 ĩducũt
p quã tũc dolor sedat. Membri quoq3 po
ros apiendo mã3 si doloris causa fuit leuiter
resoluũt, qd ad sedandũ dolorẽ iuuat plimũ
& de his sup satis dcm ẽ. 3° fit p approxi

mationē narcoticoꝝ, & ī isto cāu ut uetēs iu
bēt scropulos duos philonij romāi aut ꝑsici cū
uino calido dabis, aut tiriache noue ·ʒ·j· ℞ E
go alias uncias duas sirupi de papauere cū un
cijs quatuor lactis emulsionū q̄tuor seīuz frigi
doꝝ exhibui ℞ Vel facias sic, & hoc expertus
quoq3 sum · opij g̃na tria accipe & scropulū u
nū croci · thuris uō · cinamomi cassie lignee an̄
ʒ·ß· & hec conquassata ī petia rara ligentur
& ī uncijs sex decoctiōis rubeoꝝ ciceꝝ usq3 ad
tertie ꝑtis consūptionē bulliāt sepe petiā expri
mendo · dehic uō decoctionē illā calidā tuo pa
tienti ꝓbe ℞ Ni te tū cogat necessitas nunq̄
narcotica dabis ℞ Et sic habes q̄d ꝓxisimi
hora fiendū ℞ Veꝝ cū calculus ad uesicā deue
nerit ut supius declaraui, dolor cessat, nisi
ipm̄ ad uesice colū ꝑpelat, quia sepe tūc fit do
lor intēsus ualde, de cuius cura ī sequēti cā°
aliqd dicēe libet, & ꝑ hoc pn̄ti finē īpono · laus
deo.

Ītam circha dietaz q3 narcoticorum exhibitionē

De lapide uesice & eius sigis

Sepe calculus a renibz ad uesicā demittit,
q ꝑꝑ grossitiē uel aliud ibidē retinetur,
& interdū sūt decē q successiue ꝑ urinā
emittūt, ut Rasis se uidisse inquit ℞ Sed cō
tigit sepe ut retentus ī uesica calculus ꝑpau
latiuā mēi aditionē maior continue fiat sic ut
interdū ad oui unius colūbi q̄titatē deueīat
ut ipse uidi, & talis ueluti cepe foliū h̄t sup
foliū ℞ Generat tamē ī uesica lapis unus ut

sup dixerã & duo interdũ aliunde nõ missi. Et
talis lapis cũ sit i fieri ut qbusdã placuit ex u
rina subtili i colore alba cũ sedimine multo are
noso diu pseuerante depndes. Ut si sedimẽ illd
multos p dies continuet, dehic uo dieti minore
tur, lapidẽ tũc iã fcm argues. Postea uo si
urina lactea spissa cũ sedimie grosso globosso
supius lucente fuit iã iuetatuz eũ scias, q cũ
i fundo uesice pmanet nullũ unq dolorẽ effic.
Sed renũ calculus cũ ad uesicã transit i tran
seundo causat continue dolorẽ, cũq dolor ipse
cessat scias eũ iã i uesicã deueisse. Nec is
quoq dolorẽ unq efficit, nisi cũ i ore ueretri
retinet, q si puus fuit i uesice collũ facilius
penetrat, & ibi retentus maiora q pus acci
dentia sepius inducit. Ue4 signa que certis
sime lapidẽ i uesica esse denũciant sũt qñ in
uesice collo dolor adest, & uersus pectinẽ peri
toneon dolet, cõstipatus sit uenter doleat anus
magna cũ egerendi uoluntate, & cũ tanta nõ
nunq ingetudine ut pati colicã patiens uidea
tur. Et int̃duz accntia hec i tantũ mltiplicat
ut ipse anus egrediat, dolet uirga & iuolũ
tarie quasi semp erecta manet. Ad mingẽduz
sepius incitat cũ quo tñ mingẽdi adest diffi
cultas, & post mictuz plus ite4 migere deside
rat, uidet ei ei ut cũ urina calculuz semper
emitte debeat, coxa4 atq tibia4 grauitas adest.
Si igit signa ista omnia uel plura ex eis appa

ruerit lapidē ī uesica esse significat q tūc p digitū ī ano missuz ī mulieribus antē corruptis ī uulua mārfeste dependit. Et siue unus siue duo lapides ī uesica fuerit sepissime nisi p incisionē curari non possūt que ut Rasis īquit satis fit cū piculo qa si indebite fiat ad eā sanguīs fluxus & urine quoqz sepe consequit cū quo tūc patiēs generatione priuat. Et si ī pte neruosa uesice īcisio fiat rarissime ul nunq consolidat iuxta amphorismū sexte pticule. Vesicā incisā &c. Qua ex re dnī sci rogicis talē curā dimitte pstat ad eā soluz ueniendo que sine īcisione fieri potest. In sequenti ig capto ea tractabit & p hoc pnti īpono finē. Laus deo. De cura lapidis uesice

Pro cura lapidis uesice pmo que ab intra & dehic que ab extra approximāda ueniūt describā. Si ig lapis in ore ueretri fuerit ut ad uesice fundū deueniat procurandū ē. Ipm ei ē multo altius colo qr suppinādus ē patiēs & cū eleuatis pedibz ac cruribz hic inde mouendus hoc tā diu faciendo q lapis ab illo loco moueat & transeat ad fundū. cessat ei dolor & patiens liberius tūc minge pot & sic se debet tunc fortiter comprimere. Et si urina nō egreditur ipso ut sup situato cū uola manus radicē uirge pcute. Q si hoc iterū nō contulerit foramini uirge candelā subtilē cereā ul

uirgulā stagneā aut argaliā imitte ¶ Successi
ne uero sacellū ex tritici grosso furfure ac
flore camomille confectū ut Rasis docet seu fil
trū uel spongiā i infrascripta decoctione remolli
tā ac fortiter expssam sup pectine & circū ū
gā appone ¶ Vel semē lini dū bullat ex q tūc
sacellū imple & calidū suppone quo fco aliq
tiens ex infrascriptis calidis oleis locū inunge
¶ Vel ex sanguine irci farina ordei & melle em
plastrū face qd tepidū suppone ¶ Vel accī
pe succi prasij albi lb . j . axongie porci mas
culi nō salite lb . ij . icorpa simul & fac ut
prius ¶ Vel idē ex sanguine uulpis facias ta
lis ei iunctis omnē lapidē uesice nisi bene
ex durissimis fuerit idubitant frangit ¶ Inter
dū tamē ut uesice expulsiua fortificetr ex o
leo de spica locus erit pungendus ¶ Decoctio
uō pro spongia sacculo seu filtro accipit mal
ue ac bismalue suis cū radicibz an . ℳ . iij . a
neti camomille meliloti an . ℳ . ij . seis lini . lb .
ij . fenugreci lb . j . s . ex his conquassatis
decocto fiat q nō solū pro pdictis tibi fuiet
sed ex ea calida ab alto poterit locus embroca
ri uel i ea enkatisma fieri & i hoc cāu pa
parū ult tepidū teneatr ¶ Et itē ex decocti
one cāulinz interdū fit enkatisma qd plimū
iuuat ¶ Embrocatio patiente seu ab enkatisma
te egresso siccetr & ex aliqua unctionū pscp
tarū locū inunge ¶ Testantur itē ueteres q

oleū de scorpionibꝫ i uesicā p siringā imissuꝫ lapi
dē frangit ¶ Ab intra uō oīa illa cōueniunt q
supᵘ captō octauo nono ac decimo descpta sūt ¶ Et
intᵘ cetera sanguis irci pparatus uitrū calcinatū
cinis minimi passerculi scorpionū irūdinū atqꝫ le
poris, & oīa simplicia q̄ i octauo describunt ta
liter qualr ipm te doc& pparata ¶ Et itē taꝫ
decoctiones iuleb sirupi i captō nono posita q̄ᵘ pul
ueres confectōnes & alia que ī se decimū captꝫ
ten& ¶ Illa nanqꝫ expta sunt & huic casui cō
uenientissima ¶ Et sic habes qd ī cura lapidis
uesice tā ab extra qᵘ ab intra dnīs cirogicis
icisione dimissa fiendum sit. Laus deo De pser

uatione a calculosa passione

Nūc est amodo ut calculose passioni finē i
ponā aliqua de pseruatione differere circa
que due sūt habende considerationes. pª
calculi efficientē causā respicit, 2ª māam que ē
supfluēs i ea uiscositas ¶ Oīa itaqꝫ que adau
gere renū caliditatē queūt & que māꝫ uiscosā
possūt efficeᵘ uitanda sūt ¶ De his tn̄ pticula
ruis hic differendū ē, & ut rē statim aggredi
ar īfrascēpta uitanda sūt oīa ut ē omnis excessi
ua caliditas balnea quoqꝫ tā nālit qᵘ artificialitᵉ
calida ¶ Unde qdam cardinalis bononiensis cal
culosus arteticus quoqꝫ, ad balnea quedā nālia
ut ab artetica liber fier& accessit & ab arteti
ca ipā bn̄ cōualuit, sed aucta renū caliditate i
magis calculosus factus ē, sic ut ad excoriationē

que est supfl
ua renū cali
ditas

ieris

uesice tandē deuenerit, & pijs cū lamentatioibꝫ
pauperculus uitā finiuit. Vitanda itaqꝫ talia sūt
balnea. Sup molli culcidra suppine nō iaceat,
cū cingulo seu diploide lombos nō nimiū stringat,
ac res supflue calidas effugiat, ut ē pip: gince
ber. pori. cepe. aliū & silia. oīa nanqꝫ ista nimi
uꝫ renū caliditatem adaugent. Oīa pterea
fortia duretica ueluti radicū calidaꝝ decoctio
& uina potentia & maxime dulcia tā. s. nāliter
q̄ artifitialr fc̄a ut nectar &c̄ & ad hūc mo
dū de alijs rōne renū caliditatis supaugēde ac
ad eos m̄e uiscose conducende uitanda sūt. Et
eo maxime q̄tuꝫ ad uina si illa ī ieiuno aut pau
ca cū comestione sumant, tūc ei ad epar facile
penetrāt, & dehic non solū ad uenas sꝫ ad renes
facillime, quos tūc non tantūmodo calefaciunt,
sed ad eos uiscose m̄ei plimuꝫ adducūt, q̄ duo
calculi sūt causa potissima. & sic talia uitanda
sūt, ac piter omīa alia q̄ ad m̄aꝫ uiscosā gn̄an
dā iuuāt, ut ē imediate sūpto cibo forte aliqd
exercitiū face̅ ueluti currere saltare ad pillā
lude̅ equū duri portus equitare & silia. coire i
tē ac tūc sup pedes diu stare. Hec nāqꝫ atqꝫ
silia ad uenas m̄as indigestas penetrare faciūt
ex quibus uiscosa m̄a gn̄atur ex qua successiue
calculus. Vitanda quoqꝫ sūt cibaria oīa que ī
m̄aꝫ uiscosam facile cōmutant, ut ē oīs caseatus
cibus. caseus itē. & oīuꝫ aīaliuꝫ intestina ac
extremitates. Viscosi quoqꝫ pisces ut āguilla

tencha &c. oīuz leguminū sub'a risū amigdon pa
nis agimus. Caro agnina porcina bouina anse
rina pulloꝝ columbaꝝ & eoꝝ maxime q nonduz
ad uolandū apti erūt, oīuz aquaticaꝝ auiū, oua
dura, & fructus omnes q difficulter digerunt
ut cotana pira mespilla & talia. Hoc & itē
cibi & potus rōne prioritatis aut posterioritatis
īordinata assumptio. Ipsoꝝ quoqꝫ nimia repletio
ac anormalus sumendi usus. Oīa ei ista ad maz
gn̄andam uiscosā plimuz iuuāt. Et sic pat& q̄
tā rōne augende caliditatis q̄ mē uiscose gn̄an
de sūt euitanda. Et &iam que ad renes ipos
sua duricitate seu subtilitate mās adducūt seu
fluere facuūt, ut de decoctōne radicū ac uinis
subtilibus dcm ē. Sed q̄tum ad duretica me
dici plimi pensantes suos calculosos pseruare p
sempit'na sepe passione eos detinēt res .s. dure
ticas i usu quotidiano exhibendo. Nā si in
stomaco seu aliys intmediys uiys mās adiuenūt
& q̄maxime uiscosas, semp secū de eis aliquid
adducūt, & cū hoc colatoriū dilatantes urinā
ut par ess& excolai nō sinūt, & sic spissa uelu
ti rubeoꝝ ciceꝝ brodiū egreditur, ut i illust'is
simo dn̄o dn̄o meo dn̄o montisferrati Marchi
one ante q̄ ad eius curā ueirez accidebat. Is
ēi calculosus exn̄s abūdabat i plimo flegmate,
& hoc tā i stomaco q̄ i intestinis q̄d & i psen
tiaꝝ quoqꝫ facit. & huius cā eū flegmaticum
iudicabāt q tn̄ uersus extremū colericitatis

accidit · quod ei solum ex exeuntibus arguebat · unde cupientes eum ad colicam compositionem reducere et item a calculo preservare calidas confectiones eidem exhibebant · et in continuo usu calida diuretica · Vina quoque potentia et dulcia que limphari ex decoctione radicum apii feniculi petrosilii sparagi brusi et cum seminibus feniculi anesi et cetera semper faciebant · de eadem quoque decoctione in ieiuno ciatum unum sepius exhibebant · Et cum talia materias in stomaco et in uiis aliis inuentas secum adduceret · et cum colatorium quoque dilataret · urinam ueluti rubeorum cicerum brodium per annos plurimos emingebat · Cumque ex tali regimine colera multiplicaret · aliquando tertianam incurrebat · Verum cum de illa uiscosa materia in renibus semper aliquid retineret · a superflua ipsorum caliditate generabatur calculus. qua ex causa fere mense omni hic meus pijssimus dominus calculosam passionem incurrebat · cui succurrere cupientes statim carminatiua enemata fieri faciebant · et cum calidis oleis ilia ac renes pungebant · quod igitur mirum si prefatus dominus nunquam sine calculoso dolore permanebat · due ei in eo principales calculi cause uiscosa materia · scilicet · et superflua caliditas intendebantur. Errant ergo practicantes plurimi qui tale regimen obseruant · et hi potissimum qui ut uias aptas teneant ac digestiuas confortent uina potentia substantie subtilis et maxime in principio pastus exhibeant pauca maxime antecedente comestione · Illa ei propter eorum citam ac facilem penetrationem et maxime si alba ac subtilia fuerint ut uinum maluaticum trebianum et

sitia nō bene digerunt & sic sūt causa gn̄ati-
onis multi flegmatis ut Rasis Avicena & p̄ti
m̄ antiquoꝝ inqūt cū quo aliqd de sordido ad
renes secū semper adducūt ¶ Tu igr̄ ne sic facias
caue ¶ Prestat ei ut Rasis inqt īcisiuis tēpa-
te uti q̄ urinā sic fortiter prouocantibꝫ ¶ De
contempanda renū caliditate ꝑ ūctiones & alia
huiusmodi q̄ exterius applicant̄ nichil iscribā
quia astantes medici prout caliditas ipā fuit
magis ut minus intēsa oleū rosaceū cerotū sā-
delinū cerotū Galieni cū camphora ut sine aquā
rosatā ul' plantagis cū aceto ul aliqd consile
cū ut patiens dormitū s̄m exigentiā appximet
ut cerotū aliqd īfrigidās apponāt & hoc dis-
cretioi taliū comitto cū in talē caliditatē me-
tiri non ess& possibile cū quo plurima ut hec re-
cte fiāt reqrūnt que astantes medici facile co-
gnoscent & sic medicamē unicuiqꝫ conueniens de-
scribe non possem ¶ Qui igr̄ p̄sc̄ptum regimen
obseruauit bono ih̄u coadiuuante a calculosa pas-
sione se facile ꝓseruabit nec aliis pro tūc medi-
cis indigebit ¶ Sed qa se tal' regē ꝓꝓ hoīum
laxiuā satis erit difficile cū aliquibꝫ būdictis
medicis ut ꝓxisimū nunq̄ īcurrat corpus bn̄
mondū tenere studeat qd̄ ꝑ usuꝫ coīuꝫ pillꝫ
satis comode fi& ¶ Ac itē cū cassiā fistula cui'
ē optie renes mondos tenē ¶ Iuuat & int'duꝫ
coia cristeria sumē ¶ Vniusales autē purgatiōes
s̄m uāias corpoꝝ dispoñes uariande quoqꝫ sūt.

que uere & autumno sm exigentiā fiat ¶ Atqa oīuz taliū dispōnes metiri non possibile michi fore & tā de medicis. bn̄dictis q̄ de laboriosis farmacis astantibȝ medicis onus ipono q quoqȝ leuiter urinā prouocantia prout illis corporibus conuenire pcipiunt congruo tempore pbeant, de quibus pscriptis i captis ipsos satis feci copiosos. exhibendi quoqȝ modū edocui ¶ Et sic habes quid sit calculosa passio, que cause q̄ tam pronostica q̄ demonstratiua signa, que quoqȝ tam poxisimi cura q̄ pseruatiōis regimen, quod huius mei comentarioli secunde principalis ptis intentio fuerat. Et p hoc ipā feliciter finem recipit. Laus deo.

Quam dilecta tabernacula tua Dn̄e

Nisi Dn̄us edificauerit domū

1490 adi 15 de febraro die veneris ad horas otto
Natus fuit Antonius ad [illegible] memoriam ego mag.
Melchior [illegible] pa obiit 1502 aprilis die 16

2. Frontespizi
45. Iniziali
£. 8